

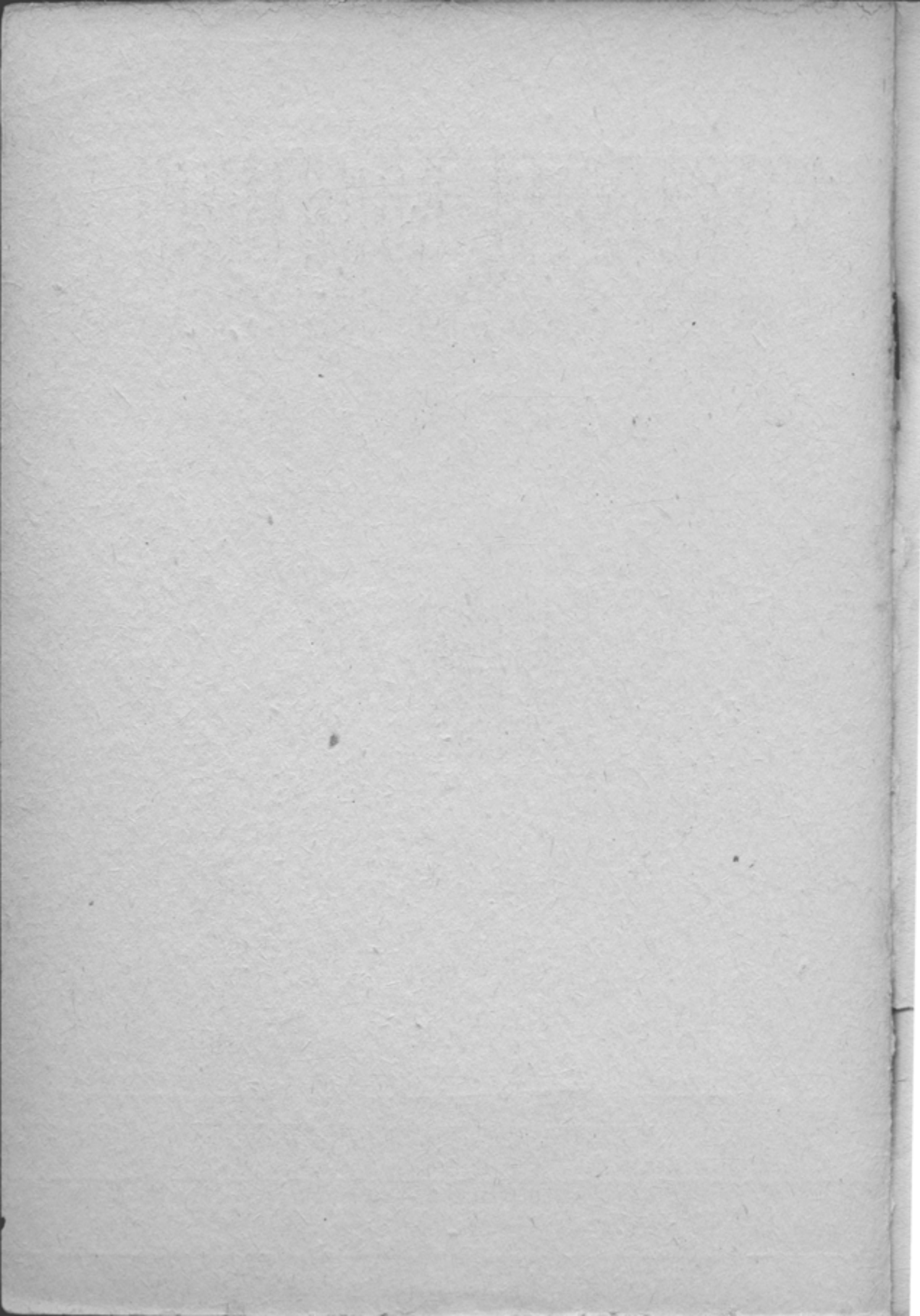
MITROPOLIA BANATULUI

ORGANUL OFICIAL AL ARHIEPISCOPIEI TIMIȘORII ȘI CARANSEBEȘULUI ȘI AL
EPISCOPIEI ARADULUI

ANUL X. Nr. 1—2, IANUARIE—FEBRUARIE 1960

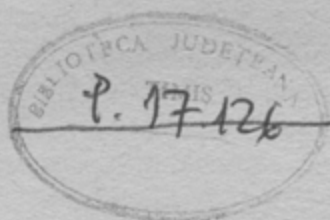
::: Editura Mitropoliei Banatului :::

P. 81

MITROPOLIA BANATULUI

ORGANUL OFICIAL AL ARHIEPISCOPIEI TIMIȘORII
ȘI CARANSEBEȘULUI ȘI AL EPISCOPIEI ARADULUI

ANUL X. Nr. 1—2, IANUARIE—FEBRUARIE 1960

: - : Editura Mitropoliei Banatului : - :

~~P III 9071~~

Perspectivile păcii în 1960

Încă un an s-a scurs în noianul veșniciei. Anul 1959 a înscris în analele istoriei contemporane luptele și străduințele popoarelor, în vederea eliberării omenirii de primejdia războiului atomic și pentru întro-narea unei păci trainice în lume. Anul ce a trecut a marcat cu drept cuvânt începutul unei destinderi a încordării internaționale.

Problema cardinală a epocii noastre este fără îndoială problema păcii. Căci pacea între popoare este premisa, condiția esențială a progresului omenirii. Pacea — suspinul cel mai adânc al inimii omenеști — răsună astăzi puternic de pe buzele a milioane de oameni. În aceste vremuri cruciale, ea nu mai este un imz sau poezie, ci o aspirație legitimă și însuflețită a tuturor oamenilor de bine din lumea întreagă. Iar războiul, în epoca atomică ce o străbatem, cu groaznicile mijloace de exterminare în masă, apare cel mai monstruos atentat la adresa umanității.

Conștiințele de consecințele catastrofale ce le-ar avea declanșarea unei noi conflagrații mondiale, popoarele, peste deosebiri politice, filozofice, religioase sau sociale, s-au unit într-o acțiune comună, de proporții mondiale, fără precedent în istorie, sub stindardul maestos al păcii.

Mișcarea mondială a partizanilor păcii a repurtat succese remarcabile pe arena internațională, dovedindu-se a fi un instrument de cea mai imperioasă necesitate pentru salvarea păcii în lume, sprijin prețios Țelurilor mărețe pe care le urmărește Charta Națiunilor Unite. De aceea cu drept cuvânt menționa preșe-

dintele Consiliului de Miniștri, N. S. Hrușciov, cu prilejul Congresului al XX-lea al P. C. U. S.: „Asupra desfășurării evenimentelor internaționale a avut o influență profundă activitatea intensă a celor mai largi mase populare pentru apărarea păcii. N-a existat în istorie o perioadă, care să poată fi comparată cu perioada actuală, prin amploarea și nivelul de organizare a luptei maselor populare împotriva primejdiei de război“.

Cauza păcii este astăzi cauza întregii omeniri. Sentimentul de răspundere pentru destinul generațiilor viitoare, pentru zîmbetul cald și nevinovat al copiilor noștri, pentru progresul omenirii, determină milioane de oameni din toate țările indiferent de meridianul pe care se găsesc: India, Brazilia, Canada, Indonezia, Argentina, China, Australia, Africa de Sud sau Africa neagră, Orientul mijlociu, Europa ca și America, să lupte cu însuflețire pentru apărarea și consolidarea păcii.

Principala cheazășie a păcii în lume, Uniunea Sovietică, sprijinită cu însuflețire de toate țările socialiste și de opinia publică, iubitoare de pace de pretutindeni, promovează principiul coexistenței pașnice, între Statele cu orînduiri sociale diferite și cheamă popoarele lumii să acționeze pentru destinderea în-cordării internaționale, pentru lichidarea războiului rece, pentru încetarea imediată și definitivă a experimentărilor termonucleare, pentru dezarmarea generală și totală a tuturor Statelor.

În ziua de 18 septembrie 1959, N. S. Hrușciov, președintele Consiliului de Miniștri al U.R.S.S., purtătorul de cuvînt al celor mai fierbinți aspirații ale popoarelor, a prezentat în numele guvernului Sovietic, în fața Adunării Generale a O.N.U., propuneri de însemnătate istorică, un vast program de dezarmare generală și totală.

Sub cupola imensei clădiri de pe malul East-River-ului răsună puternic istorica cuvîntare a șefului guvernului sovietic, mesajul de pace a sutelor de mi-

lioane de oameni din toate țările, Declarația guvernului sovietic, privitor la dezarmarea generală și totală.

Președintele Consiliului de Miniștri a U.R.S.S., a declarat, că Uniunea Sovietică este convinsă, că în prezent există condițiile necesare pentru o cotitură radicală spre mai bine în relațiile internaționale, pentru lichidarea totală a războiului rece, în interesul întregii omeniri. „Dezarmarea generală și totală — a accentuat premierul Uniunii Sovietice — va înlătura toate barierele ce se ridică la examinarea problemelor dezarmării parțiale și va netezi calea spre instituirea unui control total, atotcuprinzător. Dezarmarea generală și totală ar permite ca uriașe mijloace materiale și financiare să fie trecute de la producția armelor morții la scopuri constructive”.

Epocalele propuneri ale Uniunii Sovietice, în problema dezarmării au avut un puternic ecou în lumea întreagă și au fost primite cu uriaș interes de opinia publică mondială, aceasta avind convingerea că prin împlinirea sacrului deziderat al întregii omeniri, prin dezarmare binele va învinge răul, pacea va învinge războiul, viața va învinge moartea.

În ședința Comitetului politic al O.N.U., din 2 noiembrie 1959, proiectul de rezoluție elaborat de U.R.S.S. și S.U.A., în problema dezarmării generale și totale, a fost adoptat în unanimitate. Nu se cunoaște vreun precedent în procedura organelor O.N.U., când consensul unanim exprimat în jurul unui document să facă inutilă punerea lui la vot. Când președintele Comitetului politic a adresat celor 82 de delegați întrebarea, dacă este cineva împotriva rezoluției propuse Comitetului, nu s-a ridicat nici o obiecție. Succesul fără precedent în istoria O.N.U. a dezbatărilor asupra dezarmării generale și totale a însuflat cercurilor diplomatice, ca și tuturor oamenilor iubitori de pace din lumea întreagă o puternică notă de optimism.

Adunarea generală O.N.U. a adoptat în unanimitate rezoluția în problema dezarmării generale și totale, aprobată de către Comitetul politic, care trans-

mite pentru un examen aprofundat Comitetului celor zece puteri ce se întrunește la Geneva în 1960, propunerile sovietice pentru dezarmarea generală și totală.

Adoptarea rezoluției cu privire la dezarmarea generală și totală de către Adunarea generală O.N.U., pe lângă schimbul de vizite dintre N. S. Hrușciov și D. Eisenhower, „spiritul de la Camp David“, precum și vizita președintelui Consiliului de Miniștri al U.R.S.S., N. S. Hrușciov, în Franța, însușeșc pe toți iubitorii de pace, care militează pentru pace și prietenie între popoare și deschid în fața omenirii perspective luminoase.

Popoarele pășesc cu încredere, cu sclipiri de nădejde în noul an 1960, în convingerea că acest an va fi cu drept cuvânt anul împlinirii aspirațiilor legitime ale omenirii, anul statornicirii unei păci trainice și îndelungate în lumea întreagă, anul inaugurării unei ere în care genialele descoperiri ale științei și tehnicii vor servi numai pentru binele și progresul omenirii, al civilizației umane.

Anul 1960 să fie cu drept cuvânt anul păcii eterne, al unei lumi fără zăngănitul sinistru al armelor ucigătoare de vieți omenești și distrugătoare de bunuri și așezăminte de veacuri, podoabele patrimoniului spiritual al umanității, anul înțelegerii și înfrățirii între oameni și popoare, preludiul unei epoci de aur în istoria omenirii.

Redacția

Cuvîntarea din visteria Templului

(Ioan 8, 12—20)

În pericopa de mai sus (8, 1—11) am auzit, că cărturarii și fariseii nu au reușit, ca să-l aducă pe Domnul în conflict nici cu legea Mozaică și nici cu autoritățile Romane, după cum ar fi dorit, ci au trebuit să se retragă din fața Domnului cu conștiința grea, că sînt plini de păcate și incapabili de a ridica o piatră împotriva cuiva. Ajuns în această situațiune, Domnul poate acum învăța nestingherit în templu. Din locul, de unde a demis pe femeia păcătoasă, Domnul trece acum în visteria Templului (cf. v. 20). Visteria Templului se afla în tinda femeilor ș. a. în acea parte, unde aceasta se hotăra cu tinda bărbaților. După spusa Rabinilor aici erau așezate 13 cutii de aramă în formă de trîmbiță sau, după cum spun alții, un dulap cu 13 guri de aramă, în formă de trîmbiță, în cari trecătorii își aruncau obolul lor pentru templu. Banii adunați erau meniți pentru acoperirea cheltuielilor de cult și pentru sprijinirea săracilor. Nu departe de aici erau așezate și cele două candelabre mari de aur de 50 coți înălțime, cari purtau în brațele lor cîte patru cupe de aur. În acestea se turna o cantitate de 130 logi de ulei. Cînd se aprindeau toate candelarele candelabrelor, ele răspîndeau o lumină atît de puternică, încît nu rămînea casă și curte în tot Ierusalimul, care să nu fi fost luminată. Candelabrele acestea se aprindeau în seara zilei întîia a sărbătoarei colibelor și, după cum se pare, și în seara zilei a opta, ziua ultimă și mare a sărbătoarei. Ceremonialul acesta avea un înțeles adînc simbolic și tipic Messianic. El reprezenta lumina grației divine, care va veni de sus asupra poporului

și îl va face, ca să devină, în cele din urmă, luminătorul tuturor popoarelor (cf. Rom. 2, 19). Acest ceremonial avea, totdeodată, și un înțeles adânc tipic-Messianic, întrucât încă Profetul Isaia (9, 2; 42, 6; 49, 6) spunea despre Messia, că va veni spre a lumina popoarele. Și tot așa, și Profetul Daniil (2, 22) zicea, că, „lumina este cu Messia“. Și Rabinii de mai târziu obișnuiau a-l numi pe Messia „lumină“ și „luminător“. În același înțeles a vorbit și dreptul Simeon, când L-a salutat pe Domnul Iisus, pentru prima dată, în templul din Ierusalim (Lc. 2, 32, cf. Mt. 4, 15 s.). Insufletețirea și bucuria poporului își ajungea culmea în clipele, când Arhieriei dimpreună cu bătrînii poporului, urmați de un mare număr de oameni, cari purtau torțe aprinse, făceau, în mare procesiune, înconjurul acestor două candelabre, pline de lumină, cîntînd Domnului Psalmi de bucurie.

Serbarea aceasta trecuse. Dar, candelabrele încă mai ardeau și lumina lor amintea tuttora marea splendoare a serbării din noaptea trecută. Ajuns în visteria templului, Domnul Iisus se simte, din nou, îndemnat, ca să ia cuvîntul. Evanghelistul nostru scrie: *„Deci iarăși, li-a vorbit lor Iisus, zicînd: Eu sînt lumina lumii! Cel ce-Mi urmează Mie, nu va umbla în întunec, ci, va avea lumina vieții“*. Adverbiul „iarăși“ se referă la cele ce ni s-au istorisit mai sus, în 7, 37 ss. Cine sînt aceia, cătră cari vorbește, de astă dată, Domnul, nu ni se spune, cu cuvinte exprese. Din cele ce urmează se desprinde însă, că între aceștia se aflau și unii dintre dușmanii Săi, dar și alții, cari erau credincioși. Stînd cu toți încă sub impresia puternică a iluminării atît de strălucite a întregului oraș din noaptea trecută, Domnul, luînd cuvîntul, în mijlocul lor, Se prezintă El pe Sine Insuși ca Acela, Care este „lumina lumii“. Domnul este „lumina lumii“ nu atît în înțeles fizic — deși este creatorul întregului univers —, cît mai vîrtos în înțeles spiritual-moral-religios. El este, adică, Acela, Care luminează mintea omului, făcîndu-l ca, întotdeauna, să cunoască, cît mai exact,

situațiunea, în care se găsește, și îl conduce pe calea mîntuirii și a adevăratei fericiri. Această lumină este El nu numai pentru omul singurit, nici pentru un singur popor, ci pentru omenirea lumii întregi. Precum lumina soarelui alungă întunerecul de pe pămînt și-l luminează și-l încălzește peste tot și-l face să producă roadele sale, totașa și Domnul îl face pe om, ca să cunoască și iubească adevărul și să se lepede de cele ale întunerecului, înviorîndu-i și întărîndu-i sufletul, pentru ca să plinească numai fapte bune, cari să-i fie lui, pentru totdeauna, de adevărat folos. Toată această lumină intelectuală și morală, lumină grațială, este întruchipată în persoana Domnului Iisus Hristos. De aceea, precum corpurile cerești (luna, etc.) circulă în jurul soarelui și primesc de la el lumină, pe care o reflectează și pe pămînt, totașa și acela, care umblă pe urmele Domnului, nu va mai umbla în întunerecul intelectual sau moral sau religios de pînă acum, ci va fi luminat de către Domnul în toate aceste direcțiuni și în baza luminei primite de la Domnul el va putea duce de acum înainte o viață luminată, care îl va mulțumi sufletește și îl va duce la o viață în veci fericită. Unul ca atare va avea în sinea lui „lumina vieții“. Celce a ajuns să aibă „lumina vieții“, acela știe, să ducă, aici, pe pămînt o viață superioară, transpunîndu-se, în mod suveran, peste toate vitregiile acestei lumi, viață, care se va desăvîrși în viața cea de dincolo de mormînt, cînd se va afla în fericita societate a Domnului Iisus Hristos. Cu aceste cuvinte Domnul voiește, să-i înalțe pe auzitorii Săi de la cele simțuale și pămîntești, la cele ce sînt mai presus de simțuri. Cînd a fost la fîntîna lui Iacob, Domnul spunea femeii Samaritence, că El este cel ce dă „apă vie“, care poate deveni „izvor de apă, ce saltă spre cer“ (cf. 4, 14). Cînd a săturat în pustie mulțimea flămîndă, în mod minunat, El S-a prezentat ca o adevărată pîine, care vine din cer, ca „pîinea vieții“ (cf. 6, 35). Ieri, în ultima zi a sărbătoarei colibelor, după ce poporul a participat la grandiosul și sugestivul cere-

monial al turnării apei aduse de la izvorul Siloah, Domnul S-a prezentat publicului ca „izvorul vieții”, din care, dacă va bea cineva, nu va mai înseta niciodată (cf. 7, 37 ss.). Astăzi, după marea iluminare din noaptea zilei trecute El se numește pe sine „lumina lumii”. Nimeni dintre oamenii de rînd nu ar fi putut să vorbească despre sine în felul acesta. Și nici dintre Profeții, veniți pînă acum, nimeni n-a cutezat să susțină despre sine astfel de lucruri.

13. Fariseii, dușmanii Lui, nu cer, însă, ca El să le dea dovezi, că este, de fapt „lumina lumii”, ci refuză, din capul locului, să creadă, că aceste cuvinte ale Lui ar putea să fie adevărate. Ei le socotesc exagerări, dictate de o minte prea încrezută în sine. De aceea noi auzim următoarele: „*Deci, I-au zis Lui fariseii: Tu despre tine însuși mărturisești! Mărturia Ta nu este adevărată!*” Ei socotesc cuvintele, pe care Domnul le-a rostit mai sus, că sînt cuvinte, cu cari El ar fi vroît, să Se laude pe Sine Însuși în fața lor. De aceea ei îl și declară, deschis, că nu pot da cuvintelor lui nici o crezare. „Cuvintele Lui nu sînt adevărate”. Așa judecă ei. Și de altă dată (cf. 5, 31) Domnul a trebuit, să înfrunte din partea dușmanilor Săi astfel de obiecțiuni malițioase. Dar, El le-a respins cu toată hofărirea provocîndu-se la mărturia incontestabilă a faptelor Sale minunate și la mărturia Tatălui Său ceresc, Care L-a trimis în lume.

14. De astă dată „Iisus a răspuns și li-a zis lor: *Chiar, dacă Eu ași mărturisi despre Mine Însu-mi, adevărată este mărturia Mea, că Eu știu, de unde am venit și încotro merg*”. Domnul respinge, așa dar, insinuarea, pe care I-o fac dușmanii Săi, că cuvintele Sale nu ar fi adevărate, deoarece El mărturisește despre sine Însuși. În legea Mozaică, drept că, scrie, că în gura a două sau trei martori stă tot adevărul (Deut. 19, 15). Cu toate acestea nu urmează, că dacă Domnul a mărturisit despre Sine Însuși, cuvintele Sale ar fi neadevărate. Sînt și mărturii, cari sînt adevărate, chiar dacă sînt depuse de către un singur om despre

sine însuși. Persoana respectivă trebuie să fie deplin conștientă, că stă în serviciul unei cauze drepte și că este obligată, ca să spună, în orice caz, numai adevărul. Așa este și în cazul prezent. De aceea Domnul relevază, că El știe, care este misiunea Sa și ce trebuie să facă ca să ajungă la ținta, care I-s-a fixat. El, Fiul lui Dumnezeu, S-a pogorât din ceruri, fiind trimis de către Dumnezeu Tatăl Său, cu misiunea specială, ca să mîntuiască omenirea de păcatele ei, și fiind deplin conștient de aceasta prea înaltă misiune a Sa, El nu poate să retacă și să nu spună, care este scopul venirii Sale. Și, cum Acela, Care L-a trimis pe Dînsul, este deplin adevărat întru cuvintele Sale, așa este și El deplin adevărat întru toate cuvintele Sale, chiar, dacă vorbește despre Sine Însuși. El și numai El știe, ce vorbește și ce spune despre Sine Însuși. Al doilea motiv, pentru care cuvintele Sale trebuiesc să fie adevărate, este faptul că El este deplin conștient și de calea încotro merge. Domnul are în vedere, că, după ce își va fi ferminat opera Sa de mîntuire, Se va înălța, iarăși, la Tatăl Său din ceruri, de unde a venit. De nu ar fi conștient și despre acest lucru, L-ar putea bănuî cineva, că Se laudă pe Sine Însuși, ca să parvină în lumea aceasta. Parveniții spun minciuni, lăudîndu-se pe sine însuși, fără a-și da seama încotro merg. Dar, cum Dînsul știe, de unde este și încotro merge, nu poate și nici nu trebuie, să spună neadevăruri, nici chiar în cazuri, cînd vorbește despre Sine Însuși. Chestiunile aceste nu le înțelege orișicine, ci numai acela, care crede, că El este, de fapt, Fiiul lui Dumnezeu. Cei ce nu cred, că El este, de fapt, Fiiul lui Dumnezeu, ci-L socotesc om păcătos, ca fiecare altul, aceia nu-L vor înțelege. Fariseii cad în categoria acestor oameni. Deaceea Domnul le zice acestora: „*Dar voi nu știți, de unde vin sau încotro merg*”. Fariseii nu pot înțelege, că mărturia, pe care o depune Domnul despre Sine Însuși, ar fi adevărată, pentru că ei nu știu, că El este Fiiul lui Dumnezeu și că a venit din ceruri pentru a ne mîntui pe noi, și nici nu știu, că după

săvârșirea operei de mîntuire, Dînsul se va întoarce, iarăși la Tatăl Său Cel din ceruri.

15. Felul simplist cum judecă ei lucrurile, transpiră și din următoarele cuvinte ale Domnului: „*Voi judecați după trup. Eu nu judec pe nimeni!*” Cu aceasta Domnul le spune fariseilor, că ei în judecățile, pe cari le fac, se dau determinați, înainte de toate, de felul, cum se prezintă chestiunile în exterior, lăsînd fondul chestiunei la o parte. Domnul nu face așa. El are în vedere, întotdeauna, în primul rînd, fondul chestiunei și apoi ține seama și de celelalte circumstanțe. De aici vine deosebirea mare între judecata lor și judecata Sa. Pentru a fi cît mai bine înțeles, Domnul prezintă această idee sub forma concretă a întîmplării, care s-a petrecut chiar astăzi dimineață. Ei cereau condamnarea femeii adultere, judecînd-o numai „după trup”. Dacă ar fi judecat și El numai „după trup”, ar fi trebuit să-i condamne pe toți, adică, atît pe femeia adulteră, cît și pe cei, cari o învinuiau, pentru că nici aceștia nu erau liberi de astfel de păcate. El, însă, a arătat, și în acest caz, că judecă după alte criterii. El a venit, ca să mîntuiască, nu ca să piardă. De aceea El nici n-a condamnat pe nimeni. Deocamdată El nu judecă pe nimeni.

16. Și totuși Domnul nu vrea ca să-i lase pe cei de față cu impresia, că El nici nu ar avea dreptul, ca să stea cîndva la vre-o judecată și că, în caz afirmativ, judecata Lui ar putea fi părtinitoare sau chiar nedreaptă. De aceea El continuă a le vorbi lor astfel: „*Dar, chiar dacă ași judeca Eu cumva, judecata Mea este adevărată, că nu Sînt Singur, ci Eu și Cel ce M-a trimis pe Mine, Tatăl*”. Cu acestea Domnul vrea să le spună, că chiar și în acel caz, cînd ar trebui să stea asupra cuiva la judecată, judecata, care o va face, va fi o judecată „adevărată *αληθής*”. În limba greacă se face deosebire între o judecată, care este „adevărată” în fond (*αληθής κρισις*) și alta, care este „adevărată judecată (*αληθινή κρισις*)” din punct de vedere

mai mult formal. Din punct de vedere formal o judecată este „adevărată judecată“, dacă la investigarea stării adevărate a lucrurilor s-a făcut uz de toate mijloacele legale de investigație, fără să se fi omis vreo măsură utilă, care ar fi putut servi la stabilirea adevărului. Și totuși, se poate întâmpla, în cazuri excepționale, ca judecata dată să nu corespundă pe deplin cu starea faptică a lucrurilor. Într-un caz ca acesta judecata este „adevărată“ (*ἀληθινή*) judecată din punct de vedere formal, dar, totuși, în fond, judecata este o judecată „neadevărată“ (*οὐκ ἀληθής κρίσις*)“ întrucât ea nu corespunde cu adevărata stare a lucrurilor. În cazuri de acestea se pretinde, ca judecata să fie nu numai „o adevărată judecată“ (*ἀληθινή κρίσις*)“ din punct de vedere formal, ci și o judecată „dreaptă“ (*δικαία*)“. Așa Apoc. 16, 7. Termenul grecesc „*ἀληθής*“ exprimă, așadar, mai mult decât termenul „*ἀληθινός*“. Termenul „*ἀληθής*“ cuprinde în sine noțiunea de „*ἀληθινός δικαίος*“ Judecata, pe care o va face Domnul Iisus, Fiul lui Dumnezeu, este nu numai formal „o judecată dreaptă“, ci și în fondul ei, căci la El, Care este atotștiutor, nu poate să existe nicicând vreun caz, pe care nu l-ar cunoaște îndeajuns, pentru a-și da asupra lui cea mai adevărată judecată, în deplină cunoștință de cauză. Dar, dacă ei ar pretinde, totuși, de la dînsul, că și El să aducă pentru spusele Sale și mărturii externe, pentru a dovedi, că judecata Sa este adevărată, atunci Dînsul declară, că este gata, ca să le dea și astfel de mărturii, pentru că El nu este Singur, cînd judecă, ci alături de Dînsul este și Acela, Care L-a trimis pe Dînsul în lume, adică, Tatăl Său, din ceruri. Zicîndu-le acestea Domnul i-a lăsat să înțeleagă, din nou, că El este Fiul lui Dumnezeu.

Așa fiind, rezultă, că judecata, pe care o va da cîndva El, va fi numai expresia voii Sale subiective, ci, în același timp, și a lui Dumnezeu-Tatăl din ceruri. Judecata Lui și cea a lui Dumnezeu-Tatăl Său se vor acoperi, vor fi identice și nimeni nu va putea

nega, că judecata dată este o „judecată adevărată“.

17. Cum, așa dar, la judecarea omenirii va coopera cu Dînsul și Dumnezeu-Tatăl Său, chestiunea poate să-i satisfacă pe deplin și pe cei prezenți, întrucît, atunci se vor împlini și cerințele legii Mozaice. Domnul continuă, deci să le vorbească lor astfel: „*Dar, și în legea voastră stă scris, că mărturia a doi oameni este adevărată*“. Domnul le amintește de locuri din legea lui Moisi (Deut. 17, 6 și 19, 15), unde se pretinde pentru o judecată adevărată mărturia a doi sau trei martori. Domnul zice „legea voastră“, pentru că legea a fost dată nu pentru Dînsul, ci pentru dînșii. A fost dată pentru dînșii, pentru că numai niște oameni păcătoși, cum sînt dînșii, și porniți mai mult spre cele rele, decît spre cele bune, sînt dispuși, să considere o mărturie ca adevărată numai în acel caz, cînd ea este sprijinită de doi sau trei martori, adevărați întru cuvintele lor. Dealtcum pentru dînșii mărturia unui singur om nu contează, pentru că omul poate să spună și minciuni.

18. Această condițiune, pe care o cere de la ei legea Mozaică, o întrunește de altfel și El. De aceea El continuă a le vorbi lor astfel: „*Eu sînt Cel ce mărturisesc despre Mine Insu-Mi și mărturisește despre Mine Cel, Care M-a trimis pe Mine, Tatăl*“. În ce privește mărturia Sa de mai sus Domnul declară, că și El poate aduce pentru adevărarea ei, potrivit cu cerințele legii mozaice, doi martori. Unul este El, care depune mărturia de mai sus despre Sine Insuși. Al doilea martor este Acela, Care L-a trimis pe Dînsul în lume, adică, Tatăl Său din ceruri. Așa fiind, nimeni nu mai are dreptul, ca să conteste, că mărturia Sa nu ar fi adevărată. Și mai ales atunci nu, cînd El este, după cum le-a spus de atîtea ori, Fiiul și trimisul lui Dumnezeu, care este Tatăl Său. Nici El că Fiiu și trimis al lui Dumnezeu și nici Dumnezeu-Tatăl nu au dat nicicînd vreo mărturie neadevărată. Că Domnul se gîndea la Dumnezeu și-l numește pe acesta Tatăl

Său, au înțeles prea bine dușmanii Săi. Totuși, indiciile de mai sus nu le erau suficiente, pentru a-L putea învinui pe Domnul, că El iubește pe Dumnezeu, numindu-L „Tatăl Său” în înțelesul cel mai propriu al cuvântului.

19. În această direcție dușmanii Săi vreau să aibă din gura Domnului declarațiuni și mai precise și lipsite de orice echivoc. „*Deci, îl ziceau Lui: Unde este Tatăl Tău?*” La această întrebare Domnul ar fi putut răspunde, că Tatăl Său este Însuși Dumnezeu din ceruri. În acest caz, dușmanii Săi ar fi avut dovezi suficiente și concludente, că El a hulit pe Dumnezeu, întrucât S-a încumetat să-L numească pe Însuși Dumnezeu din ceruri Tatăl Său în înțelesul cel mai propriu al cuvântului. Pentru a nu-L putea, însă, învinui, că hulește pe Dumnezeu, pentru că S-a numit pe sine Fiul lui Dumnezeu, Domnul găsește, că în aceste condițiuni nu mai are rost, de a accentua, din nou, cine este El, și de a le da lor un răspuns direct la întrebarea, pe care l-au pus-o, pentru că acest răspuns i-ar fi enervat prea mult și nu la timp pe dușmanii Săi. Dar, totuși, El nu putea să le rămâne dator cu vreun răspuns din partea Sa. Răspunsul, pe care-l dă Domnul, este îmbrăcat în următoarele cuvinte: „*A răspuns Iisus: Nici pe Mine nu Mă știți, nici pe Tatăl Meu. De M-ați ști pe Mine, și pe Tatăl Meu L-ați ști doară*”. Cu acestea Domnul le-a spus, atât în formă negativă, cât și în formă pozitivă, că ei nu pot ști, de unde este El și Care este Tatăl Său, câtă vreme ei nu știu, cine este El. De L-ar ști, cine este El, ar ști aproape la sigur, și cine este Tatăl Său și unde locuiește Acesta. Particula „doară” (*ἀν*) de la finea propozițiunii exprimă eventuala probabilitate, dacă nu chiar certitudine, că dînșii ar putea ajunge la o rațională concluzie asupra Tatălui Său, unde și cine este. Cuvintele acestea sînt, totdeodată, și un indirect reproș la adresa dușmanilor Săi. Reproșul era deplin justificat, pentru că noi am auzit și în cele de mai sus, că dînșii erau de părere că știu pe

Domnul nostru, Cine este, că este, adică, fiiul natural al lui Iosif din Nazaret (7, 27; cf. 1, 45, 6, 42). Ei nu știau, însă, marea taină a concepțiunei supranaturale a Domnului în sîmurile Fecioarei Maria. De aceea ei nici nu puteau ști, nici cine și nici unde este Tatăl Său. De ar ști, cine este El, dinșii ar putea ușor ajunge la concluzia, că Tatăl Său este Dumnezeu-Tatăl din ceruri. Cu acestea Domnul își încheie discuția Sa.

20. Evanghelistul nostru ține, să mai adauge la cele de mai sus încă și următoarea informațiune, care ar putea să ne intereseze: „*Aceste cuvinte le-a vorbit Iisus în visterie, învățînd în templu. Și nimeni nu L-a prins pe El, că încă nu scrie ora Lui*“. Pentru deosebita importanță, pe care le au pentru noi aceste cuvinte ale Domnului, evanghelistul a ținut, să ne comunice chiar și locul, unde au fost rostite. Așa fiind, nimeni nu are voie, să se îndoiască, că lucrurile s-au petrecut chiar în felul, cum ni le-a istorisit evanghelistul nostru. Visteria Templului purta numirea *γασφιλάκιον*, cuvînt care este compus din *γάζο* cuvînt persan, care înseamnă „comoară, avere, bogăție“ și „*φυλάσσειν*“ = a păzi, a păstra“. În visteria Templului se păstrau toate odoarele și veșmintele templului și aici erau așezate și cele 13 cutii pentru strîngerea ofrandelor, despre care am vorbit mai sus (cf. Mc. 12, 41, 43; Lc. 21, 1). Dintre toate încăperile, pe care le cuprindeau zidurile mărețe ale templului, visteria templului era locul cel mai bine frecventat de către publicul, care venea la templu. Fiecare dintre cei ce veneau la Ierusalim, ținea, să-și aducă aici obolul său. Sumele, ce se vărsau, erau menite pentru întreținerea templului și a cultului divin. Despre această visterie se vorbește și în cărțile T. V. (2 Reg. 12, 10; Neem. 3, 10 ș. a.). Istoriograful Iudeu *Iosif Flaviu* (Bell. 5, 5, 2; 6, 5, 2) ne spune, că aici se găseau toate veșmintele, armamentele, o imensă sumă de bani, toată bogăția poporului Iudeu. Domnul nostru a ocupat aici, loc în văzul tuturor și învăța poporul. Cu toate acestea

nimeni nu cutează, să-L alunge de aici pe motiv, că stingherește accesul publicului, nici să-L împiedece de a vorbi. Și nimeni nici nu pune mîna pe El, ca să-L prindă. Ușor ar fi putut să-L prindă. Totuși nimeni nu face acest lucru, pentru că o mîna mai puternică îi oprea. Ora pătimirii Domnului încă nu sosise (cf. 7, 30). În acestea condițiuni hotărîrea Sinedriului, de a-L prinde pe Domnul Iisus, rămîne, și de astă dată, fără de rezultatul dorit de dinșii.

† *Prof. Dr. Vasile Gheorghiu*

ORIENTUL ANTIC

Localități și locuri memorabile în Palestina

Palestina este numire ce se dă țării asiatice cuprinse între Siria și Fenicia, Marea Mediterană și deșertul arabic. Numirea e dată după filistenii (palestini), o veche populație a țării.

Numele țării s-a schimbat mult în decursul timpului. În îndepărtata vechime țara se numea Canaan, probabil după Canaan, nepotul lui Noe. După altă părere Canaan înseamnă țara de jos. Asirienii îi ziceau Kinahi, iar în inscripțiile egiptene Kina. După o veche populație a Canaanului se mai numi „Țara amoreilor“ (ereț mori), mat Amuru sau scurt Amuru în scrisorile de la Tel-El-Amarna. După sec. V. a. Hr. (și în Noul Testament) se numea Iudeea, „ereț Iehuda“. Această numire se ia de la faptul că din captivitatea babilonică cei care revin în patrie aparțin, în majoritate, tribului Iuda. Creștinii, mohamedanii și evreii având în vedere evenimentele care au avut loc în acea țară, o numesc: „Țara sfântă“ (Zaharia 2, 16). Azi se numește „ereț Israel“, țara lui Israil, Israilul.

Numiri pe care le-a mai purtat în decursul timpului sînt: Țara heteilor (ereț hahittim Iosua), Țara evreilor (ereț ivrim). Numirea aceasta e dedusă de la cuvîntul ebraic = eber — de dincolo, ce i s-a dat lui Avraam pentru că a venit de dincolo de Eufrat; Țara Domnului (ereț Jahve, Osea 9, 3), pentru că pămîntul e al Domnului, iar poporul e numai uzufructuar; Țara făgăduinței se numește pentru că ea a fost făgăduită lui Israil, Țara în care curge lapte și miere s-a numit pentru a-i ispiti pe evrei a ieși și din Egipt în căutarea unei noi patrii.

Făgăduința a fost ca evreii să ocupe regiunea dintre: Marea Mediterană și Arabia, spre vest-sud și Eufrat la est. În realitate evreii nicicînd n-au stăpînit acest teritoriu în întregime, ci numai de la Dan (nord) la Beerșeba (sud) și între

Marea Mediterană, terminându-se la sud-est în pustiul de piatră și nisip, care face parte din oazele Arabiei.

Mărimea: de la Dan la Berșeba sînt 240 km. Totalul însu-mează cam 60.000 km². Lățimea medie a țării e de cca. 70 km.

Țara este mai mult muntoasă, alcătuită mai mult dintr-un podiș foarte stîncos, în medie de 6—800 metri altitudine.¹⁾

Considerînd cele trei regiuni din dreapta Iordanului — Iudeea la sud, Samaria la mijloc și Galileea la nord — și Perea, din stînga, cei mai principali munți „care tronează peste toți munții țării” sînt cei care poartă numele Libanon (Iar Lebanon), un munte înalt și cu creștet pleșuv. Libanul se află în partea nordică a țării. Numele muntelui derivă de la „la-ban” (alb) și-i se dădu pentru formarea lui calcaroasă și pentru că pe culmile lui, cele mai înalte, neaua nu se trece mai peste tot anul.²⁾

Culmile cele mai înalte ale muntelui sînt: Dahr și Kodib, care au o altitudine de peste 3063 metri. Valoarea muntelui o formează pădurile de cedru. „Tot ce e frumos și încîntător, măreț și puternic”, aseamănă scriitorul evreu cu Libanul. Alt munte e Carmel (grădină). Își merită numele cu tot dreptul pentru „ăvuția în arbori, pășuni mănoase și văi, adăpate de piraie limpezi”.³⁾ Muntele Carmel se limitează între localitățile Acco și Cezareea Palestinei, formînd o intrîndă în Marea Mediterană.

Muntele Ebal se află spre nord de anticul Sichem, fostă cetate de azil. Are o altitudine de peste 930 metri.

Spre sud de Ebal se află muntele Garizim, cu o altitudine de 870 metri. Pe acest munte au zidit samarinenii un templu (Ioan 4 20) pe care l-a distrus Ioan Hircan, la 120 a. Hr. Samaritenii susțineau că numai pe locul sfînt din muntele Garizim se poate aduce închinare adevărată lui Dumnezeu, iar evreii că numai în Ierusalim. Viitorul i-a lămurit că vor înceta particularismele și că toți se vor închina unde simt trebuință.

La distanța de mijloc dintre riul Iordan și muntele Carmel se află Taborul. Are o altitudine de 862 metri, cum constată arheologul Tarnavski.⁴⁾ Nu departe, în direcția Mării Mediterane se află Nazaretul. Muntele Tabor se numește azi Djebel Tur.

Spre răsărit de Ierusalim, la o depărtare aproape egală între orașul sfânt și Marea Moartă se află Muntele Olivilor. Se numește așa după mulțimea de măslini ce cresc acolo.

Munții Ghilboa se află spre vest de Betsean, numiți azi Djebel Fakua. Sint renumiți pentru luptele între filistenii și Israil, cind după încetarea luptei, filistenii venind să-și dezbrace morții au găsit pe Saul și pe cei trei fii ai lui căzuți pe muntele Ghilboa (I Sam. 31, 8). De aici se înalță un grup de munți cunoscuți sub numele de Efraim, între Silo și șesul Saron. In timpul lui Iosua munții erau ocupați de canaanei, care puteau fi izgoniți cu greu din această regiune împodobită (Ios. 17, 15).

Munții Iuda, cu altitudine de peste 900 m. Se află in partea sudică a țării, in Țața Mării Moarte. „Pe coastele lui rodește in unele locuri via, asemenea se află aici măslini, văile munților sint in genere roditoare“.⁵⁾

In stinga Iordanului se află munții Ghilead, de care se ține Basan in nord, Ghilead la mijloc și Albarim in partea sudică. Aici sint renumite culmile Peor și Nebo (806 m.), unde după ce Moise a aruncat cea din urmă privire spre țara făgăduinței a binecuvintat poporul și apoi a murit.

Mult se vorbește in epoca veche despre munții: Sinai. Sinai (2244 m.) face parte din regiunea care desparte Asia de Africa din peninsula sinaitică. Sinai ar putea insemna „dantelat“, sau se numește așa după șesul Sin, care imprejmuește munții aceștia ai Arabiei.

Munții Palestinei au ceva ce înalță. Ei ridică spre înălțimi, spre muntele fericirii. De aceea in vorbirea figurată munții sint o icoană a vieții înalte. Viața noastră trebuie să fie o înălțare, o ridicare deasupra dorințelor noastre josnice, o urcare neîncetată după cuvintul „la munte sus la munte“.

Pe coastele abrupte ale munților palestinieni sint multe peșteri. Nici una din ele nu a devenit atât de celebră ca peștera Mahpela (lingă Mamvre), de lingă Hebron, numită in vechime Kiriath-arba. Această peșteră o dobîndește Avraam, prin cumpărare de la hetiti, stăpîni regiunii in vremea aceea (pe la 2000 a. Hr.). Adevărat că Efron, vechiul proprietar, stăruie să-i dăruiască peștera, avîndu-se in vedere ocazia tristă (moartea soției lui Avraam), dar și pentru a păstra relații de

bună vecinătate cu Avraam. Avraam nu acceptă să i se facă favorul acesta, achită 400 de sicli (aproximativ 40.000 lei). Vinzarea-cumpărarea se face în fața martorilor, care intrau și ieșeau din Hebron. După ce s-au împlinit formele legale de intrare în posesiune, Avraam își înmormintează aici pe Sara. În această peșteră au fost înmormintiți, afară de Sara, Avraam, Isac, Iacov, Reveca și Lia. Mormintul acestora se poate vedea și azi sub moscheea ridicată acolo de musulmani.⁶⁾

Alte peșteri sînt: lingă Enghedi, Tiberias, conf. și I. Sam. 22, 1.

Văile. Vale se zice în evreește: „ghe“. Astfel de „ghe“ avem 1. Ghe Hinom, în grecește „gheena“. Se află spre sud de Ierusalim. Era privită ca un loc de dispreț, pentru că în acea vale se aduceau sacrificii zeului Moloh (Ier. 7, 31). În Noul Testament gheena este tipul iadului, a suferințelor rezervate păcătoșilor (Mat. 10, 28, Marcu 9, 43).

2. Ghibeon, nu departe de Ierusalim, devenită istorică în urma succesorilor repurtate aici de Iosua. (Ios. 10, 1—2).

3. Valea Terebinților, spre sud de Ierusalim, unde avu loc lupta decisivă între regele David și eroul filistean Goliat (I Sam. 17, 2).

4. Valea Iosafat, în preajma muntelui Olivilor.

5. Ghe Haabarim, o vale în munții Abarim.

Șesuri (evreește „emek“). De-a lungul Mării Mediterane, între Gaza și Iaffa, este șesul Sefela. E un șes productiv, cu cele mai variate plantații. Continuarea acestui șes o formează șesul Saron, între localitățile Iaffa și Cezareea Palestinei. E vestit în pășunat. Șesul (emek) Iezreel (Essdrelom) numit azi: Merdj ibn Amir, se află între munții Carmel și Ghilboa cu istoricul șes Meghido. Șesul între Acco și Tyr, de-a lungul Mării Mediterane și șesul (lunca) de ambele maluri ale riului Iordan.

Apele. Ca și munții, așa și apele țării sfinte, povestesc despre timpurile de altădată. Pe valurile apelor palestinienne au trăit zile de furtună profeții și apostolii. Din bărcile pescarilor au răsunit strălucite cuvintări. Te înflorează amintirea izvoarelor unde s-au petrecut atâtea pentru a se crea o viață nouă.

Toate riurile, toate fântinile și apele din țara sfântă sînt pline de amintiri. Ape, riuri, lacuri și mări sînt multe.

Cel mai important riu al Palestinei este Iordanul, numit așa de la radicalul „iarad“, care înseamnă a cobori, pentru că apele lui curg repede. Iordanul numit azi El-Ghor, izvorește din munții Liban, de la poalele Hermonului. Fericitul Augustin scria că se formează din piraiele Jor și Dan, dar în realitate se formează din trei riulețe: 1. Baniyas, 2. Dan (lingă localitatea Dan) și 3. Hasbeia (care izvorește din muntele Hermon). După împreunare, aceste piraie trec prin lacul Merom (numit azi Huleh), Marea Tiberiadei și se varsă în Marea Moartă. Lungimea e de 330 km., lățimea cea mai mare de 35 m.

Riul Iordan ocupă un loc important în istorie. Nici un alt riu nu este atît de celebru ca Iordanul. Il cinstesc evreii, îl pomenesc mohamedanii, și pe fiecare creștin îl străbate un fior sfînt cînd se uită în Biblie și află cîte s-au petrecut în apele riului potolit și neted ca o oglindă.

Întîia pomenire a Iordanului se face în Cartea Facerii, cu prilejul despărțirii lui Avraam de Lot. Ca să nu fie pricină de ceartă între unul și altul pentru pășunile necesare numeroaselor turme, Lot alege partea din stînga Iordanului, iar Avraam a rămas la Hebron (Fac. 13, 8—10). Iacob a trecut Iordanul în drum spre Mesopotamia. Ruben și Gad stăruie pe lingă Moise să i se lase stînga Iordanului. Moise se învoiește cu condiția să ajute trecerea fraților dincolo de Iordan. Tot pe aici l-a trecut proorocul Ilie. Pentru Iosua Iordanul a constituit un mare obstacol și bucuros că s-a văzut dincolo de el a ridicat un monument de recunoștință (Ios. cap. 3 și cap. 4).⁷⁾

Celebru devine Iordanul prin Iisus. Ioan predică, iar lumea alerge să se boteze în Iordan (Mat. cap. 3). Iisus primi botezul pe malul stîng al Iordanului, la o distanță de 6 km. de la Marea Moartă în sus, cam față în față cu Ierihonul. Atunci primi și adevărarea misiunii sale mesianice (Ioan 3, 28).

Mîntuitorul a trecut de multe ori Iordanul, cînd venea din Galileea în Ierusalim prin Perea (Mat. 19) și cînd trecea în stînga Iordanului, la prietenul său Lazăr (Ioan 10, 40).

Alte riuri sînt:

Iarmuc, numit azi Seriat-el Menadire, se varsă în Iordan, în partea stângă, lângă Marea Tiberiadei.

Iaboc, azi Vadi Zerca, care izvorește din munții Ghiliad și se varsă în Iordan. E celebru din istoria lui Iacob. L-a trecut Iacob când s-a întors cu familia sa din Mesopotamia.

Arnon, numit azi Modjib, în partea de jos din stnga Iordanului. Izvorește din munții Arabiei și se varsă în Marea Moartă. Apa e bună și limpede.

În dreapta Iordanului avem riul Crit (nahal K̄rit), care izvorește din munții Efraim și se varsă în Iordan și Chdron, adică riul negru, numit așa după apa lui tulbure, din pricina pământului argilos ce-l străbate. El pleacă din preajma Ierusalimului, de lângă Muntele Măslinilor și se varsă în Marea Moartă.

Celelalte riuri menționate în Vechiul Testament, care dispar, în timpul uscăciunii verii.

Lacuri Lacurile țării sfinte sînt puține. Sînt însă memorabile prin evenimentele ce se leagă de ele:

Lacul Ghenērazet („gan“=grădină și „ot“=cămară) numit și Marea Tiberiadei, după orașul Tiberias, sau Marea Galileii. Lungimea lacului e de 20 km., iar lățimea 9 km. și adîncimea ajunge pînă la 250 m. Aici a petrecut adesea Mintuitorul, în cercul ucenicilor săi. A potolit valurile ei. Aici a ales pentru misiune pe Petru, Andrei, Iacob și Ioan. Apa e dulce, conține o mulțime de pești. Malurile sînt plantate.

Lacul Merom („m̄aim“=apă și „rum“=înalt), azi Huleh, avînd o altitudine de 83 metri, deasupra nivelului mării. În timpul verii apa scade, iar locuitorii plantează în nămolul lui orez. Iosua a luptat aici cu mulți regi canaanei (Ios. 11, 5). Pe țarm crește trestie și trăiesc mulți șerpi.

Marea Moartă, sărată sau asfaltică. Azi arabii îl zic Bahor-el Lut (marea lui Lot). Intemperii însoțite de descărcări electrice, foc și pucioasă, au aprins pămîntul bogat în materii rășinoase și au nimicit orașele Sodoma și Gomora. Aceeași soartă o avură și centrele apropiate Adma și Teboim (Deut. 29, 23). Pe ruinele acestor orașe luă ființă Marea Moartă. Bogat în materii combustibile, pămîntul s-a aprins și consumat, prin foc, iar nivelul regiunii a rămas mult mai jos decît restul.

Abisul produs prin ardere s-a umplut cu apă. Nivelul Mării Moarte (loc ocupat odinioară de Sodoma și Gomora) este cu aproape 400 m. mai scăzut decât al Mării Mediterane (cu 294 m.).⁸⁾

Suprafața mării e de 915—926 km² (73 km. lungimea 3—17 km. lărgime, 329 m. adinc). Apa e foarte sărată. Greutatea specifică e așa de mare încît obiectele plutesc deasupra apei⁹⁾.

Din cauza gustului amar și grețos și a clorurilor de magneziu, se distruge orice vietate.¹⁰⁾ Totul e incremenit aici, nici o vietate, nici un fel de viață, cu adevărat o mare moartă.

Înainte de prăpăd cimpia de aici era bună și roditoare, de atunci ținutul acela a rămas o pustietate ce împrăstie fior de moarte și „pedeapsă cerească”.

Cea mai de seamă apă a Palestinei e Mărea Mediterană, care formează granița de apus a țării. În Vechiul Testament ea se numește și Marea cea Mare, Marea de apus, Marea filistenilor, sau scurt Marea. Portul cel mai important este Iope (azi Iafa), cunoscut din sec. VIII. a. Hr. cînd cu călătoria lui Iona profetul cu acest nume.

În Vechiul Testament, Marea, oceanul, adîncul, e imaginea unei primejdii supreme. Așa citim în psalmul 128, 1: „Dintru adîncuri strig...”

„Ape multe” înseamnă prigoniri și necazuri: „Mintuiește-mă căci au intrat apele pînă la sufletul meu!” (Ps. 69, 1).

Amintind apele Palestinei și adîncind întîmplările de acolo vom înțelege că ele îndreaptă gîndurile noastre pe căi înalte și spălîndu-ți fața te gîndești, în fiecare zi, că și relele trebuie curățite.

Clima Palestinei. Prin așezarea ei geografică Palestina aparține „din punct de vedere al climei zonei subtropicale¹¹⁾”. Situația termometrică diferă de la regiune la regiune și de la o altitudine la alta, tot așa altitudinea. Cîtă vreme în munții Liban, altitudinea depășește 3000 metri, la Marea Moartă coborîm la 400 metri sub nivelul mării.

Peste zi e o căldură excesivă, dar serile și nopțile sînt atît de reci, încît se simte trebuința încălzirii încăperilor. Astfel evanghelistul Ioan ne informează (18, 18) că Apostolul Petru se încălzea la focul ce-l făcea „căci era frig”.

Iarna ninge numai în munți, în restul țării sînt zile ploioase. Din aprilie pînă în octombrie bîntuie căldurile. Vinturile bîntuie des în Palestina. Vintul Samum, cel care vine din deșertul arabic este uscat și periculos (Ier. 4, 11). „În suflarea lui vine cu un nisip foarte mărunț care încetășează soarele și vatămă sămănăturile, iar omului îi dă un efl de moleșeală sau chiar febră.¹²⁾ El omoară vite și oameni, fiind veninos.

Pe de altă parte vinturile sînt și un regulator al ploilor.

În general clima Palestinei e temperată și prielnică celei mai variate faune și flore. Pentru aceea Moise a putut anticipa „țara în care te duci e bună, țară cu pîraie de ape, cu izvoare și cu lacuri care țîșnesc din văi și munți... țară cu grîu, cu orz, cu vii, cu smochini, țară unde curge lapte și miere... țară unde nu vei duce lipsă de nimic.¹³⁾

Împărțirea politică a țării, a Palestinei, a fost cea în 31 de regate. După ocuparea Palestinei de către Evrei țara au împărțit-o în 12 regiuni, după numărul celor 12 seminții.

Partea cea mai de nord a țării, cuprinsă între Fenicia, Siria, Iordan, lacul Ghenezaret și cîmpia Izreel se numea Galileea. Se împărțea în Galileea de nord și cea de sud. Galileea de nord se numea Galileea neamurilor, fiindcă aici se așezau mulți păgîni din Fenicia, Siria și Arabia. De aceea iudeii de aici erau desconsiderați de ceilalți iudei.

Țara de dincolo de Iordan căpătă numele de Perea, care se împărțea în: Decapolis, teritoriul celor 10 cetăți cu capitala la Schitopolis (Basan), care se afla pe partea de apus a Iordanului. Acest teritoriu se întindea pînă la Iarmuc. Spre nord de acest teritoriu era Gaulonitis, care se întindea dincolo de lacul Ghenezaret pînă la Hermon. Spre răsărit se întindea Batanea, vechiul Basan, la nord-vest de întinderea Trachonitis, apoi Auranitis, împrejurimea muntelui Hauran și Iturea, care astăzi nu se mai poate fixa. Orașe: Ramot-Gideald, Betel, Golan, Mahanaim, Iabeș, Hesbon, Dibon (Abarim-Așb).

CAPITALA PALESTINEI: IERUSALIMUL

Impresiile lăsate în urmă de atîtea întîmplări petrecute în cetatea celor 40 de veacuri sînt copleșitoare. Nici unul din orașele vechi: Atena, Roma sau altul, nu te înfioară ca orașul

Ierusalim, orașul gloriei și al tuturor umilințelor, oraș de atâtea ori distrus și reînviat prin idealul înălțător pe care-l reprezintă.

Cetatea Ierusalim e unul din cele mai vechi orașe din orientul antic. Pe la 2000 înainte de Hristos — se numea Salem, mai târziu i se zice Urusulim, apoi Ierusalim. Ierusalim înseamnă temelia păcii, orașul păcii. Cetatea este așezată pe un platou, înconjurat de văile Chidron, Iosafat și Hinom și e protejată de muntele Olivilor și Scopus.

Cu această așezare favorizată se lauda David în psalmul 124: „Cum ocrătesc munții Ierusalimul, așa va fi ocrotit poporul meu“. Din vremea lui David Ierusalimul se mai numește și Cetatea lui David, pentru că el făcuse capitală a împărăției sale și centru religios și pentru că întări Ierusalimul cu ziduri. La mare glorie ridică Ierusalimul Solomon, prin clădirile mărețe cu care a împodobit cetatea. Între acestea se rînduie: Casa fiicei Faraonului, adică palatul pe seama soției sale, care era o egipteană; apoi Casa cedrilor, un palat construit din lemnul de cedru adus din munții Liban. Tot Solomon zidi faimosul templu, care-i poartă numele, apoi Casa tronului, unde se acordau audiențele și se țineau judecățile. Ierusalimul fiind împrejmuit cu zid înalt, intrarea în oraș se făcea numai pe porțile sale. Cele mai cunoscute porți sînt: poarta nouă, a gunoiului, a Damascului, poarta lui David, poarta Iafa, poarta lui Irod, a lui Ștefan. În trecut ele se numeau poarta olarilor, a văii.

Străzile sînt întortochiate și strimte, pe alocurea arcurile boltite se împreună deasupra lor, care fac ulițele să fie un fel de coridor îngust și întunecos. Casele poartă pecetea vechimii, sînt afumate, iar acoperișurile sfîrșesc în cupole mici, iar cele mai multe sînt plane. Ele stau rezemate unele de altele, asemenea moșnegilor care își sprijinesc greul bătrînețelor pe cîrja ce-o poartă.

Azi orașul e mult mărit, are la 150.000 locuitori, aparținători a peste 50 de nații și limbi. Dar faima Ierusalimului nu constă în numărul locuitorilor, ci în întîmplările ce au avut loc acolo. Ierusalimul e plin de amintiri încît e atît farmec în jurul acestui nume. Pe ulicioarele înguste ale Ierusalimului, au

trecut domol Profeții și Apostolii, uneori posomoriți și tulburați de negrul fărâdelegilor în care s-au scufundat semenii lor. Aceștia adeseori făceau din locurile cele mai sfinte ale lor un fel de bilci incit deșteptînd atenția Mintuitorului el i-a blestemat zicînd: „Vedeți aceste ziduri mari, nu va rămînea aici nici piatră pe piatră care să nu se risipească“ (Marcu 13. 1—2). Mintuitorul se plîngea adesea că cei din Ierusalim s-au arătat vrăjmașii binelui: „Ierusalime, cel ce omori proorocii și ucizi cu pietre pe cei trimiși la tine, de cite ori nu am voit să adun pe fiii tăi cum își adună cloșca puii sub aripi, dar tu n-ai voit!“ (Matei 23, 37). Mintuitorul a căutat să-i strîngă în jurul său, pentru a-i salva de la peire. Această atitudine dovedește că el a vizitat de multe ori Ierusalimul interesîndu-se de soarta sa. De fapt Ierusalimul poartă cele mai multe amintiri din viața lui Iisus. În Ierusalim se află urmele locului unde a intrat în Ierusalim, locul unde a fost judecat, răstignit, locul unde s-au împărțit hainele lui, locul unde se află mormîntul. Dar ceea ce a rămas pentru vecie este învățătura Sa, Evanghelia, care a sunat ca o veste bună, în mijlocul Ierusalimului și a întregii lumi. În această veste bună, temelia propășirii morale și religioase, învață el, că toți oamenii sînt frați, că nu se cade a se răsplăti răul cu rău, învață să pui iubirea înaintea urii, să nu fii rău. Ci bun și blînd cu cei din jurul tău, pentru a deveni mai fericit.

Altă localitate mai cunoscută, în ținutul Iudeii este:

Betleemul. Se vede la o depărtare de 9 km. de Ierusalim, pe șoseaua ce duce spre cîmpia de piatră din vecinătatea Mării Moarte. Situat pe o colină ridicată, cu plantații de olivi, dumbrăvi de măsline și vii ce dau cei mai admirabili struguri, te încîntă cu farmecul lui.

Betleem înseamnă casa piinii. În vechime se numea Efrata, cîmpul piinii. Numirea i s-a dat după fertilitatea regiunii în care e așezat. Arabii îi zic: „Betlahm“. Pentru a nu se confunda cu o altă localitate care purta același nume, din ținutul Zebulon, se preciza că Betleemul e una și aceeași localitate cu Efrata de altădată. Orașul are ca la 7000 de locuitori, ocupația lor e agricultura, turmele sînt destul de numeroase acolo. Unii din ei se ocupă cu industria, fabricînd obiecte mă-

runte pe seama închinătorilor la locurile sfinte, obiecte din os și sîdef. Locuitorii duc o viață curată „femeile au o înfățișare de mare frumusețe religioasă”. Cum dă seara satul se cufundă în liniște, doar dangătul turmelor întirziate se mai aude, și ici colo cîte o doină ruptă de pe buzele ciobanilor mai spintecă amurgul.

La intrarea în Bethleem se află mormintul Rahilei, soția lui Iacob. Cripa e un corp din două clădiri, una cu vîrfurile retezate iar alta sfîrșind într-o boltitură. Aici a născut Rahila pe Beniamin. „Și cînd și-a dat sufletul căci a murit, a chemat numele lui: fiul durerii, Benoni. Și a murit Rahila și a fost îngropată în calea Efratei, adică în Bethleem. Și a pus acolo stîlp la mormintul ei, aceasta este stîlpul mormintului Rahilei pînă în ziua de azi” (Fac. 35, 17—20).

Așa se descrie întimplarea. Moartea neașteptată a Rahilei a impresionat atît de mult la Bethleem, încît acea venerabilă femeie devine tipul mamelor care își depling copiii. Înainte de plecarea în captivitatea babilonică copiii au fost adunați lingă mormintul Rahilei de la Bethleem. Jalea mamelor a fost atunci atît de puternică încît scriitorii evrei își inchipuie că văd mormintul cutremurîndu-se și aud pe Rahila bocînd:

„Glas în Rama s-a auzit

„Plîngere și tînguire multă,

„Rahila plîngîndu-și copiii ei

„Și nu voia să se mîngîie căci nu mai sînt”.

În localitatea Bethleem se petrec întîmplările descrise în cartea Rut, cu nenorocirile moabitencei Rut, iubirea ei fiiască pentru rudele din Bethleem, încrederea în destinele lui Israil și dorința ei fierbinte de a aparține familiei lui David.

În Bethleem a trăit Booz, Obed, bunicul și Iesse, tatăl regelui David. Aici a fost uns de rege Samuil iar David și-a urmat turmele la pășunat în calitate de păstor, înainte de a fi rege. La faimă universală ajunge Bethleemul prin nașterea lui Iisus.

Pe locul unde s-a născut, împărații Constantin și Elena au ridicat o biserică, cea mai veche biserică creștină din lume. Sub biserica ortodoxă, cu trei altare și 58 stîlpi de marmură, se află peștera nașterii. De desubtul altarului, în peșteră,

ajungi coborînd pe mai multe trepte în adîncime. Locul naşterii e îmbrăcat în marmură. Acolo se vede chipul ieslei acoperit cu scutece şi o stea mare pe care stă scris: „Aici s-a născut Iisus Hristos din fecioara Maria“ (Hic de virgine Maria J. Ch. natus est!).

Orăşelul Bethlehem, cu străzile înguste şi întortochiate, cu case mărunte şi afumate, ghemuite una în alta şi îngropate în pămînt de vechimea anilor, e un document preţios pentru istorie.

Pe locul unde s-a născut Iisus s-a cîntat vestea cea bună: „Pe pămînt pace, între oameni bună învoire“.

Ierihon. Într-o luncă ascunsă de dealuri pleşuve, nu departe de Marea Moartă, avînd spre răsărit riul Iordan iar spre apus munţii Carantaniei, se află vechiul Ierihon. Valea care-l împresoară e bogată în vegetaţie specifică Palestinei „tropicale“: palmieri, portocali, smochini, migdali. În sec. XV î se mai zicea şi Cetatea palmierilor. Fiindcă erau mulţi trandafiri î se mai spunea şi Cetatea rozelor. În vechime Ierihonul era o cetate puternică şi atît de bine întărită, cu mai multe rînduri de ziduri groase şi cu porţi de fier, încît putere multă şi îndurare grea s-a măcinat pînă la intrarea înlăuntru. Pentru cucerirea cetăţii s-au dat lupte îndelungate şi grele. Rezistenţa a fost atît de inversunată încît, pe vremea lui Iosua, sec. XIV-lea a. Hr., s-au măcinat toţi locuitorii cetăţii. O singură familie s-a salvat, a femeii Rahav, protejată de ocupanţi, pentru că îşi oferise serviciile. Arheologii studiînd la începutul veacului nostru (între 1902—1909) ruinele cetăţii Ierihon spun că luptele au fost atît de distrugătoare încît au împiedicat orice progres pentru multă vreme.

Zidurile Ierihonului au căzut. Cetatea nu s-a mai refăcut, „gramada mare de ruine a rămas pînă azi“. Din vechea cetate nu se mai văd doar două rînduri de ziduri, dezgropate între anii 1907—1909, după trudnice săpături.

În vremea judecătorilor pe la 1300 în. de. Hr. s-a ridicat noul Ierihon, regele Ahav îl întări — pe la 850 —, crudul împărat Irod şi-l făcuse reşedinţă de sezon, iar faimoasa Cleopatra regina Egiptului veni la Ierihon să-şi petreacă. Ierihonul

era loc atrăgător, izvoare, păduri și alee măreau aspectul pitoresc al regiunii lui încintătoare.

Noul Ierihon a fost și el adeseori dărîmat și apoi refăcut. Ars la 70, restaurat de Adrian, infrumusețat de Justinian, surpăt și ars de alți jefuitori, Ierihonul de azi (El-Riha) e o îngrămădire de ruine care depășesc numărul de case mărunte și sărăcicioase ale beduinilor de acolo. Se vede că dăinuește blestemul aruncat de Iosua (6, 26) în cuvintele: „Blestemat să fie omul care se va scula să zidească din nou cetatea aceasta a Ierihonului! Cu prețul întiiului său născut îi va pune temelile și cu prețul celui mai tinăr fiu al lui îi va așeza porțile”.

În Ierihon a trăit vameșul Zaheu, care auzind că vine Mîntuitorul a alergat să-l vadă, dăr fiind mic de statură s-a urcat într-un dud ca să privească nestîngerit ceea ce se petrece în jurul Domnului. Observîndu-l, Mîntuitorul l-a poftit să coboare ca să meargă împreună spre casă, unde voia să rămînă peste noapte. În casa lui Zaheu a găsit Mîntuitorul primire ori de cîte ori se afla în Ierihon.

Întîlnirea cu Mîntuitorul a avut o înîriurire hotărîitoare asupra vameșului Zaheu. Muștrat de nedreptățile înfăptuite ca slujbaş vamal, — el care pină a nu cunoaște pe Mîntuitorul a fost zgîrcit — a împărțit jumătate din averea sa sărăcilor. În schimb s-a bucurat că i s-a înmulțit comoara sa spirituală.

În casa lui Zaheu, din Ierihon, a fost rostită de Iisus parabola cu talanții.

Acolo în nemijlocita apropiere de Ierihon, spre nord-vest de cetate, se află ținutul sterp și stîncos al Carantaniei. După cum ne spun comentatorii „aparține la cele mai fîroase pustii, nu are nici apă, nici vegetație, nici căi de comunicație și nici aerul dogoritor, de atîtă arșită insuportabilă a soarelui, nu poate fi respirat”. Aici a poposit Mîntuitorul 40 de zile și 40 de nopți și apoi ispitit de diavol s-a arătat cît este de puternic.

Alte localități în Iudeea sînt: *Betfaghe* și *Betania*, amîndouă sînt în apropierea de Ierusalim, la sud-est de Muntele Măslinilor. *Betfaghe* este localitatea din care Iisus trimise ucenicii săi după minzul asinei pe care își făcu intrarea în Ierusalim. *Betania* este satul unde locuia Lazăr, cu surorile sale Maria și Marta. Aici venea adesea Mîntuitorul și mînea

noaptea. Astăzi este satul El-Azariel (Satul lui Lazăr). La sud de Bethlehem se află orașul *Tecoa*, cunoscut ca loc natal al lui Amos.

Apoi, *Ebron*, astăzi El-Halul, numit în vechime Kiriath Arba (Ios. 14, 15; Gen. 23, 2). A fost o cetate de azil și reședința lui David. În apropiere de oraș, Avraam își cumpărase țarina Macpela, unde își făcu mormîntul pentru sine și familia sa. Astăzi se află aici o geamie.

Maon (Ios. 15, 55), astăzi numai niște ruine.

Luta, un sat unde au locuit părinții lui Ioan Botezătorul.

Kiriath Iearim spre vest de Ierusalim, astăzi Kiriath el Enab. Aici a fost chivotul legii (I Sam. 6, 21—7; I Sam. 6, 2).

Ghibeon (astăzi satul Gib (Ios. 9, 10, 10).

Emaus, azi satul Kibedo.

Bethoron, azi Ain-Gidi, după II Cron. 20, 2 se numea Hațotot-Tamor.

Mitpe, azi Nabi-Samuil.

Tibne, este vechea fortăreață Tamna (I Mac. 9, 50).

Ramataim unde locuia tatăl lui Samuil, azi Bet-rima (I Sam. 1, 19; 2, 11, 7—17).

Ghilgal, azi satul Gilgilia (II Reg. 2, 2).

Ghibea, numită și Ghibea lui Saul, azi Tulul-el-ful (Ios. 18, 28, Iud. 19, 13).

Harama (Ios. 18, 23; Jud. 19, 13; Ios. 10, 29; I Reg. 15, 17) astăzi satul Er-Ram. Betel s-a numit și Luz, astăzi Betin (I Reg. 12, 28; Amos 3, 14—4, 4—5; Os. 15, 5—8). Anatat, o veche cetate preotească, astăzi satul Anata, aici s-a născut arhiereul Abiatar și profetul Ieremia (Ios. 21, 18; II Sam. 23, 27). Silo, azi satul Sailun (Ios. 18, 1).

Keriat hețron, după care Iuda a fost numit Iscariot, azi Ka roaten. Arad, reședința unui prinț canaanean (Num. 21, 1—33—40), azi rămășițele cetății sînt numite dealul Tell-Arad.

Beerșaba, renumită pentru niște fîntini, azi Bir-es-Seba, este punctul cel mai de sus al hotarului Palestinei. Lod sau Lida, pe vremea romanilor numit Diospolis. Aici Sf. Petru vindecă un olog. Azi este satul Lud. Iafo (Ios. 19, 46), la greci Iope, azi Iaffa. Aici profetul Iona se imbarcă pentru a pleca la Tarsis, ap. Petru învie o femeie, Tavita (Fapt. 10,

9, etc.). Labne (I Cron. 26, 6), azi Iebna. Lachis, azi Tell-el-Hasi, cetate amintită în analele din Tell-el-Amarna (II Cron. 9, 25, 27; II Regi 18, 14—19; 8; Ier. 34, 7; Neem. 11, 30). Libna, o cetate fortificată în războaiele asiriene. Moreșet Gat, locul de naștere al profetului Mihea. Modein, locul natal al macabeilor, azi satul Mediie (I Mac. 2, 1).

Din Samaria menționăm Sichem, între munții Ebal și Garizim. Localitatea se amintește deseori în trecut. Azi i se zice Nablus. După ocuparea țării Sichemul deveni cetate de azil. Izreel (Ios. 19, 18) unde regele Ahav (I Reg. 18, 45) avea un palat lângă via Nabot. Azi este sătulețul Zerin. Betșean, mai tirziu Schitopolis, azi satul Beisan. Samaria, întemeiată de regele Omri, deveni capitala regatului Isreel. Ceza-reea, numită și a Palestinei, înainte de Irod cel Mare se numea Turnul lui Straton; azi e orașul El-Kaisarie, cu un port la mare.

În *Galileea*: Într-o minunată regiune cu plantații de portocali și măslini, pe coasta pietroasă a unui deal stincos — din sudul Galileii, se întinde *Nazaretul*. Numele de Nazaret și-l ia de la nețer (nezer), care înseamnă rădăcină, odraslă, pentru că în această regiune odrăslesc multe tufișuri.

Satul Nazaret are ulițele, ca toate așezările din Orient, înguste și strimbe. Casele sînt de piatră, pătrate și cu virful retezat. În vechime oamenii locului erau răi din cale afară. Hainele femeilor, bogat colorate, cu pieptul sunind de zurgălii galbenilor, prinși în salbe, te face să ghicești pe iubitorii de arginți.

Altădată Nazaretul era un cătun uitat și nebăgat în seamă. N-a dat niciodată vreun om de seamă, de aceea evreii îl nesocoteau ca pe o așezare omenească din care n-a ieșit nimic bun. Cătunul oropsit de altădată a devenit orașel de mare cinste, căci e locul unde ingerul Gavriil a vestit Mariei nașterea Pruncului Iisus. În Nazaret se află și fîntina fecioarei, numită așa în amintirea Sfintei Marii, pentru că a fost izvorul de unde aducea ea apa trebuitoare casei. Mai tirziu Nazaretul a fost în multe împrejurări locul de adăpostire a familiei sfinte. Astfel urcînd pe tronul Iudeii domnitorul atît de crud și despotice Arhelau, dreptul Iosif se duce în părțile Galileii. Mergînd acolo se așează în Nazaret. De aceea — lui Iisus i s-a dat numele de Nazarineanul.

Dintre monumentele vechi se mai păstrează în Nazaret, o sinagogă, probabil cea în care intrind Iisus la vârsta de 12 ani a stat de vorbă cu cărturarii de acolo. În sinagoga din Nazaret a citit Pruncul Iisus minunata vestire a proorocului Isaia 61, 1: „Duhul Domnului peste mine, pentru care m-a uns a binevesti săracilor; m-a trimis a tămădui pe cei zdrobiți la inimă, a propovedui robilor slăbozenie și orbilor vedere, a slobozi pe cei legați, a propovedui anul de iertare al Domnului“.

În Nazaret se mai găsește atelierul pe care dreptul Iosif îl înfiripase și de unde pruncul Iisus a desprins meșteșugul de lemnar. Peste casa în care a locuit Sfânta Fecioară se înalță azi o biserică. Casa a rămas aceeași, sărăcioasă și ușor mobilată, cum pare să fi fost altădată. Nu departe de centru se află locul unde oamenii din Nazaret au mihnit pe Mântuitorul. E vorba despre o întâmplare relatată de Sfântul Evanghelist Luca (4, 28—30): „Și auzind acestea, toți cei din sinagogă s-au umplut de minie. Și sculindu-se l-au scos (pe Iisus) afară din cetate și l-au dus pînă la sprinceana (dealului) muntelui pe care era zidită cetatea lor, ca să-l arunce jos“.

Amărit pentru cele întimplate Mântuitorul a trecut prin mijlocul lor și ducindu-se le-a zis: „adevăr vă grăiesc vouă, că nici un prooroc nu e primit în patria lui“ (Luca 4, 24).

Azi Nazaretul s-a mărit. Contînd pe oarecari afaceri mulți profitori s-au așezat în vestitul Nazaret. Cătunul de altă dată e un orașel frumos și vesel, cu cei 7000 de locuitori ai săi. Unii sînt musulmani sau evrei, alții creștini. Moscheile cu minarete uriașe și turlele de biserici dau o coloratură interesantă orașelului. Locuitorii lui sînt agricultori. Se ocupă cu pomăritul, plantînd mai ales maslini și portocali. Mulți se indeletnicesc cu meseriile, dintre care nu lipsește dulgheria. Regiunea păduroasă și apropierea Libanului, vestit în lemn de construcție, a favorizat lemnăritul.

Oamenii din Nazaret sînt azi muncitori, blajini și buni, ei sînt de o statură izbitor de înaltă.

CANA GALILEII

Pe un platou încadrat de frumoase plantații de portocali, măslini, rodii și vii din inima Galileii, spre nord de Nazaret,

se întinde vestitul sat Cana. Azi satul se numește Ghefr-Chenna (satul Cana=zelos). Înainte de a intra în sat treci pe lângă un izvor puternic de apă. Acesta constituie locul de întâlnire al locuitorilor. Copiii vin în roiuri după apă, iar fetele satului o cară în oale de lut sau în burdufuri din piele de capră. Se mai adună și ciobanii pentru a-și adăpa vitele.

Satul Cana e populat cu oameni cu inimă deschisă și primitivi, ca și regiunea Galileea din care face parte. Galileea a fost ținutul totdeauna deschis străinilor, de aceea se și numește Galileea națiunilor. Din Cana a fost originar apostolul Natanael numit și Vartolomei, dar la cinstire aleasă ajunge Cana prin amintirile care se leagă de cătunul celor 1000 de locuitori. Următorii din Apostoli, Iisus părăsește Iudeea pentru a merge în ținutul copilăriei sale, în Galileea. Fecioara Maria este tocmai invitată la o nuntă, în Cana, împreună cu Iisus și ucenicii Săi. Însoțit de ucenicii Săi — Apostolii Iacob și Ioan, Petru și Andrei, Filip și Natanael, — Domnul urmează sfintei fecioare la nuntă. Aveau legături de rudenie sau de prietenie cu acea familie. Dar sfârșindu-se vinul, mama lui Iisus i-a spus Mântuitorului „că nu mai au vin”. Fecioara Maria știind ce are să se întâmple a chemat pe cei care slujeau la masă și le-a spus să facă orice le va zice Iisus. Acolo, lângă ușa erau șase vase mari de piatră întrebuințate pentru curățenie, după datina evreilor, în care încăpeau câte două sau trei vedre. După puțin, Iisus a chemat pe cei care slujeau la masă și le-a zis să umple vasele acelea cu apă, apoi i-a încredințat să scoată și să ducă nunului. Și după ce a gustat nunul apa, a văzut că se făcuse vin. Era un vin ales. Toți nuntașii au turnat și au băut și au constatat că Iisus făcuse minunea, schimbând apa în vin de cel mai bun. Iar Mântuitorul le-a zis: „Eu știu că orice om servește la nuntă întâi vinul cel mai bun și numai după ce oaspeții au beut destul se dă din cel mai slab ori voi ați făcut de data asta chiar întors, ați ținut pe cel bun până acum”.

Aceasta fu cea dintâi minune săvârșită de Domnul. Pe locul casei unde se săvârșise minunea se află o minăstire de o vechime impresionantă. Ea păstrează încă două vase — se zice — din cele de la nunta din Cana.

În muzeul oraşului Atena se găseşte „piatra“ care a slujit de scaun Mântuitorului la nunta din Cana. Pe această piatră se află următoarea inscripţie: „Aceasta este piatră din Cana Galileii, unde Domnul nostru Iisus Hristos a prefăcut apa în vin“.

Piatra a fost luată din Palestina în vremea cruciadelor, adică a luptelor pentru eliberarea locurilor sfinte. E imposibil a constata autenticitatea ei.

Pe marginea apuseană a lacului Ghenezaret, din ţinutul Galileii, se află *Capernaum*.

Numele acesta e memorabil pentru creştini. E cetatea unde a stat de multe ori cu plăcere Mântuitorul, de aceea evangheliştii îi zic şi „cetatea lui Iisus“. Aici Iisus se consideră oarecum acasă, îi era patria adoptivă. În epoca Vechiului Testament localitatea se numea Elcoş, dar în amintirea profetului Naum şi-a schimbat numele în Capernaum (satul lui Naum). Aşa se explică faptul că Elcoş nu se aminteşte în Noul Testament, în schimb obvine des Capernaum. De aici era originar profetul Naum şi Apostolul Petru. Aici au fost aleşi Andrei, Iacob şi Ioan. Odinioară Capernaum era oraş vamal. Cele mai multe amintiri sînt legate de persoana lui Iisus. De aici a fost de naştere Levi, pe care Mântuitorul îl ia din postul de vameş pentru a-l face apostolul şi evanghelistul de mai tirziu, Matei. Pe cit de convingător a fost apelul: „Vino după mine“, pentru Matei, care atît de hotărît îşi părăsise serviciul, pe atît de bănuitoare era activitatea Mântuitorului în cadrul unor oameni acoperiţi de dispreţul public, cum erau funcţionarii vamali. Fariseii din Capernaum exprimau doar opinia publică strigînd în gura mare: „de ce cu vameşii şi cu păcătoşii minincă şi bea dascălul vostru?“. Auzînd Iisus acestea le-a zis: „N-au trebuinţă cei sănătoşi de doctor, ci cei bolnavi, că n-am venit să chem la pocăinţă pe cei dreapţi, ci pe cei păcătoşi“. Cu aceste cuvinte a voit să spună că el e doctorul sufletesc al celor păcătoşi şi că numai cine are milă de aproapele său este om deplin. La atitudinea fariseilor din Capernaum Mântuitorul răspunde cu o faptă plină de dragoste înviind pe chiar fiica rabinului, adică pe a lui Iair, mai marele sinagogii. El nu ocolea şi nu boicota niciodată pe vrăjmaşii săi. În drum

spre casa lui Iair, Mîntuitorul vindecă pe o femeie, care avea o emoragie (scurgere de sînge) de 12 ani. Iar întorcîndu-se de la Iair spre casă este urmat de doi orbi, care strigară fără încetare: „Miluește-ne, fiul lui David“. După ce s-a convins de credința lor le-a atins ochii zicînd: „fie după credința voastră“. Iată ochii lor s-au deschis. Abia plecați orbii, a venit la Iisus un mut. Domnul s-a îndurat și de el așa că mutul a putut vorbi.

Intr-o zi învățînd în sinagoga din Capernaum a vindecat pe un îndrăcit și apoi pe soacra apostolului Petru, care era cuprinsă de friguri. În casa lui Petru era des invitat Mîntuitorul. În această casă era găzduit ori de cîte ori venea la Capernaum. Capernaumul este orașul în care i s-au atașat lui Iisus patru ucenici și mai mulți aderenți. De aceea în Capernaum Iisus era totdeauna așteptat cu multă bucurie. În una din zile ieșind în fața casei începu să învețe, deodată îi aduseră un slăbănog, care neputînd străbate din cauza mulțimii a fost urcat prin acoperișul casei, căci casele din Capernaum erau plane și aveau trepte de intrare pe din afară și apoi de sus în jos. Văzînd la bolnav atîta stăruință l-a vindecat îndată.

În Capernaum, trăia în vremea Mîntuitorului, un sutaș, comandantul unității militare din oraș. Comandantului i se îmbolnăvise sluga. Auzînd Iisus, l-a tămăduit. Fericiți că-l au în mijlocul lor credincioșii din Capernaum vesteau în gura mare întimplarea.

Domnul săvîrșind atîtea fapte în Capernaum a înălțat vaza cetății. Dar cei din Capernaum nu s-au arătat vrednici de această cinstire. De aceea Iisus îi vestește că în ziua judecării grea pedeapsă îi așteaptă: „Capernaume, pînă la cer ai fost înălțat, pînă în iad te vei cobori“.

Pe locul Capernaumului se află azi ruinele Tell-Hum. Pe vatra Capernaumului s-au făcut stăpîni creștinii, care se străduiesc să scoată la suprafață urmele cetății pierdută în negura vremii.

Alte localități în Galileea sînt:

Endor (Ios. 17, 11; I. Sam. 28, 7), azi un sătuleț *Endur*. *Nain* (Luc. 7, 11). Aici Mîntuitorul a înviat pe fiica văduvet. *Sunem*, patria lui Abșag, soția lui David (Ios. 19, 18; I Regi 14, 25), azi este satul *Sulem*. *Gat Hefer*, locul natal al protetului

Ioan (II Regi 14, 25), azi satul El-Meşhed. *Seforis*, mai tirziu Diocezareea, azi satul Sefurie. *Horazin*, azi ruinele Keraze. *Magdala*, de unde era Maria Magdalena, azi un sat mic Megidel. *Tiberias* (Ioan 21, 23), construit de Irod Antipa, şi numit aşa în onoarea împăratului Tiberiu, azi oraşul Tabarie. *Acco*, mai tirziu numit Ptolemais, azi Acca. *Chedş*, azi Kadeş, renumit pentru că în vechime a fost cetate de azil. *Hazor*, sediul unui rege canaanu, azi sînt nişte ruine Hurebe. *Dan*, fost Lais, azi Tell-el-Kadi.

În Perea: Betsaida, un sat pe malul de est al Iordanului, la revărsarea lui în lacul Genezaretului. Tetrarhul Filip îl refăcu şi-i dădu numele fiicei lui August: Iulias. Azi sînt nişte ruine numite El Tell. *Gamala*, azi Giamli. Golan, una din cele trei cetăţi de azil de dincolo de Iordan, azi satul Sohem-el-Giolan (Ios. 20, 7). *Edrei*, capitala a doua a regatului Og, azi Derat. *Asterot*, Carnaim, prima capitală a lui Og. Nu se cunoaşte locul exact, se opinează că era între El-Muzarib şi Seh-Sad. *Ramot Ghilead*, a fost cetate de azil (Ios. 20, 8). *Betabarā*, aici boteza sf. Ioan Botezătorul. *Befer* a fost o cetate de azil (Ioan 20, 8). *Gadara*, azi ruinele Mukes (Mt. 8, 28; Marcu 5, 1—18). Mahanaim, a fost reşedinţa lui Işbaal (II Sam. 2, 8), azi ruinele Mahne. *Iabeş Ghilead*, locuitorii acestei cetăţi ridicară cu mare greutate cadavrul lui Saul de pe zidurile cetăţii Betşean (I Sam. 31, 8—13). *Macherus*, unde era întemniţat Sf. Ioan Botezătorul. Raba sau Ramot Amon, mai tirziu Filadelfia, capitala amonitilor, azi ruinele cetăţii Aman (Ios. 13, 25; Deut. 3, 11). Heşbon, capitala amoreilor, astăzi Hesban (Num. 21, 26; Ios. 13, 26—21, 37). *Dibon*, renumit prin inscripţia lui Mesa, azi satul Diban.

Cunoaşterea Orientului antic şi cu deosebire a Palestinei, a locurilor ei celebre şi memorabile e necesară creştinului şi mai ales preotului. Ele ne pun în legătură cu lumea care — prin Hristos — a pregătit o concepţie nouă despre viaţă.

INSEMNAŢI BIBLIOGRAFICE

1. S. Opreanu, Palestina şi Egiptul, Cluj, 1936, p. 4.
2. I. Onciul, Archeologia Biblică, Cernăuţi, 1884, p. 57 şi Onciul, o. c., p. 37.

3. Onciul, o. c., p. 37.
4. Archeologia Biblic, p. 60.
5. V. Tarnavski, Arheologia Biblică, 1930, p. 60.
6. N. Neaga, Facerea, Sibiu, 1945, p. 11.
7. T. Negoită: Cunoști tu țara sfântă? București, 1944, p. 48.
8. N. Neaga, o. c., p. 97.
9. „Sînt călători care își iau cartea de citit, se dezbracă și întinzindu-se cu fața în sus peste suprafața apei citesc din carte așa cum ai citi tolănit pe iarbă” (Pr. I. T., Pe urmele Mintuitorului, însemnări din călătoria la Ierusalim, Sibiu, 1928, p. 66.
10. T. Negoită, o. c., p. 39.
11. A. Legendre, Palestine (în D d. l. B.), 1912, col. 20—24.
12. A. Negoită, o. c., p. 49.
13. Deut. 8, 7—8.

Prof. Dr. Nicolae Neaga

Papirusurile din Elefantina și Vechiul Testament

Acum un sfert de secol, împreună cu un colectiv de profesori și studenți dela fosta facultate de teologie din București, am vizitat vestita insula Elefantina din Egiptul de sus.

Ce ne-a făcut pe noi să mergem atita cale și într-o regiune nu chiar așa de atrăgătoare? Nimic nu ne-a împins în această parte din continentul african, decit importanța acestei insule, pentru studiile de Vechiul Testament.

Care este importanța insulei Elefantina, în domeniul Vechiului Așezămint? În sine, insula n-are nici o importanță, ci numai scrierile și obiectele găsite în săpăturile arheologice, acestea au mare însemnătate.

Ce anume s-a găsit în săpăturile făcute? S-a aflat un mare număr de papirusuri și ostraca, ce au dat la iveală existența unei comunități iudaice, în insula Elefantina, cam prin secolul VII—V înainte de era noastră, care în general, trăia ca și iudeii din Țara Sfinta, adică avea un templu unde se închinau lui Dumnezeu și aduceau sacrificii, împlinindu-și toate obligațiile religioase, în spiritul religiei mozaice.

Descifrarea textelor scrise pe papirusuri și ostraca au adus o mare lumină în domeniul Vechiului Testament. Iată pe scurt importanța documentelor găsite la Elefantina:

1. Până aci se știa că în Egipt au existat iudei abia de pe timpul Ptolomeilor. Din papirusuri aflăm că ei datează acolo, cu mult mai din vechime și anume de pe timpul faraonilor saiiți (dinastia a XXVI-a), care i-au înrolat ca mercenari. Faraonii au colonizat un grup din acești ostași, în insula Elefantina, ca să apere granița de miazăzi a țării.

2. Comunitatea iudaică din Elefantina se închina lui Dumnezeu, pe care îl numea Jaho (Jahweh), întocmai ca și frații lor din Palestina. Cu toată probabilitatea, iudeii din Elefantina erau originari din regatul de nord (Israel), unde

chiar de pe timpul lui Ieroboam, luase ființă sanctuarul din Bethel. Acest sanctuar din Bethel avea citeva împrumuturi păgine, pe care le întîlnim și în Elefantina și anume: a) Deși Legea prevedea să nu existe decît un singur templu, cel din Ierusalim, în care să se închine toți iudeii, totuși comunitatea din Elefantina își ridicase un sanctuar și-și înființase o preoție a sa proprie, instituții ce nu puteau fi recunoscute, ca atare, de către autoritățile din Ierusalim. b) Însă, cea mai isbitoare deviere consta în încălcarea monoteismului, esența mozaismului, căci pe lîngă Dumnezeu suprem, Jahweh, în Elefantina mai găsim amintite și citeva nume de divinități păgine, adorate cîndva la sanctuarul din Bethel.

Abaterile de mai sus nu aduc apă la moara școalei negative a lui Wellhausen, cum s-a crezut la început. Aceste devieri sînt datorite unor circumstanțe nefericite și numai pe baza lor, nu se poate emite sau sprijini ipoteza evoluționistă, cu privire la religia lui Israel și anume că centralizarea cultului, în Ierusalim, s-ar fi efectuat abia după exilul babilonic.

3. Datele cronologice procurate de papirisuri ne permit să fixăm activitatea lui Nehemia, pe timpul regelui persan Artaxerxe I (465—425). De asemenea, grație papirusurilor din Elefantina ne sînt confirmate mențiunile pe care le știm din cărțile Ezra și Nehemia, altă dată contestate de critica modernă, cu privire la politica religioasă a regilor persani.

4. Comparația limbii aramaice din cărțile Ezra și Daniel, cu limba aramaică din papirusuri, confirmă epoca compunerii acestor cărți, așa cum este fixată de Biserică și nu pe cea propusă de școlile critice.

Intr-un cuvînt, papirusurile din Elefantina sînt de un ne bănuît folos pentru cercetătorul modern al Bibliei.

1. POZIȚIA INSULEI ELEFANTINA

Valea Nilului, ce începe să se îngusteze cu cît înaintăm spre nord, la km. 857 sud de Cairo, ea se isbește de puternicul baraj de granit de la Asuan.¹⁾ Aci ochiul nostru este viu impresionat de o insulă mică, așezată în mijlocul Nilului. Este insula Elefantina, cunoscută în istorie chiar de pe timpul lui Herodot (împreună cu celatea Syene²⁾), cunoscută tot din timpul lui Herodot, așezată pe țărmul stîng al Nilului, Elefantina

era una din cele mai de seamă fortărețe, de la frontiera de miazăzi a Egiptului. Azi se află lângă prima cataractă a Nilului, la o distanță numai de zece km. Totdeauna, zona aceasta a fost de cea mai mare importanță pentru Egiptul vechi. În rindul întâi, pentru că ceva mai la miazăzi de Elefantina și Syene existau vestitele mine de granit, folosite la construcția templelor egiptene și în rindul al doilea, fiindcă de aci spre mare, Nilul începea să fie navigabil fără întrerupere. Aci era deci primul port de imbarcare, unde se strungeau mărfurile din părțile de nord (nubiene și etiopene), dar mai mult decât orice, zona aceasta era frontiera meridională a Egiptului. Dincolo de ea, începeau țări cu populațiile negre ale Etiopiei³⁾ și Nubiei⁴⁾. Insula era, deci, o adevărată citadelă, fiindcă un invadator străin care ar fi ajuns până la Elefantina, ar fi avut în stăpânire cele trei cataracte, iar de aci înainte avea drumul deschis și putea înainta ușor spre Teba⁵⁾ și chiar până în Deltă⁶⁾.

De altfel, mica insulă Elefantina a fost amenajată ca fortăreață, chiar din timpul primelor dinastii egiptene. În cursul timpului, ea n-a încetat să fie ocupată de contingente militare, câteodată destul de importante. Pe lângă soldații egipteni, în anumite perioade ale istoriei, garnizoana insulei și a Nilului a adăpostit și detașamente de mercenari străini. Așa se explică de ce săpăturile făcute la începutul secolului XX, au dat la iveală prezența în insula Elefantina a unei colonii militare iudaice, ale cărei origini se urcă până în secolul al optulea înainte de era noastră.

2. NUMELE INSULEI ELEFANTINA

Întreaga zonă din jurul Elefantinei, de către egipteni era numită Jebu, dela cuvântul Jeb „țara elefanților“. A fost numită așa, fiindcă cu toată probabilitatea, aici au fost zărite aceste animale, pentru prima dată. Grecii au elenizat cuvântul egiptean și au numit insula Elefantina.

Cu timpul, numele insulei a trecut în limba aramaică sub denumirea de Jeb (ܝܒ) Autorii elini⁷⁾, respectind numele vechi de Jeb, l-au redat în limba lor, cum amintirăm, prin *Ελεφαντίνη*. Cu acest cuvânt, în special ei denumiau cetatea ce ocupa partea din miazăzi a insulei.⁸⁾ Numele aramaic

de Jeb s-a păstrat la coptii de astăzi sub forma IHB, IEB, EIB. Arabii cunosc insula sub numele de Insula Florilor, Insula, sau Insula Asuanului⁹), de la orașul Asuan, așezat pe țărm, în partea stingă și despărțit de insula Elefantina, printr-un braț al Nilului, lat numai de 90 de metri.

Numele arab de Asuan vine de la cuvântul *Suan* precedat de articolul arab *a*¹⁰). În papirusurile ce s-au găsit la Elefantina, numele cetății Asuan se găsește menționat, sub forma de *Sun*, iar în profetul biblic Ezechiel (29, 10 și 30, 6) sub forma de *Sunah*. Autorii greci numeau cetatea Asuan *Συήνη* (Syene)¹¹). În textele faraonice, Asuan se întâlnește sub numele de „orașul cataractelor”. În antichitate, Asuan a fost celebru prin vestitele sale cariere de granit¹²), din care s-au scos faimoasele obeliscuri, ce impresionează vederea călătorilor, care vizitează astăzi fostele cetăți ale Egiptului de jos, ca Memfis, Heliopolis, Leontopolis, Sais, Tanis, etc.

3. ISTORICUL SAPATURILOR

Din cărțile Vechiului Testament și din cealaltă literatură iudaică, n-am fi știut nimic despre prezența unei așezări iudaice la granița de sud a Egiptului. Existența unei comunități iudaice în Elefantina a fost scoasă la iveală numai de către săpăturile arheologice întreprinse în secolul nostru. Până pe la finele veacului XIX nu se știa prea multe lucruri nici despre insula Elefantina, în afară de informațiile amintite de istoricii clasici. În anul 1898 s-a găsit la Luxor¹³) un fragment dintr-un papirus aramaic, în care o comunitate iudaică făcea caz de supunerea ei față de curtea regală persană de la Suza și se plingea de preoții egipteni ai zeului khnub¹⁴). În 1901, orientalistul Sayce a cumpărat de la săpătorii indigeni¹⁵), din Elefantina, un papirus ce data cam de pe 450 înainte de era noastră și care conținea un contract de împrumut, menționând mai multe personaje, ce s-au dovedit mai târziu a fi membrii coloniei militare iudaice din Elefantina.

În 1903 și 1904 au ieșit la iveală papirusurile cele mai de seamă. Zece au fost puse în vânzare la Asuan, în cea mai mare parte neatinse. Ele erau înfășurate, așa cum se obicinuia în vechime, legate cu sforicele și cu sigiliile de lut neatinse. Uscăciunea deșertului, căci la Asuan ploaia este necunoscută, a con-

servat nebănuît de bine, timp de 23 de secole aceste documente ale trecutului, așa de fragile. Cumpărate de anumiți bogătași eterogeni, cu multă greutate au fost recăpătate și depuse în muzeul din Cairo. Papirusurile fuseseră găsite în Elefantina și nu în Asuan, cum susțineau arabii, care spuneau așa spre a nu atrage luarea aminte a specialiștilor dornici de săpături la fața locului. Dar, în zadar, căci văzîndu-se importanța excepțională a documentelor¹⁶⁾ publicate de Sayce și Cowley¹⁷⁾, o misiune germană (Rubensohn)¹⁸⁾ a întreprins săpături cu concursul muzeului din Berlin, pe colina cea mai principală numită Kom și apoi o misiune franceză (Clermont Ganneau)¹⁹⁾, care însă a fost mai puțin norocoasă. Săpăturile s-au făcut în anii 1906—1908 și au fost din cele mai fericite, căci s-a dat între altele peste foarte multe papirusuri aramaice. Ele se pot grupa în scrisori, documente juridice și administrative, documente literare, în afară de listele de persoane și micile fragmente, care nu sînt puține. Lăsînd afară micile fragmente și ostraca, documentele ating impresionantul număr de 60. Toate sînt scrise în limba aramaică. Publicarea acestor papirusuri s-a făcut de Sachau²⁰⁾. Trei dintre ele erau de o valoare nebănuită. Ele proveneau din arhivele comunității iudaice din Elefantina și conțineau copia plingerii adresată de autoritățile iudaice ale insulei, către satrapul persan din Ierusalim și Samaria, precum și conținutul unei note protocolare, în care este rezumat răspunsul acestora din urmă. Documentele cuprind tot intervalul secolului al V-lea î. e. n. (495—400).

Toate papirusurile aramaice descoperite la Elefantina au fost publicate în limba germană de Sachau²¹⁾, iar cea engleză de Cowley.²²⁾

4. TIMPUL AȘEZĂRII IUDAICE ÎN ELEFANTINA

În ce timp a putut o grupare de iudei palestinieni să se stabilească într-un ținut depărtat, cu mai mult de 1100 km. de Marea Mediterană?

Comunitatea iudaică a fost de natură militară. Aceasta o dovedesc deseale expresii **הֵילָא יְהוּדִיָּא** = „armata iudaică”. Am amintit că încă din vechime, Elefantina fusese o fortăreață, căci nu în zadar era numită poarta de sud. Aci, totdeauna, a

fost o gardă militară formată din mercenari, acum printre ei și iudei.

În ce epocă a avut loc această așezare? Colonizarea se poate fixa cam înaintea lui Cammbise²³), deci pe la anul 525 î. e. n. Mai sus de această dată nu se pot face decît conjecturi, deși este adevărat că pe iudei îi găsim în serviciul faraonilor chiar în epoca saită.²⁴)

Iată citeva din presupunerile ce s-au făcut cu privire la așezarea acestei colonii iudaice în Egipt:

a) Ea ar fi avut loc pe timpul lui Asurbanipal al Asiriei. Cînd acest mare cuceritor al antichității a venit în Egipt pe la 666 î. e. n. ar fi adus cu el și mulți mercenari israeliți, pe care i-ar fi lăsat apoi în garnizoana de la Elefantina.

b) Pe timpul lui Psametic²⁵) (663—609). După cum ne spune Herodot, în aceea vreme soldații autohtoni (egipteni) au făcut o răscoală contra garnizoanei din Elefantina. Cu toată probabilitatea această răscoală s-a produs din cauză că trupele indigene s-au revoltat contra celor străine, pe care Psametic le înrolase în număr prea mare. Printre ele s-ar fi aflat și iudeii, care au dat ființă apoi coloniei din Elefantina.

c) Pe timpul lui Psametic II (593—588). După cele ce aflăm din „scrisoarea lui Aristea”²⁶), în războiul său contra Etiopiei, Psametic a avut și trupe auxiliare iudaice, așa dar chiar mai înainte de distrugerea Ierusalimului, ce s-a întîmplat la 586 î. e. n. Poate că la acești coloni de pe timpul regelui Manase face aluzia profetul Isaia (19, 18—20)²⁷).

Dacă mențiunea din „Scrisoarea lui Aristea” este întemeiată, cum pare să confirme inscripția greacă, aflată în localitatea Abu-Shimbel²⁸), atunci se poate presupune că o bună parte din mercenari a fost lăsată de Psametic, în garnizoana Elefantina. G. Ricciotti²⁹) crede că acești iudei au fost oferiți faraonului, de partidul proegiptean din Iudea, pe timpul regelui Sedechia, ori de nu sînt aceștia, atunci sînt prizonierii luați de egipteni, cînd au trecut prin Iudea, în anul 608 î. e. n.

d) Pe timpul faraonului Nechao II (609—593). Cînd acest faraon s-a reintors din campania fără succes, întreprinsă contra Babilonului³⁰), spre a ajuta pe regele Asiriei, a adus cu dînsul și captivi sau mercenari din teritoriile iudeene.

În starea documentară în care ne aflăm astăzi, este greu

de spus cu siguranță cînd au venit iudeii amintiți, în insula Elefantina. Este drept că pe o statuie egipteană³¹⁾, s-a găsit o inscripție, ce ne spune că sub faraonul Hofra, puțin după 586 i. e. n. s-a întimplat o revoltă a garnizoanei din Elefantina, ce era compusă din palestinieni, sirieni și greci. Însă documentele găsite în săpăturile din Elefantina arată, din contra că în garnizoana din insulă, iudeii formau majoritatea și aceasta a rămas componența ei, pînă în timpul lui Cambise (525).

Ca încheiere, am putea spune că garnizoana stabilită la Elefantina, de către Psametic, înainte de căderea Ierusalimului (586 i. e. n.), conținea un nucleu de iudei, care proveneau din regatul de nord al lui Israel, care cunoscuseră cultul schismatic de la Bethel.

Mai tîrziu, nucleul a fost alimentat cu fugarii de după catastrofa din 586, care au căutat azil în Egipt, unde au adus și pe profetul Ieremia. Din acest nucleu ar fi descins garnizoana descrisă de documentele din insula Elefantina.

5. LIMBA COLONIEI DIN ELEFANTINA

O dificultate destul de serioasă, ce a luat naștere, este de ordin filologic și limbistic și anume: Dacă iudeii colonizați în Elefantina erau de fel din Palestina, atunci cum au ajuns ei să vorbească și să scrie în limba aramaică, căci cum am amintit, toate papirusurile de la Elefantina sînt scrise în limba aramaică? Azi, știm că Perșii, pentru a se înțelege cu popoarele supuse, utilizau limba aramaică, deoarece în secolul VI era limba vorbită, atît în Siria, cît și în tot bazinul Tigrului și Eufratului. Chiar în corespondența cu Egiptul, perșii au utilizat aramaica și nu persana sau egipteană. Așa dar s-ar putea presupune, că de îndată ce în secolele VI și V i. e. n. limba aramaică devenise limba internațională a Orientului Mijlociu și Apropiat, vrînd nevrînd, a trebuit ca și iudeii din Elefantina s-o adopte. Se mai poate presupune, că coloniștii iudei au sosit în Egipt, cînd deja vorbeau limba aramaică, dar în acest caz, timpul așezării lor în Elefantina nu se mai poate plasa în sec. VII.

S-ar mai putea presupune, iarăși, că coloniștii iudei din Elefantina sînt deportații israeliți, aduși în Egipt, după distru-

gereea regatului de nord (722 î. e. n.). Aceștia după ce au stat o bună parte în Asiria și Babilonia, unde au învățat limba arameică, ar fi plecat de aci și ar fi venit în Egipt, pe timpul campaniei lui Asurbanipal (666 î. e. n.).

În orice caz, dificultatea ce ne-o pune în față limba arameică a comunității iudaice din Elefantina este destul de serioasă și pînă azi nu s-a ajuns la o soluție care să împace pe toți cercetători.

6. NATURA COLONIEI IUDAICE

Cum am amintit, din cele ce desprindem din documentele găsite în săpături, colonia iudaică din Elefantina avea un caracter militar pronunțat. Foarte frecvente sînt cuvintele: armată, armata iudaică, steag, corp de armată, etc.

Cu toată probabilitatea, la început comunitatea a constat dintr-un nucleu format din cîteva familii colonizate în Elefantina, pentru a întări garda frontierei. Ca să sporească interesul personal al pazei, li se dădea terenuri a căror proprietate se transmitea din tatăl în fiu. În insula Elefantina, fertilitatea fiind destul de bună³³), însemnează că viața familiilor era asigurată. Pe de altă parte, ori ce nou venit în garnizoană mai putea să facă și un mic comerț, care cu siguranță că la cei din Elefantina n-a lipsit.

După cele ce desprindem din documentele găsite în săpături, bărbații iudei erau obligați să presteze servicii militare, ce nu stînghereau prea mult viața civilă. În fond, aveam de a face cu un focar ebraic, stabilit aci cu tot bagajul moral al obiceiurilor, limbii, religiei și celorlalte însușiri iudaice. Stăpînii egipteni nu se amestecau în viața privată a comunității, așa încît iudeii trăiau numai după obiceiurile și legile lor. Se căsătoreau numai între ei, adorau pe cine voiau și în afară de îndeplinirea obligațiilor militare, altceva nu se mai cerea de la dinșii. Aceasta în aparență, căci în sufletul lor, egiptenii le nutreau o ură neîmpăcată.

Ce număr de populație avea comunitatea, documentele nu ne spun, dar cu toată probabilitatea, credem că nu se ridicau peste 100 de familii.

În anul 525 î. e. n. cînd Egiptul căzu sub perși, garnizoana din Elefantina „înființată în zilele regilor Egiptului”³⁴), a

trebuî şi ea să-şi schimbe stăpinul, trecînd sub Cambise, cum aflăm din papyrusul XXX³⁵). Acest Cambise se arată a fi tolerant, căci nu se amestecă în obiceiurile religioase ale iudeilor³⁶). Poate că el a procedat astfel, ca să facă şi mai loiali pe iudeii aflaţi în garnizoana cea mai îndepărtată a imperiului său, căci Egiptul era cea mai lăaturalnică satrapie a imperiului persan, în plus fiind o provincie foarte compactă şi cu tradiţii naţionale grefate de veacuri, deci foarte greu de ţinut în mod paşnic alături de imperiul persan. Satrapii şi magistraţii persani au găsit un foarte nimerit punct de sprijin al puterii lor, în această insulă îndepărtată, care prin tradiţiile sale iudaice exclusiviste, se ţinea foarte separată de egiptenii autohtoni, pe care-i socotea păgîni.

Aşa se explică de ce egiptenii vedeau în iudeii din Elefantina nu numai pe inamicii lor religioşi, dar chiar pe partizanii apăsătorilor străini, deci spionii şi duşmanii cei mai autentici şi de aceea vor căuta ocaziunea, de a se scăpa de dinşii pe orice cale.

7. RELIGIA ŞI INSTITUŢIILE CULTURALE ALE IUDEILOR DIN ELEFANTINA

Descoperirea papyrusurilor din Elefantina a făcut senzaţie, dar a ridicat şi o serie de probleme, din care unele foarte serioase pentru istoria religiunii lui Israel şi anume:

1. Coloniştii noştri sînt monoteişti, adoratorii fideli ai lui Jahweh sau din contra, avem de a face cu nişte iudei politeişti al căror panteon strîngea cu bunăvoinţă nu numai pe Dumnezeu-lui Israel, ci lingă dînsul mai existau şi alţi zei, ba chiar şi zeiţe? Căci alături de de Jaho în papyrusurile aflate în săpături mai găsim amintiţi şi pe Aşiru-Bethel, Anat-Bethel, Herem-Bethel, apoi pe zeiţa Anat-Jahu etc.

2. Textele aflate în Elefantina întăresc argumentele critice ale şcoalei lui Wellhausen?

3. Sau, din contra, doctrina tradiţională a Bisericii creştine, în materie de teologie şi istorie biblică este oarecum contrazise din confruntarea cu papyrusurile găsite³⁸).

Este drept că din unele texte reese că monoteismul coloniştilor noştri nu era fără aliaj, iar instituţiile lor religioase nu sînt totdeauna conforme cu prescripţiunile Legii mozaice.

Totuși în toate aceste cazuri, găsim și circumstanțe atenuante, deoarece coloniștii au fost constrinși să facă unele împrumuturi păgâne, din cauza nefericitelor împrejurări, admitând astfel introducerea de obiceiuri și credințe neconforme cu prescripțiile Vechiului Testament. Dar cu toate erorile și scăderile lor, coloniștii iudei din Elefantina ne par vrednici de cuvenita îndulgență, căci deși departe de patrie și înghițiți de popoare păgâne, totuși au rămas credincioși lui Jahweh. Dumnezeu Vechiului Așezământ.

Iată esența religiei comunității așa cum rezultă ea din papirusuri:

1. Jahweh era adorat ca Dumnezeu, ca și la templul din Ierusalim. Numele său era Jaho, o prescurtare din Jahweh. El este *Elaha* adică Dumnezeu. Mai este numit și *Elaha șamia* „Dumnezeul cerului“, așa cum era numit și în cărțile biblice Ezra și Daniel, termen plăcut perșilor, căci le amintea de Ahuramazda al lor. În fața tribunalului, jurământul se depunea pe Jaho, iar judecătorii chiar și cei de alte confesiuni recunoșteau aceasta ca valabil. Semn că iudeii din Elefantina respectau pe Jahweh, este că-i ridicaseră un templu și-i aduceau jertfele prescrise de Legea mozaică.

2. Iudeii din Elefantina avuseseră un templu, chiar mai înainte de cucerirea persană. În anul 411 î. e. n. acest templu a fost dărâmat, din intriga preoților zeului egiptean *khnum* sau *knum*. Din nefericire în săpăturile făcute, nu s-a găsit nimic din resturile acestui templu. El nu era un sanctuar gigant, ca cele aflate în Egipt, ci unul mai modest, făcut din cărămidă arsă la soare. În acest templu se aduceau sacrificii nu numai de mâncare și băutură, ci și de animale. O tagmă de s'ujitori sacri exercita funcțiuni sacerdotale. Acești preoți se numeau pe sine, așa cum era cazul și în Vechiul Testament, adică *cohanim*, iar la rîndul lor, numeau pe preoții egipteni ai zeului *khnum* *camaria*, adică preoți idolești. Nu știm de cine erau consacrați preoții iudei din Elefantina. Nu știm nici cînd a început practica sacrificiilor sîngeroase, căci este greu de admis, ca să fi avut loc pe timpul faraonilor, deoarece insula Elefantina era insula zeului *knub*, cu înfățișare de berbec și ni se pare cu neputință, ca egiptenii să fi admis jertfirea berbecilor sacri, la templul iudaic și aceasta numai la cîteva sute

de metri de templul lor. Mai de grabă credem, că la început, *haram*, adică templul și curtea lui, a fost numai locul unde se adunau iudeii pentru citiri și sacrificii nesingeroase. Odată cu sosirea perșilor, care au pus la tăcere autoritățile egiptene și pe preoții lor, poate că atunci iudeii au început să sacrifice și berbeci. E drept, preoții lui khnum au tăcut, pentru un moment, dar n-așteptau decît momentul favorabil, pentru a pune capăt unei practici, care-i rănea adînc și anume profanarea animalului lor sfînt, căci khnum, cum am amintit, avea capul de berbec. Momentul a sosit atunci, cînd Arșam, satrapul persan din Egipt, a plecat la Suza, la curtea imperială. Atunci, preoții lui khnum au dat bani funcționarilor mai mici și într-o noapte au incendiat și nimicit templul iudeilor.

3. În afară de sacrificii, comunitatea din Elefantina avea și un număr de sărbători, din care cele mai proeminente erau: Paștele și sărbătoarea azimilor.

8. CONFLICTUL

Am amintit, mai sus, că egiptenii căutau ocaziunea bine-venită ca să se răsbune pe iudeii din Elefantina, deoarece îi socoteau oamenii de încredere, dacă nu chiar spioni în favoarea regelui persan. De unde altădată, egiptenii chemaseră pe iudei ca oameni de încredere, pentru apărarea frontierei de miazăzi a țării lor, acum cînd stăpîinii patriei sînt perșii, egiptenii vedeau în iudei un șarpe crescut la sin.

Multe au fost rebeliunile egiptene contra dominației persane. Mai demne de remarcat sînt cele de sub Darius I și Artaxerxe I³⁹), cînd și iudeii din Elefantina au avut de suferit. Sub Darius II. răsmerițele au început mai violent. Atunci, egiptenii din Elefantina și împrejurimi au prins momentul că Arșam, prefectul regiunii, era plecat la Suza, au năvălit în comunitatea iudaică de aci și au jefuit-o, dărîmîndu-i templul și dîndu-i foc. Reamintim, iarăși, motivul adevărat al urii egiptenilor contra iudeilor. El era că aceștia din urmă, la templul lor sacrificau berbeci. Ori berbecul era animalul sfînt al egiptenilor din jurul Elefantinei, deoarece zeul lor khnum avea forma de berbec.

Această nenorocire a iudeilor din Elefantina este relatată de papirusul XXX⁴⁰), cel mai de seamă din cele găsite în săpă-

turi. El conține scrisoarea trimisă către autoritățile persane din Palestina, de către capii iudeilor aflați în garnizoana din Elefantina. Iată conținutul acestui document:⁴¹⁾

1. „Către stăpinul nostru Bagohi, prefect în Iudea, servii tăi Jedonah și colegii săi, preoții din fortăreața Elefantina. Fericire

2. stăpinului nostru (pe care) Dumnezeuul cerului să-l aibă în mare grijă, totdeauna; el să te așeze în cinste înaintea regelui Darius

3. și a fiilor casei regale, azi de mii de ori mai mult. El să te ocrotească cu viață lungă; să fii bucuros și deplin sănătos pururea.

4. Acum servul tău Jedonyah și tovarășii săi, preoții, grăesc astfel: În luna Tamuz, în anul al XIV al regelui Darius⁴²⁾, atunci când

5. Așam era plecat și dus aproape de rege, preoții zeului khnum, din fortăreața Elefantina⁴³⁾, urziră un complot cu Widrang, care era aici guvernator, zicînd ei:

6. „templul zeului Jaho⁴⁴⁾, ce se află în fortăreața Elefantina să fie scos de aci“. Drept urmare, Widrang, acest

7. blestemat, trimise o scrisoare fiului său Nephayan, comandantul trupelor din fortăreața Syene⁴⁵⁾, „Acest templu, care este în fortăreața Elefantina

8. să fie distrus“. Pentru aceasta Nephayan aduse egipteni și alți soldați. Ei veniră în fortăreața Elefantina cu armele,

9. pătrunseră în acest templu și-l distruseră pînă la pămînt, iar coloanele de piatră ce erau acolo le sparseră. Între altele,

10. porțile de piatră (în număr) de cinci, construite din pietre patrate, ce se aflau în acest sanctuar, ei le distruseră, după ce au luat canaturile și armăturile

11. acestor canaturi din bronz. Și acoperișul din lemn de cedru, întreg cu restul ornamentației și alte obiecte ce erau acolo,

12. toate acestea le-au aruncat în foc. Și sfiștocurile de aur și de argint și tot ce se găsea în acest sanctuar ei le luară

13. și și-le însușiră. Ori din timpurile regilor Egiptului⁴⁶⁾, părinții noștri au ridicat acest sanctuar în orașul garnizoanei Elefantina, iar cînd Cambise⁴⁷⁾ pătrunse în Egipt,

14. găsi acest sanctuar înălțat. Templele zeilor Egiptului (atunci) au fost toate distruse, dar nimeni n-a cauzat vreo stricăciune acestui sanctuar al nostru.

15. Atunci cind (Nephayan și soldații săi) procedară în acest mod, noi și femeile noastre și copiii noștri ne-am îmbrăcat în sac, ne-am așezat la post și la rugăciune către Jaho, stăpinul cerului.

16. care ne-a dat să vedem pe acest ciine Widrang, atunci cind i s-au scos inelele ce-i împodobeau picioarele. Și toate bogățiile pe care le stinsese au perit și toți oamenii

17. care au voit răul acestui templu, toți au fost uciși și noi am putut vedea (pedeapsa lor). Ori, înainte de aceasta, în timpul cind răul

18. ne fu făcut, noi am înaintat o epistolă către stăpinul nostru (Bagohi) și către Jehohanan, marele preot și către colegii săi preoți din Ierusalim și către Ostan, fratele

19. lui Anani și către voievozii Iudeii. Aici măcar o singură epistolă nu ne-au trimis (ca răspuns). Așa dar, din zilele (lunei) Tamuz a anului XIV al regelui Darius,

20. pînă în prezent, noi sintem îmbrăcați în sac și postim, iar femeile noastre au devenit ca văduvele; noi nu ne mai ungem cu ulei

21. și n-am mai băut vin. De asemenea, de atunci pînă în ziua (de astăzi) în anul al șaptesprezecelea al regelui Darius, sacrificiu nesingeros, tămîie, olocaust

22. n-au fost oferite în acest sanctuar. Acum servii tăi Jedonyah și colegii săi și iudeii, toți cetățenii Elefantinei, grăesc așa:

23. Dacă această este cu plăcere la stăpinul nostru (Bagohi), să se gindească, cu privire la acest sanctuar a-l rezidi, de vreme ce, nu ni se permite, să-l reconstruim (noi). Iată deci,

24. pe cei care (deja) au fost obiectul bunătății tale și bunăvoinței tale aici în Egipt, ca o scrisoare să fie trimisă cu privire la acest sanctuar al Dumnezeuului Jaho,

25. a-l reconstrui în fortăreața Elefantina, cum era mai înainte. Sacrificii nesingeroase, tămîie, olocauste se vor arde

26. pe altarul Dumnezeuului Jaho în numele tău. Noi ne vom ruga pentru tine, în tot timpul, femeile noastre și copiii noștri și toți iudeii

27 care sînt aici. Dacă s-ar face în așa fel, ca acest sanctuar să fie reconstruit, vei dobîndi un merit în fața lui Jaho, Dumnezeuul

28 cerului, (merit) mai mare decît al celor care vor jertii olocaust sau sacrificii de o valoare cu o mie de talanți de argint. În ce privește aurul

29. noi am trimis instrucțiuni. De asemenea, toate (aceste) lucruri, noi le-am (comunicat) lui Delayah și Selemyah, fii lui Sanballat, prefectul din Samaria.

30. De asemenea, de tot ce ni s-a întîmplat, Arșam n-a avut cunoștință.

La 20 Marcheșvan, din anul al șaptesprezecela a lui Darius.

9. OBSERVAȚIUNI ASUPRA DOCUMENTULUI DE MAI SUS

Personagii din documentul citat par să fie confirmate de cărțile biblice și de scriitorii iudei de mai târziu.

Bagoi este Bagoaș de pe timpul lui Artaxersse II⁴⁸). Jehohanan este marele preot, contemporan cu Ezra, care după Iosif Flaviu a murit ucis⁴⁹). Mai cunoscut ne este Sanballat, prefect sau satrap persan în Samaria, înverșunatul inamic al lui Nehemia. După felul cum se vorbește de el în document pare că în anul 408 î. e. n. încă mai era în viață, dar trebuie să fi fost bătrîn, iar afacerile administrative ale Samariei erau gîrate de cei doi fii ai săi.

Intr-o măsură mare, surprinzător este faptul că garnizoana din Elefantina construie un templu lui Jahweh. Au cei ce au zidit templul lui Jahweh, pe pămînt egiptean, nu cunoșteau opreliștea din Thora, după care numai în templul din Ierusalim era permis să se officieze lui Jahweh?

Din cele ce desprindem din documente, pare că garnizoana din Elefantina cunoștea prescripția, dar n-a ținut seama de ea, ori n-au socotit-o obligatorie, într-o țară străină, căci ceva mai târziu vom întîlni un caz asemănător, tot în Egipt, și anume cu templul iudaic din Leontopolis, iar după alții, chiar pe pămîntul Palestinei, la Arâq el-Emîr⁵⁰).

În orice caz, mentalitatea celor ce au construit templul și apoi a urmașilor lor era foarte diferită de mentalitatea clasei preoțești, aflătoare pe pămîntul Țării Sfinte.

Încă un fapt foarte semnificativ. După distrugerea templului, comunitatea din Elefantina trimite o plingere marelui preot Jehohanan, din Ierusalim, rugându-l să intervină către mai marii persani, pentru reconstruirea sanctuarului. Dar în van, căci de aici nu vine nici un răspuns. Această tăcere să fie întâmplătoare sau diplomatică? Credem că ea provine din dilema în care se afla marele preot și anume: dacă răspundea favorabil însemna că recunoaște templul din Elefantina și astfel călca prescripția din Thora. Dacă răspundea negativ, combătând pe schismatici, însemna că dă dreptate celor ce au nimicit templul și au persecutat pe iudei, lucru ce ar fi făcut pe credincioșii din Elefantina s-o rupă definitiv cu Ierusalimul.

Un alt aspect. Surprinsă și chiar mîhnită de nerăspuns, garnizoana din Elefantina, atunci se adresează autorității laice, adică lui Bagohi și fiilor lui Sanballat, pe numele lor Delayah și Selemyah. Orientarea către Samaria, vrăjmașă de neîmpăcat a Ierusalimului, spune mult. Văzindu-se neascultată la Ierusalim, garnizoana din Elefantina se îndreaptă către Samaria, de unde aștepta un ajutor, ceea ce ne face să inclinăm a crede că iudeii din Elefantina erau, oarecum, liberali în concepție.

Din fericire, printre documentele găsite în Egipt, este unul ce conține un fel de „pro memoria“, adică notă rezumat, pe care și-a scris-o curierul care a fost în audiență la Bagohi și Delayah. Iată ce cuprinde documentul în chestiune:⁵¹⁾

1. Notă rezumat de ceea ce Bagohi și Delayah mi-a spus
2. mie. Nota: Tu vei avea de spus în Egipt,
3. înaintea lui Arșam, cu privire la casa altarului Dumnezeului
4. cerului, ce în fortăreața Elefantina
5. se ridica altă dată înainte de Cambise (și)
6. pe care acel blestemat Widrang a pus de l-a distrus,
7. în anul al patrusprezecelea al lui Darius.
8. Care să fie reconstruit în locul său, ca altă dată
9. și să jertfească sacrificii nesingeroase și tămie pe
10. acest altar cum altă dată
11. era obiceiul a se face.

După cum vedem, cel ce avea autoritatea și putea să ia o hotărîre era guvernatorul persan din Egipt, Arșam, la care

trebuia să se prezinte curierul. Din documentele găsite în săpături, nu putem ști dacă templul a fost reconstruit, în urma intervențiilor din Ierusalim și Samaria.

Ceea ce isbește din nota-răspuns (pro memoria) este faptul că deși cei din garnizoana Elefantina cereau ridicarea templului ca să aducă în 'el — ca și mai nainte —, jertfe, tămie și olocaust, precum și sacrificii singeroase, nota-răspuns nu vorbește decît de jertfe nesingeroase și tămie, nespunînd nici un cuvînt de sacrificiile singeroase. Omisiunea nu este întimplătoare, ci intenționată. Cei din Ierusalim aflaseră cauza distrugerii. Ea era revolta contra iudeilor care jertfeau la templul lor berbeci, animalul sfînt al egiptenilor. În săpăturile făcute de Clermont Ganneau chiar s-au găsit două hypogee⁵²) cu mumii ale berbecilor divinizați, ce au fost așezați aci, după moarte.

Pentru a nu se mai ajunge la o nouă încăerare, Bagohi și Delayah, permit ca de acum înainte, la altar, să fie jertfite numai sacrificii nesingeroase, care nu turbură pe nimeni.

În urma notei-răspuns a lui Bagohi și Delayah, iudeii din Elefantina au delegat cinci bărbați, care au trimis o nouă intervenție, pentru ca hotărîrea de refacere a templului lor, să fie pusă în mișcare cit mai urgent⁵³). Iată cuprinsul acestei cereri:

„Servul tău Jedonyah, fiul lui Ghemaria, Manzi fiul lui Nathan, Semayah fiul lui Hagai, Hozea fiul lui Iotam, Hozea fiul lui Natom, în total cinci bărbați syenezi⁵⁴) care au proprietăți în Elefantina⁵⁵) grăesc astfel: Dacă este cu plăcere stăpînului nostru⁵⁶), ca templul Dumnezeului Jaho, pe care noi l-am avut să fie iarăși construit în fortăreața Jeb (Elefantina) cum a fost mai nainte, iar oi, capre, viței să nu mai aducem ca jertfe, ci numai sacrificii nesingeroase și tămie; și (dacă) stăpînul nostru pune în lucru o asemenea aprobare, atunci noi vom dărui casei stăpînului nostru... argint și una mie baniți de orz“.

10. CE S-A ÎNTIMPLAT CU TEMPLUL ȘI COLONIA DIN ELEFANTINA?

Nu știm dacă templul iudaic s-a refăcut, după cum nu știm iarăși aproape nimic de soarta garnizoanei din Elefan-

tina. Credem că atit templul, dacă s-a mai reconstruit, cit și colonia n-au avut zile prea multe. Istoria ne amintește de mai multe revolte ale egiptenilor contra dominației persane, dintre care cele mai violente au fost cele din anii 455, 405, 353 și 348 i. e. n. De sigur că în aceste răsmerițe, egiptenii din Asuan și Elefantina, se vor fi repezit în colonia iudaică, care a rezistat cit a putut, dar pină la urmă, trebuie să fi ajuns la obștescul sfârșit, în urma vreuneia din persecuțiile mai singeroase.

11. ALTE DESCOPERIRI IN ELEFANTINA

Pe lingă documentele cu privire la templul iudaic din Elefantina, în săpături s-au mai găsit și multe acte de natură juridică, din care desprindem că femeia era mai emancipată decit în Palestina, deoarece participa la afacerile comerciale, putea să primească daruri și încă de valoare mare, ii era admis divorțul, atunci cind il cerea, ș. a. Pe cit putem desprinde, iudeii elefantinieni erau destul de avansați ceea ce însemnează că nu erau niște incuți, ci tocmai din contra.

Printre scrierile găsite la Elefantina s-au descoperit cîteva pagini, ce cuprind o parte din istoria lui Ahicar⁵⁷).

Din nefericire, nu s-a găsit nici cel puțin un fragment din cărțile biblice. Am fi avut la îndemină un isvor de mina intia pentru critica textuală a Vechiului Testament. Credem că faptul acesta se datorește obiceiului iudeilor antici, care, atunci cind un manuscris nu mai putea fi folosit din cauza invecierii, era ars și cenușa aruncată într-un loc curat sau în gheniza.

Ceea ce nu s-a aflat la Elefantina, s-a găsit din abundență la Qumran, lingă Marea Moartă. Aici s-au găsit fragmente din toate cărțile canonice, afară de cartea Ester. Cercetătorii Vechiului Testament vor avea, de acum, posibilitatea să cunoască adevăratul text sacru, așa cum a eșit el din mina sfințitorilor autori.

Pr. Athanase Negoia

NOTE

1. Asuan este pronunțarea modernă a cetății, în vechime cunoscută de greci, sub numele de Syene.

2. Asuanul de azi, la zece km. de prima cataractă dacă se merge în sus pe Nil.

3. Etiopia, aşezată în partea de miazăzi a Egiptului, în Biblie era numită Cuş.

4. Nubia este numele mai nou al regiunii, ce începe de la Elefantina până aproape de locul unde Nilul primeşte afluenţi.

5. Azi, Luxor şi Karnak, unde se află vestitele morminte ale regilor.

6. Cum este cunoscut în general, Delta este regiunea unde se varsă Nilul în Marea Mediterană şi unde în decursul secolelor, s-a perindat o mulţime de popoare, printre ele şi ebreii.

7. Herodot, cartea II, 9.

8. Iosif Flaviu, *Războaiele iudaice*, cartea IV, X, 5.

9. Hennequin L., *Elephantine*, în Dict. de la Bible, Suppl. Tom. II, col. 966.

10. Breasted J., *A history of Egypt*, 2 th. ed. London, 1912, p. 629.

11. Herodot, cartea II, 28.

12. Herodot, cartea II, 86.

13. Numele actual al Tebei, fosta capitală a Egiptului de mijloc, unde se află astăzi localităţile amintite mai sus: Luxor şi Karnak.

14. În zona Elefantinei, egiptenii adora pe zeul khnum, înfăţişat în chip de berbec, socotit animal sfânt şi venerat ca atare. La templul lor din Elefantina, iudeii sacrificau miei şi berbeci, din care cauză au ajuns la un conflict înverşunat cu preoţii egipteni ai zeului khnum.

15. Peste tot în Orient, indigenii văzind pe europeni că string obiecte antice, plătindu-le bine, au început să colecţioneze şi ei toate cioburile, pe unde le găseau, şi cind vedea un european îl asaltau, fiecare lăudându-şi marfa lui şi cerind preţuri fabuloase, în cele din urmă scăzind până la câţiva piaştri. Datorită beduinilor arabi, din Palestina, în 1947 e. n. s-au descoperit multe manuscrise de la Marea Moartă.

16. Documentele constau din papirusuri şi ostraca.

17. *Vezi: Aramaic papyri discovered at Assouan*, edited by A. H. Sayce with the assistance of A. E. Cowley and with appendices by Spiegelberg and Seymour de Ricci, London, 1926.

18. Darea de seamă se găseşte în: *Zeitschrift für ägyptische Sprache und Altertumskunde*. Band XLVI, Leipzig 1909—

1910, p. 16—61, făcută de W. Honroth, O. Rubensohn, F. Zucker, sub titlul: *Bericht über die Ausgrabungen auf Elephantine, in den Jahren 1906—1908*.

19 Darea de seamă făcută de M. J. Lagrange în *Revue Biblique*, anul 1908. p. 264.

20. El a dat la iveală, mai întâi, trei papirusuri. Vezi: E. Sachau, *Drei aramäische Papyruskunden aus Elephantine*, Berlin, 1907.

21. E. Sachau. *Aramäische Papyrus und Ostraka aus einer jüdischen Militärkolonie zu Elephantine*, Leipzig, 1911.

22. A. Cowley, *Aramaic papyri of the fifth century B. C.*, Oxford, 1923.

23. Cambise este regele persan care a cucerit Egiptul la anul 525 î. e. n. Această dată marchează căderea definitivă a Egiptului, căci după Perși, vine Alexandru Macedon, la 332 î. e. n. Iar la 30 î. e. n. Egiptul cade sub romani și rămâne în această situație până la 642 e. n. cind arabii îl cuceresc și ei formează populația egipteană de azi.

24. Secolele VII și VI înainte de Hristos.

25. Psametic I face parte din dinastia egipteană a XXVI, ce a guvernat țara de la 663—525 î. e. n.

26. Scrisoarea lui Aristeia a fost tratată pe larg de Truamontano: *La lettera di Aristeia a Filocrate*, Neapole, 1931.

27. „În timpul acela vor fi numai cinci cetăți în țara Egiptului, ce vor grăi limba Canaanului și vor jura întru numele Domnului Sabaot. Una se va numi „cetatea soarelui“. În ziua aceea va fi un jertfelnic, în mijlocul țării Egiptului și un stîlp de amintire pentru Domnul, în tot cuprinsul lui“. Is 19, 18 sq.

28. Breasted J., *A history of Egypt*, London, 1912, p. 585.

29. Ricciotti G., *Storia d'Israele*, vol. II, ed. II, Torino, 1935, § 168.

30. După căderea Ninivei, la 612 î. e. n. ultimele forțe armate ale imperiului asirian s-au regrupât în Haran, din nordul Mesopotamiei, unde și-au ales un nou rege, în persoana lui Asur-ubalit. Babilonenii îi urmăresc și aci și în unire cu sciti distrug, pentru eternitate, unul din cele mai de temut imperii ale antichității, imperiul asirian. Nechao II al Egiptului mergea să ajute pe asirieni, dar în lupta de la Carchemiș, lângă

Euftrat, a fost înfrînt și urmărit de Nabucodonosor, regele Babilonului, chiar pînă în Egipt.

31. Ricciotti G., op. cit., § 168.

32. După ce s-au înapoiat din robia Babilonului, iudeii nu mai cunoșteau decît limba aramaică, încît pentru a înțelege textul cărților sfinte, ce se citeau la sinagogă, a trebuit ca aceste cărți să fie traduse din ebraică. Așa au luat naștere Targumii sau Parafrazele Chaldaice.

33. În comparație cu alte ținuturi din Iudea, cu Peninsula Sinaitică, etc.

34. Așa se exprimă plîngerea adresată către Bagohi, la rîndul 30. Regii Egiptului, amintiți, sînt cei din dinastia a XXVI.

35. Citația se face după ediția lui Cowley.

36. Nu tot astfel s-a purtat Cambise cu templele egiptene, din Elefantina și alte localități, pe care le-a distrus fără milă.

37. Școala lui J. Wellhausen adoptase ipoteza cea mai negativă. Ea socotea că religia lui Israel n-a fost monoteistă, de la început, ci în mod evolutiv a ajuns aci. De aceea, ipoteza acestei școli se mai numește și ipoteza evoluționistă. În ceea ce privește Elefantina, adepții acestei școli credeau că au găsit un argument în plus pentru a susține că cultul mozaic nu era centralist, adică nu se săvîrșea numai la unicul templu din Ierusalim, cum susținem noi, ci se săvîrșea și în alte părți. Tezele școlii wellhauziene au primit mari lovituri, în special, după descoperirile de la Ugarit-Ras-Shamra (Siria) și Mari (Mesopotamia).

38. Prescripția biblică, de a nu fi decît un singur locaș de cult, pentru Israel, se refera numai la pămîntul Țării Sfinte, nu și la regiunile din afara ei.

39. Regii persani din această epocă sînt: Cyrus 558—528; Cambise 528—522; Darius I 521—486; Xerse I 486—465; Artaxerxe I Longimanul 465—425; Xerse II 425—404; Artaxerxe II 404—358; Artaxerxe III 358—336; Darius III 335—330, cînd Persia a fost cucerită de Alexandru Macedon.

40. Ediția Cowley.

41. După Hennequin, Dict. de la Bible, Suppl. vol. II, col. 976.

42. Darius II (Xerse II) 424—404.

43. În aramaică *Jeb*.
44. În aramaică *Yaho*.
45. Asuanul de azi, așezat pe malul sting al Nilului, lângă Elefantina.
46. Regii Egiptului sînt cei dinainte căderii sub Perși și anume cei din dinastia XXVI: Psametic I, Nechao II, Hofra și Psametic III. Dinastia a domnit de la 663—525 î. e. n.
47. Cambise, fiul lui Cyrus, a cucerit Egiptul la 525 î. e. n.
48. Bagoaş din Iosif Flaviu, *Antichitățile Iudaice*, XI, 7, 1.
49. Neh. 12, 22. Vezi I. Flaviu, *Ant. Iud.* XI, 7, 1.
50. Ricciotti G., op. cit., § 172.
51. Hennequin, art. cit. Vol. II, col. 978.
52. Hypogeele, în cazul de față, erau un fel de mauzolee subterane, unde se depuneau osemintele animalelor socotite sfinte.
53. Noi o reproducem după H. Gressmann, *Altorientalische Texte zum Alten Testament*, 2. Aufl., Berlin—Leipzig, 1926, p. 453. În ediția Cowley, se află sub Nr. 33.
54. Adică Asuan.
55. În Elefantina.
56. Probabil că Bagoi este stăpinul căruia cei cinci syenezi bogați îi promet un dar mare, dacă templul este înălțat din nou, chiar dacă sacrificiile singeroase vor lipsi de acum înainte.
57. Textul tradus se află mai la îndemînă în H. Gressmann, *Altorientalische Texte*, p. 454—462.

Despre mărturisirea păcatelor

Concepția despre păcat apare abia în Creștinism, ca o atitudine contrară voii lui Dumnezeu spre bine. Totuși, voia lui Dumnezeu a fost cunoscută oamenilor cu mult înainte, încă în rai și apoi prin Decalog. Păcatul strămoșesc a fost, și s-a perpetuat în oameni, dar ei nu cunoșteau bine starea aceasta, decît numai din graiul și avertismentele profeților Vechiului Testament. Ele erau însă reduse la poporul iudeu.

Abia Mîntuitorul Iisus Hristos a atras atenția asupra păcătoșeniei, cînd în Rugăciunea domnească a încadrat și cererea „și ne iartă nouă păcatele noastre” (Mat. 6, 12). Dar totatunci arăta și caracterul social al păcatelor, adăugînd: „precum și noi iertăm greșităților noastre” (v. 12). Deci Mîntuitorul preciza, că păcatele ce le săvîrșesc credincioșii se referă atît la Dumnezeu, cît și la semenii, și ele trebuiesc iertate pentru a nu constitui o barieră între credincios și Dumnezeu și semenii, mai ales că baza relațiilor creștine o constituie dragostea (Ioan 15, 12). Toți păcătuiesc, mai greu sau mai ușor în viață, și numai singur Mîntuitorul e fără păcat (Ioan 8, 46).

Păcatele credincioșilor se constată vădit și direct, iar nu pe bază de relatări prin altcineva, căci zicea Mîntuitorul: „de ți-a greșit fratele tău, mergi de muștră-l pe el între tine și el singur”; dacă aceasta nu era de ajuns, propune prezența a doi sau trei martori și în fine deferirea cazului Bisericii (Mat. 18, 15—17). Ea are astfel ultimul drept de a lega și deslega, adică în numele lui Dumnezeu de a ierta sau nu păcatele credincioșilor, după cuvîntul Domnului: „oricîte veți lega pe pămînt vor fi legate și în cer, și oricîte veți deslega pe pămînt vor fi deslegate și în cer” (Mat. 18,

18) și „cărora veți ierta păcatele, le vor fi iertate, și cărora le veți ține, vor fi ținute” (Ioan 20, 23).

Deci această iertare oficială și de ultima instanță, după iertarea directă de primă instanță între credincioși, o pot săvârși numai cei aleși de Mîntuitorul, la început sf. Apostoli și după ei clerul rînduit, episcopii și presviterii-parohi. Păcatele trebuiesc mărturisite integral, pentruca sufletul credinciosului să se nască la o viață nouă, să se îndrepte și să devină mai bun. Această îndreptare însă nu avea caracterul de secret, ci trebuia să fie și în văzul tuturor credincioșilor.

Porunca Domnului cu privire la mărturisirea păcatelor și deslegarea de ele a dat impuls sf. Apostoli și primilor creștini să practice două feluri de mărturisiri, și anume una în taină — secret și alta în public, dupăcum era cazul, și după exemplul Mîntuitorului. Astfel, deoarece vina lui Anania era oarecum publică, de aceea și mustrarea sf. apostol Petru se face și ea în public, „pentru că nu a mințit pe oameni, ci pe Dumnezeu” (Fapte 5, 4). Asemenea și sf. apostol Pavel mostra în public păcatele publice ale corintenilor (I Cor. 3 și 6), încît multora li s-a părut, că numai această formă de penitență este cea mai deplină, chiar cînd păcatul era secret. Totuși nu s-a făcut din practica aceasta un principiu, deși oarecare justificare se poate desprinde din epistola lui Varnava, pe la anul 70, care îndeamnă așa: „nu trăiți singuratici, închizîndu-vă în voi înșivă, ca și cum ați fi deja dreapți, ci adunați-vă la un loc și cercetați ceea ce este de folos obștesc” (Mihălcescu I.—Pîslaru M., *Scrierile părinților apostolici*, Rm.-Vîlcea, 1930, p. 52). Apoi același apostol îndeamnă „să nu ții seamă la fața omului, cînd ai să cerfi pe cineva pentru păcat” (p. 79). Totuși, prin cuvintele „să-ți mărturisești păcatele”, adresate credincioșilor (p. 81) nu indică nici un fel, cum ar trebui să se facă această mărturisire, dacă în public sau în taină, în scris sau oral. Probabil că folosea ambele forme, după felul păcatului, precum și după nevoile

de îndrumare duhovnicească ale parohienilor, cînd dorea să prevină anumite păcături.

În *Învățătura* celor 12 apostoli, compusă mai tîrziu pe baze apostolice, se recomandă o mărturisire publică, prin îndemnul: „mustrați-vă unul pe altul . . . și cu cel care greșește împotriva altuia nimeni din voi să nu vorbească, nici să-l asculte, pînă ce nu se va căi” (Mihălcescu, p. 97), desigur, în mod public. Chiar și Climent Romanul face corintenilor muștrări publice, în epistola sa din 96, indicînd acolo, că „voi plîngeați pentru greșelile aproapelui” (p. 103) fapt care necesită desigur și o mărturisire publică a păcatelor comise. Climent mai indică, după sf. apostol Pavel, că spre păstorirea credincioșilor s-au rînduit episcopii, presviterii și diaconii, fiecare cu atribuțiuni precise (p. 132), încît mărturisirea păcatelor trecea exclusiv între atribuțiile clerului, care avea în grijă mijloacele mîntuirii comune. Și totuși, în a doua sa epistolă, în care îndeamnă la îndreptare și pocăință (p. 162), el nu preciza felul acestei mărturisiri. Dar din sensul textului reese, că mărturisirea publică era necesară pentru cazuri notorii și de caracter social, pe cînd cea secretă era aplicată în caz de păcătuire ușoară și individuală. Totuși, deoarece propunea în cadrul epitemiei, care era o obligație dată credinciosului de a săvîrși anumite fapte și rugăciuni spre îndreptarea suflutească, deci cu caracter medicinal, și unele fapte publice, ca milostenia (p. 165), se poate trage concluzia, că păcatele publice, care atingeau mîntuirea comună, trebuiau mărturisite tot în public. De fapt, această mărturisire publică era o frînă a păcătuirii, știindu-se cît de rușinoasă era o astfel de mărturisire în public.

Pentru aceste motive, Pliniu cel Tînăr nu putea imputa creștinilor, în 112, nici un păcat public, trebuind să recunoască, că ei nu săvîrșeau nici furturi, nici adultere și nici altele de acest fel (Kirch C., *Enchiridion fontium historiae eccles. ed. IV*, 1925, p. 23),

pentru că mărturisirea publică a păcatelor era o stavilă puternică în deraierea morală. Pentru vechii creștini, păcatele capitale, ca slujirea la zei în vreme de prigoană, omorul și adulterul trebuiau vădite în public, iar când cei ce le săvârșiseră își exprimau dorința de a reveni la Biserică, și în comunitatea creștinilor, erau supuși unei mărturisiri publice, iar faptele pocăinței lor trebuia să fie deasemenea publice, precum o cerea Păstorul lui Herma și ep. Dionisie al Corintului, de pe la mijlocul veacului II.

Astfel era practică generală pînă atunci, după exemplul din epoca apostolică, mărturisirea păcatelor să se facă alternativ, sau secretă sau publică, după cazul încriminat, și nu se dădea iertare de păcate pînă nu se constata îndreptarea respectivului prin viața sa publică. Astfel taina pocăinței devenea un mijloc puternic de pastorație și de îndreptare a vieții credincioșilor, nu numai a celei duhovnicești, ci și sociale, pentru că păcat nu era numai să greșești față de fratele creștin, ci față de oricine, fie el samarinean, iudeu, elin sau păgîn. Felul de desfășurare a acestei taine era: mărturisirea păcatelor în fața clericului rînduit, fiind de față martori sau nu, apoi urma deslegarea sau nu de păcate din partea duhovnicului și epitimia, faptele îndreptării medicinale, pentru întărirea sufletească. După gravitatea păcatelor s-au introdus și mai multe trepte de pocăință, adică timp de manifestare a căinței premergătoare mărturisirii păcatelor, ca să poată urma deslegarea.

În veacul III se accentuiază metoda diviziunii mărturisirii după gravitatea păcatelor săvârșite, între care cel mai grav era socotită apostasia în vreme de prigoană și pentru care, la caz de revenire la Biserică, se cerea neapărat o mărturisire de căință publică. Pentru folosirea ambelor mijloace de mărturisire secretă și publică stau ca martori sf. Irineu din Lyon (*Advers. haereses* I, 13); și Clement Alexandrinul, iar Tertullian sublinia, în „de poenitentia” rolul im-

portant al mărturisirii secrete pentru viața duhovni-sească a credincioșilor, dar totodată expunea și felul mărturisirii publice, care era numită în grecește: *exomologesis*. Sf. Ciprian stătea pe principiul mărturisirii individuale și secrete (confiteantur singuli), deși cerea și acte de penitență publică, după îndrumarea clericilor (De lapsis 28—30, MiPL 4, 488 s.); în acest sens trimitea îndrumările sale epistolare (epist 16 și 55). Asemenea și Origen susținea ambele tipuri de mărturisire (Kata Kelsu 3, 51), deși cerea și o penitență publică îndelungată, dar de la caz la caz, pentruca să nu se producă scandală și sminteală printre credincioși, când desvăluirea publică a unui păcat ar fi putut produce mai mult rău și seduce pe alții.

Mărturisirea publică se făcea în fața clerului și a comunității creștine, pe cînd cea secretă numai în fața episcopului sau a presviterului-paroh. Pentru practicarea corespunzătoare a tainei pocăinței și a mărturisirii păcatelor, s-a introdus în Răsărit din partea ierarhiei funcția de „duhovnic” special pentru mărturisiri secrete. La această mărturisire, epitimia urma deslegării și putea fi și ea secretă, spre deosebire de mărturisirea publică, la care epitimia trebuia să premeargă și să fie neapărat publică. Dar și în cazul mărturisirii secrete, erau momente cînd se cerea și o penitență publică, depinzînd practica după disciplina bisericii locale.

În principiu s-au impus atunci trei trepte de penitență publică, fiind cerute de creștinii rigoriști. Treptele se puteau trece pe rînd, sau pe sărite, dacă pocăința era vădită și intensă. În Apusul creștin ele s-au redus la una, unde din indulgența bisericească se putea interveni de către cei muceniți, în viață, sau din partea confesorilor către episcopi prin „scrisori de pace” pentru reducerea timpului de penitență. Dar pe această temă s-au născut numeroase conflicte locale între rigoriști și moderați, în care a căutat să intervină și sf. Ciprian ca mijlocitor, spre moderație (epist. 15 și De lapsis 25). Absolvirea de penitență era întotdeauna

publică, fiind săvârșită de episcop sau presviter, în fața comunității creștine respective.

În veacul IV începe să se facă o diferențiere gradată. Păcatele ușoare treceau neapărat la mărturisirea secretă, iar cele grave, a căror sferă însă era lărgită, rămîneau mai departe în cadrul mărturisirii obligatorii publice, precum și a pocăinței publice. Uneori chiar și unele păcate mai grele, mărturisite în secret, trebuiau să fie urmate de o penitență publică. În această privință au legiferat sinodul de la Elvira-Spania, în 306, și sf. Ambrosiu din Mediolan (*De poenitentia* I, 16). Îndeosebi însă în Răsărit deciziile can. 5 de la Ancira (314), de la Neocesareia (324) și can. 11—12 de la Nicea (325), ca și dispozițiile sf. Vasile cel Mare (epist 3 către Amfilohie) și sf. Grigore din Nissa, mențin pocăința ca o instituție de drept public sub îndrumarea episcopilor eparhioți. Iar sf. Vasile mai introducea și treapta 4-a de penitență, cea mai severă, a plîngătorilor de la ușa bisericii (epist. 217). Pentru păcate grave, ca apostasia, erezia, omorul și adulterul se cerea întotdeauna o mărturisire și penitență publică, și totodată se făcea deosebire și între felul mărturisirii din partea unui laic și a unui cleric, mult mai atentă, deosebire care nu era obșinuită în primele trei veacuri.

Totodată legiferarea în această privință primea și caracter mai psihologic, pentru că can. 2 de la Laodicea și can. 31 de la Hippo prevedeau, în sens mai moderat, că la mărturisire trebuie să se ia în considerare felul păcatului, precum și starea sufletească a păcătosului, spre a se aplica tratamentul cel mai potrivit și pentru că prin lipsa de măsură convenită să nu se pericliteze mîntuirea celui ce se pocăește. Aceste dispoziții duceau spre îndulcirea mărturisirii publice, și accentuau calitatea psihologică a celei secrete. În toate deciziile privitoare la mărturisirea păcatelor se poate constata principiul, că mărturisirea era socotită numai una, ca și botezul creștin, care aducea cu sine iertarea păcatului strămoșesc și celor săvârșite în urmare, dacă

la botez venea un credincios în vîrstă, încît după afirmația sf. Ambrosiu, mărturisirea publică nu se putea repeta, ea fiind numai una singură în decursul vieții; deci încolo se aplica numai mărturisirea secretă.

În aceste împrejurări patr. Nectariu al Constantinopolei dispuse în 391, din cauza unei frămîntări produse de o mărturisire publică nepotrivită, suprimarea așa zisului post de duhovnic special și oficial și încredințarea acestei misiuni tuturor presviterilor-parohi, ca să o administreze după conștiința lor. Astfel încețază în Răsăritul ortodox practica mărturisirii publice, ea rămînînd doar ca o excepție în cazuri notorii și deosebit de grave; obișnuit se aplica numai mărturisirea secretă, în fața preotului paroh.

Aceste măsuri se desprind și din predicile sf. Ioan Gură de Aur, care consideră „scaunul duhovniciei” drept unul sublim și dumnezeesc (Despre preoție III, 5). Dar pe lângă această mărturisire secretă și individuală, sf. Ioan mai preconiza și o mărturisire de păcate internă, făcută de credincios în gînd, direct către Dumnezeu, fără mijlocirea duhovnicului rînduit. Această practică însă era excepțională, în stare de extaz și nu se putea generaliza și nici nu putea înlătura mărturisirea rînduită de Hristos și îndrumată de Biserică. De aceea istoricul Socrate avertiza cu privire la ea, să nu se practice, pentru că va scădea moralitatea atunci, cînd păcătosul scapă de rușinea conștiinței sale de a-și mărturisi în fața preotului scăderile sale (Hist. eccles. V, 19).

Cu toate acestea, nu s-a reglementat încă precis modalitatea mărturisirii secrete, ea rămînînd în grija fiecărui păstor sufletesc în parte. Intră însă în acțiune duhovnici de calitate nouă și anume monahii și pustnicii, către care aleargă credincioșii să se spovedească individual, văzînd în ei oameni sfinți și deci înzestrați de la Dumnezeu cu puteri deosebite duhovnicești. În acest caz mărturisirea și epitimia primeau în dese rînduri caracter terapeutic, pe care îl inițiaseră încă Origen, adică de tămăduire a sufletului bolnav prin cu-

vînt blind de povăţuire şi iertare, şi nu prin metode şi măsuri rigide, de mărturisire şi penitenţă.

În Apusul latin însă mărturisirea păcatelor primea un caracter juridic, de judecată, anchetă şi pedeapsă, exprimată tocmai prin epitimie, spre expierea greşalelor. Fer. Augustin introduce un fel nou de mărturisire semisecretă, luînd în considerare notoritatea păcatului (*correptio secreta*, *satisfactio secreta* în *Sermo* 82, 7). El însă nu admite o penitenţă secretă. Pînă la urmă însă, ep. Leon I al Romei, deşi nu înlătura principiul mărturisirii publice, totuşi susţinea aplicarea penitenţei secrete pentru o mărturisire secretă (*epist.* 168 din 459). Dar pentru menţinerea mărturisirii publice în cazuri grave şi de notoritate milita îndeosebi can. 11 de la Toledo, din 589. Aceste principii le acceptă apoi pentru întreaga biserică latină de Apus papa Grigore cel Mare, care aprobă principiul mărturisirii secrete, dar totuşi nu suspendă valabilitatea celei publice (Poschmann L., *Die abendländische Kirchenbusse*, 1928).

În Răsăritul ortodox, autorul scrierilor lui Dionisie Pseudoareopagitul combate serios practica mărturisirii terapeutice din partea monahilor, susţinînd principiul tradiţional, ca mărturisirea păcatelor să se facă numai în faţa episcopului sau a presviterului rînduit, care sînt aleşi în acest scop de Dumnezeu (*epist.* 8 către Demofîl). De aceea patr. Ioan IV Postnicul al Constantinopolei reglementează ca primul procedura tainei mărturisirii păcatelor, în lucrarea: „Slujba şi rînduiala pentru cei ce se mărturisesc”, din 595, în care oferă un îndrumător oficial, practic şi complet pentru presviteri, cum să săvîrşească sf. taină a pocăinţei în complexitatea ei, care de acum înainte rămîne numai individuală şi secretă, pentru a fi deplină şi uşurătoare pentru suflet. Cu toate acestea, epimia prevedea şi unele acte de penitenţă publică ca milostenia şi caritatea, dar prin aceasta nu se călca porunca păstrării secretului celor mărturisite, pentru că tot omul fiind

păcătos, oricine trebuia să săvârșească fapte de epitimie, numai că ceilalți creștini nu mai știau pentru ce anume faptă păcătoasă.

În fine, can. 102 de la sinodul Quinisext din Constantinopole, din 692, definea, în acelaș fel, ca mărturisirea să se orienteze după caz și condiția păcătosului, recomandând mărturisirea secretă, spre a fi deplină. Și dispoziția se aplică în Biserica ortodoxă pînă astăzi.

Despre vreo mărturisire colectivă și globală, cînd toți credincioșii împreună, la provocare, își mărturisesc cu voce sau nu păcatele, cu frămîntare și lacrimi, sau nu, și de o absolvire de păcate tot atît de globală, nu se pomeniște nicăiri în istoria și scrisul Bisericii vechi, chiar pentru faptul, că mărturisirea și epitimia sînt cazuri individuale, pentru mîntuire proprie și deci trebuie tratată la fel de individual. În colectiv nu e deplină și nu are valoare; doar ca o plîngere în comun, care însă nu echivalează cu mărturisirea păcatelor, și nu aduce iertare.

Și zice sf. Ioan Gură de Aur: „Pocăința e cumplită pentru păcătos, leac al greșelilor, mistuirea nelegiuirilor, cheltuire folositoare de lacrimi, încredere în Dumnezeu, armă împotriva seducerii, nădejde în mîntuire, ea deschide cerul... prin harul său Dumnezeu șterge păcatele și face pe cel ce a păcătuît la fel cu cel ce nu a păcătuît” (predica 8).

Prof. M. Ș e s a n

ANIVERSĂRI ȘI COMEMORĂRI

Constantin Diaconovici Loga, **un profesor bănățean la principele țării românești în 1842 *)**

Unul din ostenitorii bănățeni în ogorul culturii românești a fost și Constantin Diaconovici Loga. Născut la 1 noiembrie 1770 în Caransebeș, se bucură de o respectabilă longevitate, trecind la cele veșnice numai la 12 noiembrie 1850 deci la vîrsta înaintată de 80 de ani. Studiile gimnaziale și le-a făcut la Lugoj, iar cele juridice la Universitatea din Budapesta. Între anii 1812—1831 a funcționat ca profesor preparandial la Arad, iar de la 1831—1850 ca director al școalelor naționale din regimentul romino-banatic. În calitate de profesor la Arad a lucrat mult pentru eliberarea Bisericii romine greco-ortodoxe de sub ierarhia sirbească „și a fost primul pionier al culturii naționale a Rominilor bănățeni“¹⁾. În cercetările mele de la Arhiva centrală a Statului din București am dat peste un dosar care se ocupă de această interesantă figură al cărui conținut voesc să-l împărtășesc cetitorilor acestei reviste.

Sîntem în anul 1842, cînd Țara Romînească era condusă de unul din nenumărații Principi Ghiculești — în cea mai mare parte cirmuitori aleși — și anume de Alexandru Ghica (1 aprilie 1834—7 octombrie 1842. Harnicul director al școlilor bănățene era și un neobosit autor de cărți cum se va vedea din cele ce urmează. Publicase mult și mai dorea să tipărească. Munca aceasta a fost în toate timpurile o preocupare încărcată cu multe dificultăți, deci nici o mirare că bătrînul dascăl, — era la 72 de ani, dacă datele nașterii sînt exacte — se zbătea în greutate. Atunci, gîndul îl împinge să se adreseze la frații ceva mai norocoși, să meargă la București. Aci, știa că este un Domn înțelegător, iubitor de luminare prin carte și mai aflase și de existența unei Eforii a Școalelor. Erau tocmai elementele de care avea nevoie. La 8 septembrie 1842 bătrînul dascăl se afla la București. Aci fiind, îndreaptă el către Domn o suplică

*) Publicăm acest studiu cu prilejul împlinirii a 110 ani de la moartea marelui dascăl bănățean. (Nota red.)

1) Enciclopedia romînă (Diaconovici Loga) Sibiu 1930, tom. II p. 149 și Lupaș I. Istoria bisericească a Rominilor ardeleni, Sibiu 1918, pag. 157—160.

inteligentă, plină de duh, arătînd cine este, că a lucrat și mai ales ce dorește. Ii trebuiau ajutoare bănești pentru cărțile tipărite și neridicate, cit și pentru altele pe care vrea să le dea la lumină, dintre care „Hronograful” despre Istoria Rominilor va reține atenția Principelui. Celelalte erau mai ales cărți teologice, de care Țara mai avea. La 18 septembrie 1842 Domnitorul Alexandru Ghica pune pe cererea „Directorului” următoarea rezoluție: „Departamentului Credinții: luînd în băgare de seamă această jalbă va face jăluitorului putinciosul ajutor. 842 septembrie 18”. Pecete mare aplicată roșie. Subscrie și „Șeful secșii P. Poenaru¹⁾”. Spre marele nenoroc al petiționarului, Domnitorul Alexandru Ghica va ieși din domnie, foarte curînd, adică după trei săptămîni, la 6 octombrie același an 1842. Totuși lucrările merg înainte, între timp și chiar după schimbarea Domnitorului. Astfel la 27 septembrie, Departamentul Credinții se adresează Mitropolitului Bucureștiului, care era Neofit, arătînd această împrejurare și „poștește pră Prea Sfinția voastră, ca să binevoiți, ca de chibzuirea ce veți face, pentru împrumutarea ce cere jeluitorul ajutor spre tipărirea acestor cărți și care să cuvine a fi sprijinit, să bine voiți a face cunoscut și Departamentului²⁾”. Vom vedea îndată răspunsul Mitropoliei. La 5 octombrie Secretariatul Statului se adresează la rîndul său Departamentului trebilor bisericești arătînd cum Domnitorul văzînd că postul acestui Departament și al Eforiei Școalelor „poruncește cele următoare (era cu o zi înainte de plecarea, din scaun): „Primin și către acesta va deschide Eforia o subscripsie atît în orașele București și Craiova cit și pela județe, spre aleomare pentru această carte³⁾”. Va înscrie și pe seama noastră zece trupuri”. Aceasta era rezoluția domnească pe raportul înaintat de Departamentul Credinții, în înțelegere cu direcția Eforiei Școalelor privitor la „împrumutarea ce chipzuiește a se face din Casa Școalelor d-lui Loga directorul școalelor rominești din cordonul milităresc din Banat, un abonament de cincizeci de exemplare cu preț de un galben fiecare, spre ajutor la tipărirea unui hronograf în titlul despre Istoria Rominilor⁴⁾”. Așa dar, se fixa un abonament de 50 exemplare

1) Arhivele statului București, Ministr. Cultelor și Instrucției. Administrative Nr. 2883 pg. 9. 2) Idem, ibidem pg. 3. 3) Deci se rămăsese la Istoria Rominilor pe care o adusese autorul în manuscris. 4) Idem, ibidem pg. 4.

care urma să fie achitat de Eforia Școalelor plus subscripția ce urma a se face în toată țara, impusă de însuși Domnitorul Alexandru Ghica. Era tot ce putea da oficialitatea civilă, la eforturile acestui idealist. Din nefericire autoritatea bisericească prin vicarul Mitropoliei, care era Nifon arhimandritul, viitorul năvare Mitropolit, își arăta neputința de a da ajutor, abea la 19 noiembrie 1842. Cum am amintit mai sus Mitropolia fusese oarecum invitată să împrumute pe jăluitor. Drept răspuns, și acesta atât de tardiv, vicarul răspundea „că pentru mijloacele împrumutării cu banii ce cere jeluitorul acest Departament să va asemena cu rezoluția dată la a sa jalbă, iar pentru ajutorul ce așteaptă de la unii alții îl poate dobîndi prin publicațiile ce va face și la care va voi fieșcare a să prenumăria, după cum urmează toți ciți dau la lumină vreo carte¹⁾. Slabă mingăiere. Fapt este, că Biserica în urma dispozițiilor Regulamentului Organic, nu mai avea posibilități de ajutorare. Desigur că bătrînul dascăl se va fi întors oarecum dezamăgit! Nici puterile materiale — banii — nici virtuțile sale trupești nu-l va mai fi ajutat, la îndeplinirea dorinței sale, căci manuscrisul lui, de 160 coale, a rămas pînă azi netipărit²⁾. Dacă Alexandru Vodă Ghica nu părăsea scaunul, soarta acestuia ar fi fost poate alta. Era o epocă, cînd se căutau cu interes aceste lucrări.

*

Din alăturatele anexe aflăm amănunte din viața, munca și preocupările unui ales dascăl bănățean, de acum 100 și mai bine de ani.

I.

Prea Înălțate Doamne,

Bunătățile care curg din creștinescul suflet al Înălțimei Voastre și învăpăiată rivnă către luminarea neamurilor acestei țeri, m-au îndemnat și pe mine să vin în părțile acestea, ca să fac umilita mea închinăciune și să văd luminata față a Prea înălțatului Prințip și Patron al luminării neamurilor.

Cu prilejul acesta m-am învrednicit a înfățișa și cărțile care le-am lucrat pentru Biserica și pentru școale, afară de acestea cărți, încă și Istoria Rominilor o am adus în manu-

1) Idem, ibidem pg. 10. 2) Diaconovich Enciclopedie pg. 150.

script, luînd începutul ei de la zidirea Romei pînă la anul 1453, după Hr., care este lucrată și mai departe pînă în zilele noastre, ci trebuiește să se prescrie curat.

A) Din însemnarea cea alăturată sub A) se pot vedea cărțile cele tipărite și cărțile cele netipărite, care cel supus le-am lucrat ca profesor și ca director al școalelor naționale din Banat, unde 37 de ani s-au ostenit pentru luminarea neamului romînesc.

Prea Înălțate Doamne! Cu totul aceea, că eu încă mai înainte de la boieri și căpeteniile acestei Provenții am înțeles despre părinteasca și fericita stepinire a Înălțimei Voastre preste supuși, ci acum mai virtos înfățișîndu-mă aici de vreo citeva septemini, cu deplină încredințare am iscusit o mulțumire publică de la supuși drept bunătățile și ajutorințele, care Măria ta le faci celor ce se află îngreunați și în mare luptă. Mai departe am iscusit rivna cea invăpăiată a Înălțimei Voastre cătră luminarea neamului. Aceasta mărturisesc școalele care prin înalta orinduială și pămîntească patronime a Mării tale necontenit capătă mai mare virtute și mai tare, că prea înălțatul Prințip, după adevierirea domnilor profesori, cu generoasă și înăscută milostivă inimă face o sfîntă resplătire celor ce se ostenesc pentru luminarea neamului omenesc.

Acestea prea nobile și înalte virtuți ale Înălțimii Voastre cătră neamul omenesc sub lumina soarelui arătate, m-au îndemnat și pre mine să mă apropiu cu umilită rugăciune la tronul Prea luminatului Prințip și înaltului Patron al luminării Neamului Romînesc, și mă rog cu adincă și fiască aplecăciune milostivește-te Prea Înălțate Doamne, a face o înaltă și părintească orinduială, ca să mi se dea o sumă de bani acum întru ajutor, să pot rescumpăra cărțile, care acum se tipăresc la Buda; acestea vor fi de folos a se întrebuița și prin școalele Terii Romînești precum sint:

1. Istoria Bibliei a Vechiului și Noului Testament.
2. Biografia sau Viața D. și Mintuitorului nostru Is. H. S.
3. Biografia sau Viața Prea S. Fecioarei Mariei.

Acestea cărți cu atita mai tare sint de lipsă de a se întrebuița prin școalele romînești, căci cuprind în sine învățături ale moralității creștinești, zic pentru instatornicirea tinerilor în legea creștinească, ca să știe datorințele sale către Dumnezeu,

cătră stăpinirea cea pămîntescă și cătră Domnul Țerii, cătră Sfînta lege și către tot omul, care învățeturi și sfaturi sînt în tocmai după împrejurările vremurilor de acum pentru Român.

Deci drept suma de bani, carea mi se va da împrumut, eu voi fi îndatorat a preda cărți tipărie precum sînt:

1. Octoihuri și Tipicuri cu catavasier și sinacsar.
2. Tilcul Evangheliilor.
3. Biografia sau Viața Prea Sfintei Fecioare Marie.
4. Istoria Bibliei a Vechiului și Noului Testament.

Cu banii ce împrumutați și după acestea cărți mai încolo de la Prenumeranții primiți se va tipări istoria rominilor, de mult dorită și așteptată să vină sub lumina soarelui.

Al Înălțimei Voastre cel mai supus

CONSTANTIN D. LOGA

directorul școalelor naționale rominești și sirbești
din Granița Banatului

În București, 8 Septembrie 1842.

*

CONSIGNAȚIA SAU INSEMNAȚIA

*despre cărțile care se află la cel din jos însemnat tipărit,
și earăși care se află în manuscris netipărite,
și așteaptă ajutorul de la Măriții Patronați*

Nr.	Cărțile cele tipărite	Observație
1.	Octoih și Tipicon cu Catavaser și sinacsar, precum și pashalia pe 350 de ani și scara rudeniilor pentru Biserici și Clirici, cu 18 țvanțici nelegat, iară de se vor lua mai multe de o sută, atunci se vor da mai efin	800 de trupuri cărți de acestea, se pot ridica de la cel mai jos însemnat prin agenția vaporului din Baziaș
2.	Tilcul Evangheliei pentru Biserici și pentru preoți, prețul cu 6 țvanțici un trup nelegat	400 de trupuri se pot primi de la cel din jos însemnat
3.	Epistolariul românesc, prețul cu 5 țvanțici prejur, iar cu pele legat este unu cu 6 țvanțici	500 de trupuri se află la cel din jos însemnat

Nr.	Cărțile cele tipărite	Observație
4.	Ortografia românească legată, una cu un țvanțit și patru creițar	25 de trupuri
5.	Gramatica româneasca, una cu 2 țvanț și 14 crițari	50 de trupuri se află
6.	Biografia sau Viața D. și Mintuito- rului nostru Is. Hs. cu icoane. Pre- țul cu 3 țvanț 1 legată	Aceasta întâia oară se tipărește
7.	Biografia sau Viața Prea S. Fe- cioarei Mariei cu icoane. Prețul cu 3 țvanț, 1 legată	Aceasta acum au eșit de supt tipariu

CĂRȚILE CARE SE AFLA NETIPARITE

8. Istoria Bibliei a Vechiului și Noului Testament cu învățeturi moralicești inzestrată, și va avea 24 de icoane, prețul una cu 3 țvanțici nelegată Aceasta sau pus sub tipar
9. Plutarh pentru educația sau crește-rea pruncilor, prețul 2 țvanțici
10. Belizarie cu icoane, caria carte arată datorințele supușilor către stăpînire și către patrie, cu 4 țvanț
11. Istoria Rominilor dela zidirea Ro-
mei, sau dela a. 753 inainte de Hs.,
până la înjugarea Constantinopolu-
lui de Turci sau până la anul 1453
după Hs.: în 160 de coale, caria
Istorie și mai departe este lucrată
până în zilele noastre, ci trebuie să
se prescrie curat

Istoria aciasta nu se
va intirzie de a se
pune sub tipar

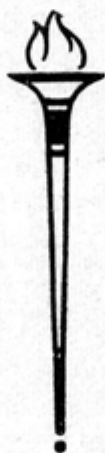
In București, 6 septembrie 1842.

CONSTANTIN D. LOGA

Directorul școalelor naționale rominești și sirbești
din Granița Banatului

Prin această „consignație“ sau „insemnare“ se completează și datele bibliografice, cunoscute până acum, referitoare la opera scrisă¹⁾ a lui Constantin Diaconovici Loga, căruia i se cuvine recunoștința pentru toate eforturile lui de mai bine, în interesul neamului din care facem parte.

T. G. BULAT
Prof. universitar onorar

1) A se vedea *Enciclopedia* (Diaconovich), *Dicționarul Enciclopedic ilustrat*, *Cartea românească*; Adamescu Gh. *Contribuțiune la Bibliografia românească*, 1923.

PENTRU APĂRAREA PĂCII

ADUNAREA GENERALĂ O. N. U. A ADOPTAT REZOLUȚIA ÎN PROBLEMA DEZARMĂRII GENERALE ȘI TOTALE

În ședința plenară a Adunării Generale a O. N. U. s-a adoptat în unanimitate rezoluția aprobată de către Comitetul Politic care transmite pentru un examen aprofundat Comitetului celor zece puteri, care se va întruni la Geneva în 1960, propunerile sovietice pentru dezarmarea generală și totală prezentate Adunării Generale O. N. U.

SA DEPUNEM TOATE EFORTURILE PENTRU REALIZAREA UNUI ACORD CU PRIVIRE LA DEZARMARE

*Declarația lui J. Bernal,
președintele executiv al Consiliul Mondial al Păcii*

J. Bernal, președintele executiv al Consiliului Mondial al Păcii, a dat publicității o declarație în care se spune: „Împreună cu toți cei care vor să salveze generația prezentă și generațiile viitoare de pericolul unui nou război catastrofal, Consiliul Mondial al Păcii salută în mod sincer proiectul de rezoluție cu privire la dezarmarea generală și totală...

Această rezoluție este o nouă dovadă că în atmosfera internațională s-au produs schimbări, care sînt o consecință a forței colosale a opiniei publice din întreaga lume care cere încetarea totală și pentru totdeauna a cursei înarmărilor și folosirea resurselor eliberate spre binele omenirii. Avem speranța că în prezent vor putea fi încheiate acorduri politice cu privire la dezarmare.

Timp de zece ani Consiliul Mondial al Păcii a desfășurat campania pentru o dezarmare generală controlată și a făcut propuneri practice cu privire la realizarea unui compromis, care să nu pună nici un stat în-

tr-o situație defavorabilă, ci să apere interesele tuturor.

De aceea, Consiliul Mondial al Păcii împărtășește sincer speranța exprimată în proiectul de rezoluție că măsurile de dezarmare generală și totală în condițiile unui control internațional eficace vor fi elaborate în mod amănunțit și stabilite de comun acord în termenul cel mai scurt.

Rezultatele favorabile vor depinde de menținerea și intensificarea presiunii opiniei publice. Este incontestabil că acest lucru va întâmpina o opoziție considerabilă de felul celei care a zădărnicit toate încercările anterioare pentru realizarea dezarmării. Cei cărora le convine războiul rece, cei care se tem că vor avea de pierdut de pe urma dezarmării vor încerca să împiedice realizarea unui acord. Ei nu reprezintă însă decît o minoritate neînsemnată, spiritul vremii este împotriva lor.

În lunile care vor urma și care sînt hotărîtoare trebuie să depunem toate eforturile pentru a asigura realizarea unui acord cu privire la dezarmare. Noi cu toții, independent de concepții și convingeri, trebuie să căutăm căi de unificare a eforturilor noastre pentru a elibera odată pentru totdeauna lumea de pericolele războiului atomic“.

DECLARAȚIA GUVERNULUI R. P. ROMINE CU PRIVIRE LA PROPUNERILE GUVERNULUI UNIUNII SOVIETICE ÎN PROBLEMA DEZARMĂRII

După istoricile propuneri ale guvernului Uniunii Sovietice în problema dezarmării, guvernul R. P. Romîne a salutat cu căldură chemarea lansată de guvernul sovietic, publicînd o Declarație în care între altele se menționează: Guvernul R. P. Romîne salută cu căldură propunerile de însemnătate istorică ale guvernului Uniunii Sovietice cu privire la dezarmarea generală și totală, care corespund întru totul intereselor vitale ale popoarelor lumii, ale tuturor statelor, indiferent de orînduirea lor socială.

Infăptuirea programului de dezarmare propus de U.R.S.S. ar face că „războiul rece“ să rămână definitiv de domeniul trecutului, ar înlesni considerabil apropierea și colaborarea între toate statele în spiritul coexistenței pașnice. Totodată ea ar da posibilitatea ca imensele resurse materiale și energii umane, care se irosesc astăzi pentru crearea de mijloace de distrugere, să fie folosite în mod constructiv, pentru îmbunătățirea vieții popoarelor. Tocmai pentru că deschid asemenea perspective cuvântarea rostită în fața Adunării Generale a O. N. U., de președintele Consiliului de Miniștri al U. R. S. S., N. S. Hrușciiov, și Declarația guvernului Sovietic au trezit un interes atât de profund în lumea întreagă.

Vizita președintelui Consiliului de Miniștri al U. R. S. S., N. S. Hrușciiov, în Statele Unite a adus o contribuție însemnată la crearea unui climat favorabil destinderii în situația internațională. Guvernul și poporul român împreună cu întreaga opinie publică internațională salută cu satisfacție acest fapt.

În mod deosebit, trebuie relevat că șefii guvernelor U. R. S. S. și S. U. A. — așa cum se arată în comunicatul comun — au căzut de acord cu privire la necesitatea rezolvării prin mijloace pașnice a tuturor problemelor nereglementate în relațiile dintre state și au declarat că cele două guverne vor depune toate eforturile pentru soluționarea constructivă a celei mai importante probleme care se pune în fața lumii — problema dezarmării generale.

Guvernul român împărtășește punctul de vedere expus în Declarația guvernului U. R. S. S. că dacă în momentul de față, dintr-o cauză sau alta, puterile occidentale nu se vor declara dispuse să accepte o dezarmare generală și totală, s-ar putea trece la discutarea și adoptarea unor măsuri parțiale corespunzătoare în domeniul dezarmării și consolidării securității.

În cadrul politicii sale consecvente de pace, guvernul român a sprijinit și pînă acum toate propunerile

constructive menite să ducă la realizarea unei înțelegeri în problema dezarmării și a făcut aceasta nu numai cu vorba, dar și cu fapta. Astfel, au fost efectuate reduceri succesive ale efectivelor armate ale țării noastre, pe teritoriul R. P. Romîne nu se găsesc nici un fel de trupe sau baze militare străine. În aceeași direcție se situiază și propunerile guvernului român cu privire la dezvoltarea unei largi colaborări interbalcanice și la încheierea unui tratat balcanic de înțelegere și securitate colectivă care are în vedere crearea în această parte a lumii a unei zone, în care să nu existe arme nucleare și rachete.

INDRUMĂRI OMILETICE

LA INCEPUT DE AN*)

La 1 ianuarie Biserica noastră dreptmăritoare prăznuiește tăierea împrejur a Domnului Iisus Hristos. A opta zi după naștere, pruncul Iisus a fost dus de Maica Sa la Templu, pentru a fi tăiat împrejur, după legea Vechiului Testament. Atunci i s-a dat numele de Iisus, ceea ce înseamnă mîntuitor, precum vestise îngerul Gavril. Numele acesta primit de Mîntuitorul, este cel mai sfînt nume, cum ne accentuiază Apostolul neamurilor: „Dumnezeu L-a preînălțat și I-a dăruit Lui numele care este mai presus de orice nume, ca întru numele lui Iisus, tot genunchiul să se plece, al celor cerești și al celor pămîntești și al celor de de-subț și să mărturisească toată lumea că Domn este Iisus Hristos întru mărirea lui Dumnezeu Tatăl”. (Filipeni II, 9—11).

Tot în această zi sărbătorim pe Sf. Vasile cel Mare († 379), fost arhiepiscop în Cezareea Capadochiei. Pentru învățătura și pentru viața lui sfîntă, îndrumătoare pentru orice vremuri, a fost cinstit de Biserică cu numele de sfînt părinte al Bisericii și mare dascăl al lumii creștine. El este organizatorul vieții monahale, întocmînd reguli pentru viața mînăstirească. De la el ne-au rămas mai multe scrieri de seamă și o sf. Liturghie, care se săvîrșește de 10 ori pe an. Este dat de Biserică drept pildă vie de evlavie și de sfințenie, cu unul dintre cele mai prețioase modele de viață creștinească. În sufletul lui ardea puternic flacăra iubirii de Dumnezeu și de aproapele. El s-a identificat pînă la sacrificiu cu turma sa, îndeplinîndu-și cu deosebită rîvnă evanghelică îndatoririle apostolatului social, întemeind cele dintîi spitale, orfelinate și azile.

*) Cuvînt de Anul Nou.

Sărbătorim apoi la 1 ianuarie, și începutul unui an nou cu care prilej sîntem îndemnați să ne înnoim și noi creștinii viața, în vederea mîntuirii sufletelor noastre.

Cucernici ascultători,

Încă un an s-a scurs în noianul veșniciei! Ori de cîte ori intrăm într-un an nou — cu atîtea necunoscute și tainice perspective — inimile noastre palpită pline de emoții, încercăm sentimente al căror conținut, de obicei, îl lăsăm necercetat.

Timpul se aseamănă cu un rîu neconținut curgător, ce izvorește din veșnicie, curge domol sau năprasnic, pînă ce se revarsă în oceanul eternității, ori cu o barcă, ce plutește fără oprire între două eternități, purtînd într-însa viața și destinul întregii existențe. Cu fiecare clipă lunecă în veșnicia trecutului tot mai multe file din istoria lumii și din viața noastră, iar drept soli ai eternității viitoare sosesc în schimb alte clipe, alte zile și nopți, alți ani. Înțeleptul Solomon privind curgerea cea neobosită a vremii, spune că „toate rîurile curg în mare, dar marea niciodată nu se umple (Eccl. I, 4).

Timpul este nu numai unitatea, cu care se măsoară mișcarea și viața, ci însuși cadrul, în care se desfășoară viața și progresul, iar de întrebuintarea ce i-o dăm, depinde pentru viitor și pentru veșnicie, starea bună sau rea a fiecăruia dintre noi creștinii.

Timpul este pentru creștini unul dintre cele mai prețioase daruri ale lui Dumnezeu. El a izvorît din manifestarea bunătății Părintelui ceresc, care a voit să ne ofere posibilitatea desăvîrșirii și mîntuirii. Timpul este un capital pe care Dumnezeu ni-l împrumută nouă creștinilor, nu pentru a-l cheltui la voia întîmplării, ci pentru a-l folosi cu înțelepciune, în vederea desăvîrșirii noastre duhovnicești, pentru a-l înapoia Stăpînului ceresc cu dobînda faptelor bune¹).

Timpul este fereastra, prin care privim spre zările eternității!

¹) Diac. Prof. N. I. Nicolaescu, Cuvînt despre folosul timpului pentru mîntuire, în „Glasul Bisericii” (a. XIV) pg. 594—596.

În lumina acestor considerente, cuvine-se ca noi credincioșii să ne străduim în fiecare zi a ne împodobi sufletul cu nestematele virtuților alese, singurele care ne dăluiesc amintirea în marmora veșniciei și ne cuceresc fericirea paradisului nostalgic într-o împărăție unde soarele nu apune, lumina nu se stinge, primăvara nu încetează niciodată.

Să foliosim fiecare clipă a vieții cu înțelepciune, după îndemnul marelui Apostol Pavel: „Dar noi să fim treji, îmbrăcându-ne în platoșa credinței și a dragostei și punînd coiful nădejzii de mîntuire, căci Dumnezeu nu ne-a rînduit spre mînie, ci spre dobîndirea mîntuirii prin Domnul nostru Iisus Hristos” (I Tes. VI, 8—9).

Noul an constituind piatra de hotar între trecut și viitor, să însemne cu adevărat pentru noi credincioșii un început de viață nouă, o înnoire radicală a vieții noastre duhovnicești. Căci divinul Învățător ne cheamă la desăvîrșire, la transfigurarea ființei noastre lăuntrice: „Fiți desăvîrșiți, precum Tatăl vostru Cel ceresc desăvîrșit este” (Matei V, 48). Desăvîrșirea noastră duhovnicească, nenașterea noastră spirituală, regăsirea echilibrului nostru sufletec, este un atribut al omului nou, renăscut sufletește sub flamura de azur a cerului.

Să ne lăsăm transfigurați, noi credincioșii de comandamentele divine ale Evangheliei, în toate acțiunile noastre, aceasta fiind calea ce duce la ceruri, spre împărăția slavei lui Dumnezeu. Precum floarea soarelui se întoarce totdeauna cu fața spre lumina astrului ceresc, tot astfel și sufletele creștine trebuie să se îndrepte în permanență spre Soarele cel veșnic, spre Părintele luminilor, de la care ne vine toată darea cea bună și tot darul cel desăvîrșit.

Să lepădăm pe omul cel vechi și să ne îmbrăcăm în omul cel nou, cum ne îndeamnă Apostolul: „Îmbrăcați-vă dar ca aleși ai lui Dumnezeu, sfinți și preaiubiți, cu milostivirile îndurării, cu bunătate, cu smer-

renie, cu blîndețe... și pacea... să stăpînească în inimile voastre" (Coloseni III, 12, 15).

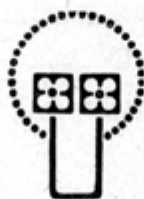
Reînoiți sufletește, să mergem pe calea Domnului, calea păcii și iubirii, calea înfrățirii tuturor, căci Evanghelia — constituția creștinului — este un imn al păcii și al dragostei.

An nou! În tine ancorează nădejtile noastre de mai bine! Pacea și bunăvoința între oameni și popoare, premise, condiții esențiale pentru prosperitatea omnirii, le așteaptă o lume întreagă cu dorință fierbinte.

În pragul noului an, cînd cel vechi trece în oceanul eternității, să mulțumim lui Dumnezeu pentru toate binefacerile revărsate cu îndestulare asupra noastră în cursul anului trecut și să-l rugăm ca să "binecuvinteze începutul și curgerea anului acestuia cu harul iubirii Sale de oameni... să ne dăruiască vremi cu pace".

Doamne Iisuse Hristoase Dumnezeul nostru, Cea ce ești „calea, adevărul și viața”, îndreptează viața noastră spre căile poruncilor Tale. Dăruiește-ne pace în suflete, pace în casele noastre, pace în toată lumea. Că tu ești dătătorul bunătăților și mîntuitorul sufleteilor noastre și Ție mărire înălțăm, Tatălui și Fiului și Sfîntului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Prot. Victor Vlăduceanu

Nazaretul – leagănul creștinismului *)

Aprecierile pămîntești, ale oamenilor, sînt adesea absolut incomparabile cu cele dumnezeiești. Cunoaștem mai multe exemple despre aceea, cum Dumnezeu înalță ceea ce este disprețuit și desconsiderat de oameni.

Printre astfel „de smeriți cari au fost înălțați“, un loc deosebit îl ocupă micul orașel, pierdut între dealurile Galileii, numele căruia este Nazaret.

În zadar cei îndoielnici spuneau cu neîncredere: „Din Nazaret poate fi ceva bun?“ (Ioan I, 46).

Acest loc ales, a devenit liniștitul și de nimeni cunoscut — Nazaretul. Aici Smerita Fecioară a auzit vestea cea bună a ingerului, aici s-a săvîrșit taina Întrupării lui Dumnezeu.

În decursul celor 30 de ani Iisus Hristos, a umblat pe ulițele și împrejurimile lui, a șezut pe dealurile lui și s-a urcat pe cărările lui.

Aici se trudea El, și puțini bănuiau ce se ascunde sub smeritul exterior al dulgherului din Nazaret. Care localitate de pe pămînt poate concura cu acest binecuvîntat oraș?!

Fiecare creștin, cu evlavie trebuie să se închine, la auzul numelui Nazaret — acest *leagăn al creștinismului, începutul mîntuirii noastre*. Fiecare amănunt al istoriei, al existenței lui, și mai ales a epocii vieții pămîntești a lui Hristos, are pentru noi o importanță colosală. Evangheliile, aproape nimic nu spun despre perioada vieții Domnului din Nazaret, și numai cercetările istorice-arheologice răspîndesc o slabă rază de lumină asupra acelor ani, care au fost pentru Mîntuitorul ani de pregătire, spre slujirea oamenilor.

*

Au trecut veacuri, dar Nazaretul, pare mi-se, prea puțin și-a schimbat din înfățișarea sa exterioară. Acum, ca „Și-n

*) Traducere din Buletinul Patriarhiei din Moscova Nr. 9/959, de Pr. B. Țurcanu. Publicăm acest articol întrucît cuprinde material omiletic ce se poate valorifica cu succes pentru predica la duminica înaintea Botezului Domnului. (Nota redacției.)

vremea aceea", el reprezintă în sine, o grupare de căsuțe, așezate în mod neregulat, înconjurate de podgorii. El se află situat pe cresta muntelui Ghebel-ăs-Sih, destul de înalt (aproximativ 1200 m. deasupra nivelului mării), și la el se poate ajunge numai pe cărări înguste.

Orășelul este nemijlocit înconjurat de înălțimi mult mai reliefate, de pe cari se deschide o priveliște pitorească: Carmiul albastru cu stinca sa, munții Samarineni, lanțul Ghilboa, acoperit de amintirile tragice despre Saul, virful rotund al Taborului, cimpiile inverzite și crângurile de măslin. Acest peisaj, fără indoială, nu odată a atras privirea Mintuitorului.

Pelerinii în unanimitate afirmă, că Nazaretul și împrejurimile lui, este cel mai încântător și minunat colț al Pământului Sfint. Acesta „este un rozariu de munte" după expresia unora, și „raiul pământesc" după cuvintele altora. După văile arse de soare, aerul proaspăt de munte și verdeață au un deosebit efect reconfortabil — răcoritor. Și dacă, ceva s-a și schimbat în Nazaret în două mii de ani, — celor mai puține schimbări a fost supusă natura înconjurătoare. Ea a rămas aceeași, ca și-n zilele acelea, cînd a fost iluminată de blinda aureolă a Fiului lui Dumnezeu.

Primăvara, împrejurimile orașului se transformă într-o adevărată grădină. Florile de cele mai variate și gingașe culori și nuanțe, acoperă cimpiile. Și atunci, cînd Domnul trece pe colinele Nazaretului ochii Lui inveseleau trandafirii de munte, crinii și *anemonii roși (florile vîntului)*, peste care fluturau fluturii. Mintuitorul iubea florile, pe care el le dădea ca exemplu sufletelor celor vanitoare și mult grijulii (Mt. 6, 28—29). Dealurile liniștite în zilele de primăvară răsună de trilurile modulate ale ciocirliilor și de strigătele coțofanelor pestrițe. Departe răsună ginguritul turturicii. Pasările cerului.

La fel, ca și florile, au fost în pildele Domnului, chipul sufletului, cel ce-și pune toată nădejdea sa în Domnul, și preamărește cu bucurie pe creatorul său, pentru toate.

Cît de multe exemple din pildele evanghelice, — sînt luate, din viața și frumusețea naturală a Nazaretului, tablourile căreia, l-au înconjurat pe Iisus din copilărie!

Aici și păstorul cel bun, care cu riscul vieții sale, salvează oaia sa . . . , și oile cari își cunosc după glas pe păstorul lor, și

semănătorul care își împrăștie sămînța pe ogor, și frunzele smochinului, și semănăturile ce dau în spic, și viile cu strugurii copti.

Locuitorii Nazaretului —, sînt simpli păstori și agricultori, cum au fost și contemporanii lui Hristos. Ei își pasc pe povi-nișuri caprele sale, și-și adună recolta de pe cîmp, vii și gră-dini, unde cresc copaci de măslini, rodiu și portocale.

*

Cînd a apărut Nazaretul?

Acest fapt, acum este destul de greu de stabilit. În Vechiul Testament nu se amintește de el, deși acolo este un oraș, nu-mele căruia consună cu numele de Nazaret (Iisus Navi 19, 10).

Mai curînd se presupune, că el a apărut în vechea epocă elină. În tot cazul săpăturile din anul 1955, ne obligă să pre-supunem, că această așezare nu este mai nouă decît epoca lui Irod, așa precum cu acest timp, se datează candelile și feșni-cile aflate.

Tăcerea izvoarelor se explică în special prin aceea, că Na-zaretul este o mică așezare izolată, ascunsă între munți, ce se unește cu valea Ezdrilonului, printr-o cărare îngustă și n-a avut nici o importanță economică sau politică. Populația lui a fost desigur foarte redusă ca număr, și e puțin probabil faptul, că întrecea ca număr populația actuală. (10.000 oameni).

Locuitorii din cele mai îndepărtate timpuri au folosit spe-cificul fărîmicios și moale (poros) al muntelui Nazaret, și au construit în el cisterne și galerii. În colțurile unor peșteri artificiale sînt săpate coturi (țarcuri), ceea ce permite a pre-supune, că ele erau folosite ca adăposturi pentru animale.

Locuințele, erau căsuțe mici, clădite din piatră galbenă, care și pînă astăzi par a fi cele mai caracteristice construcții în multe orașe ale Răsăritului, din care face parte și Nazaretul.

*

Intr-o astfel de căsuță, probabil a trăit Prea Sfînta Fe-cioara împreună cu bătrînul Iosif. Casa în care a trăit Maica Domnului, după logodirea sa, se află după mărturisirea evan-gheliei în Nazaret. (Lc. I, 38). Aici ea își petrecea zilele sale liniștite în rugăciune și muncă. De aici se ducea cu cofa la apă la unicul izvor, ce-i poartă numele ei și astăzi. În această

casă a stătut înaintea ei îngerul cu vestea cea tainică, despre Cel ce se va naște dintr-însa. Carele se va chema Fiul Lui Dumnezeu; „aici — Cuvîntul trup s-a făcut“. —

Soarta rudelor lui Iisus Hristos este strîns legată de Nazaret. În timpul războiului din anii 66—70, majoritatea creștinilor a părăsit Palestina. Dar o parte neînsemnată din ei, mai ales adepții Legii Vechi, au rămas, și printre ei au fost și rudele Domnului.

Nazaretul a rămas în întregime oraș iudaic, pînă la epoca împăratului Constantin, cînd a fost zidită în el prima biserică.

Dar în Nazaret totdeauna rămînea un grup de creștini. Aceștia au fost, mai întîi, copiii „surorilor lui Iisus“ (Mt. 13. 3, 56), și de asemenea copiii „fraților Lui“. („Frații și surorile Domnului“ erau numiți copiii din prima căsătorie a dreptului Iosif și deasemenea verișorii și verișoarele Lui).

Hegesip la Eusebiu, parțial transmite știrea despre aceea că, Domițian a chemat la interogatoriu pe nepoții lui Iuda, fratele Domnului, suspectînd pe acești urmași ai lui David de intențiile lor de a restabili dinastia iudaică. Ei au fost agricultori modești, care se mîndreau cu palmele lor muncitoare, acoperite cu bătăături.

Aspectul acestor mîini și îmbrăcămintea lor sărăcioasă, printre altele, le-a salvat viața lor, incredînd pe Domițian, că astfel de muncitori săraci, nu-i pot periclita tronul său.

În veacul al III-lea, după spusele lui Iuliu Africanul (225), existau creștini în Nazaret, cari erau numiți „desposîni“, pe motivul înrudirii lor cu Domnul.

Iar mucenicul Conon, la procesul, care a avut loc în anul 249, a declarat: „Eu sînt din Nazaret, ruda Domnului, căruia îi slujesc, așa cum i-au slujit strămoșii mei“.

Astfel tradiția creștinilor din Nazaret — este o tradiție seculară, neîntreruptă, și se poate crede în mod sigur, pe mărturisirea lor, despre locul casei Bunei-Vestiri.

*

După cum ne este cunoscut din istorisirile evanghelice, familia sfîntă după întoarcerea din Egipt s-a stabilit în Nazaret. Acolo, în colțisorul liniștit de munte, în afară de orice pe-

ricol, în căsuța modestă a dulgherului, s-au scurs primii ani ai Mintuitorului.

Acolo dumnezeescul prunc, „Crește în înțelepciune și virstă și-n har înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor”. (Lc. 2, 52).

Ca și toți copiii, El se juca pe ulițele înguste ale orașelului și umbla pe dealurile și înălțimile, ce înconjurau valea.

E posibil că, dreptul Iosif a murit înainte ca Iisus Hristos să ajungă la deplina pubertate. Lui i-a căzut sortul cel mare de a fi ocrotitorul prunciei și copilăriei Mintuitorului lumii, singur fiind, numai un simplu dulgher al necunoscutului orașel.

Nedumerirea pe care a provocat-o locuitorilor Nazaretului și chiar pentru frații lui Iisus, știrile despre minunile și predica Lui, este primul indiciu, că în toți cei treizeci de ani, petrecuți în Nazaret, Domnul niciodată, n-a dat în vileag puterea Sa dumnezească.

Intr-o adincă taină se pregătește o mare minune, iar pentru cei din jurul Său, Iisus a fost un simplu dulgher, Care se ostenea, ca să întrețină pe mama Sa, aprovizionând pe locuitorii orașului, cu articolele necesare.

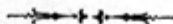
În simbete, El venea, ca și toți ceilalți, la sinagogă, îndeplinind toate cele prescrise de Lege.

Domnul, și-a luat asupra Sa, povara Vechiului Testament, ca să ne facă pre noi slobozi, așa, precum El și-a luat asupra Sa, trup omenesc, pentru a îndumnezei firea noastră.

Noi, prea puțin meditam asupra acestei perioade de treizeci de ani, din viața Mintuitorului.

Dar, printre altele, ea ne învață despre acel adevăr, că în cele mai simple și mai obișnuite condiții, se poaăe trăi, o adevărată viață în Dumnezeu, că omul trebuie să caute calea mîntuirii nu undeva în depărtare, ci aici la postul vieții sale, în ocupațiunea sa simplă, obicinuită, și de toate zilele.

Diacon A. M e n

TREIME SFÎNTĂ*)

Înainte de venirea Mântuitorului, patriarhii și prorocii au fost oameni aleși de Dumnezeu, ca vestitori ai descoperirii dumnezeiești. Acela care face legătura între Vechiul și Noul Testament este Sf. Proroc Ioan, Întemernătorul și Botezătorul Domnului. El este pildă strălucită de viață creștinească, singurul om despre care însuși Iisus a zis: „*Adevăr grăiesc vouă, nu s-a sculat dintre cei născuți de femei (unul) mai mare decât Ioan Botezătorul*” (Matei XI, 11).

În timp ce Fiul lui Dumnezeu aștepta plinirea vremii pentru realizarea divinei Sale misiuni evanghelice, în pustia Iordanului apare figura marelui profet Ioan Botezătorul. „*Gătiți calea Domnului, drepte faceți cărările Lui*” (Marcu I, 3). Așa răsuna în pustia Iordanului, înainte de venirea lui Iisus, glasul marelui proroc Ioan Botezătorul, răscolind sufletele pînă în cele mai tainice profunzimi. Prin aceste cuvinte Sf. Ioan Botezătorul chema la pocăință, la îndreptare, „*botezînd în pustie și propovăduind botezul pocăinței întru iertarea păcatelor*” (Marcu I, 4). „*Și au ieșit la el tot fiinutul Iudeii și toți cei din Ierusalim și se botezau de către el în apa Iordanului, mărturisindu-și păcatele*” (Marcu I, 5). „*Și a fost în acelea zile, că Iisus a venit din Nazaretul Galileii și s-a botezat în Iordan de la Ioan. Și îndată ieșind din apă, a văzut cerurile deschise și Duhul ca un porumbel pogorînd asupra Lui. Și glas porni din ceruri: Tu ești Fiul Meu cel iubit, întru Tine bine am voit*” (Marcu I, 9—11).

La praznicul Botezului Domnului, creștinii dreptcredincioși prăznuiesc arătarea Domnului la Iordan și arătarea Preasfintei Treimi.

La botezul Domnului s-a descoperit: Dumnezeu

*) Cuvînt la Praznicul „Botezul Domnului”.

Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt, adică Sf. Treime. Dumnezeu Tatăl s-a descoperit în glasul care s-a auzit din cer zicînd: „*Acesta este Fiul meu cel iubit...*“, Fiul, adică Domnul nostru Iisus Hristos s-a botezat în Iordan de către Ioan, iar Duhul Sfânt s-a arătat în chip de porumbel, venind peste Iisus.

Descoperirea dumnezească ne învață că Dumnezeu, unul după ființă, este în trei persoane: Tatăl, Fiul și Sfîntul Duh. Aceste trei persoane dumnezeiești alcătuiesc Sfînta Treime, taina de nepătruns de mintea noastră omenească. Cele trei persoane dumnezeiești nu se înțeleg a fi ca persoanele omenești, ci în felul în care ne arată Mîntuitorul în Evanghelia după Ioan, cînd zice: „*Eu și Tatăl una sîntem*“ (Ioan X, 30). Cele trei persoane nu pot fi înțelese ca trei dumnezei, ci unul singur Dumnezeu, după ființă, în trei persoane.

Taina Preasfintei Treimi, dogma fundamentală a religiunii creștine, nu poate fi accesibilă cugetării omenești, ci se primește numai prin credință. Dacă în natură întîlnim lucruri și fenomene pe care mintea noastră omenească nu le poate înțelege, cu atît mai vîrtos există taine de nepătruns în lumea spirituală.

Sfinții Părinți ai Bisericii au folosit numeroase pilde și asemănări pentru a ne face să înțelegem dogma Sfintei Treimi. Sf. Spiridon, episcopul Trimitundinei, la sinodul I ecumenic, spre a face înțeleasă taina Sf. Treimi zice că precum cărămida constă din pămînt, apă și foc, tot la fel și în Dumnezeu cele trei persoane alcătuiesc o singură ființă. Alții au asemănat persoanele Sf. Treimi cu cele trei funcțiuni ale sufletului omenesc, cu cele trei dimensiuni ale spațiului, cu cele trei fețe ale timpului, etc.

Fericitul Augustin spune: Izvorul nu-l putem numi pîrîu și pîriul izvor, iar apa ce o bem, nu o numim nici izvor nici pîrîu și totuși toate cele trei au aceeași apă. Izvor, pîrîu, apă — trei lucruri, totuși apa, este una și aceeași (De fide).

Acestea sînt numai încercări de a lămuri într-

cîtva credința noastră creștină despre Sf. Treime, dar nu explicări depline.

Învățătura despre Sf. Treime ne este împărtășită prin descoperire dumnezească și o găsim în Sf. Scriptură.

În Vechiul Testament — care este numai pregătire pentru Hristos — dogma Sf. Treimi este numai preînchipuită, arătîndu-ne mai multe persoane ale dumnezeirii: „Și a zis Dumnezeu: Să facem om după chipul și asemănarea noastră” (Facere I, 26). „Iată Adam s-a făcut ca unul din noi, cunoscînd binele și răul” (Facerea III, 22).

În Noul Testament, taina Sf. Treimi se arată deplin. La botezul Domnului ni se descoperă cele trei persoane ale Sf. Treimi: Tatăl grăiește din cer, Fiul se botează de către Ioan în apa Iordanului, iar Duhul Sfînt se coboară asupra lui Iisus, în chip de porumbel.

După înviere, Iisus trimițînd pe Sf. Apostoli la propovăduire, le spune: „*Datu-Mi-s-a toată puterea, în cer și pe pămînt, drept aceea mergînd învățați toate neamurile, botezîndu-i în numele Tatălui și al Fiului și al Sfîntului Duh...*” (Matei XXVIII, 18—19).

Sf. Apostoli de asemenea amintesc de cele trei persoane ale Sf. Treimi. Binecuvîntarea apostolică: „*Harul Domnului nostru Iisus Hristos și dragostea lui Dumnezeu și împărtășirea Sf. Duh să fie cu voi cu toți*” (II. Cor. XIII, 13), ce o auzim rostindu-se de către preot la Sf. Liturghie, provine de la Sf. Apostol Pavel. Iar Sf. Apostol și Evanghelist Ioan ne accentuează: „*Trei sînt care mărturisesc în cer: Tatăl, Cuvîntul și Sfîntul Duh și acești trei una sînt*” (I. Ioan V, 7).

Sf. Tradiție întărește credința despre Sf. Treime. Sf. Teofil al Antiohiei, la care obvine pentru prima dată cuvîntul „*Treime*” spune: „*Cele trei zile, care au precedat creerii luminătorilor cerești sînt imaginea Treimii: a Tatălui, a Cuvîntului Său și a Înțelepciunii*”. Sf. Grigorie Teologul ne mărturisește: „*Cînd zic Dumnezeu, înțeleg Tatăl, Fiul și Sf. Duh*”.

În simbolul apostolic se spune: „*Cred în Dumnezeu, Tatăl atotputernic... Cred și în Iisus Hristos, Fiul Său unic, Domnul nostru... Cred totodată și în Duhul Sfânt*“. Iar simbolul atanasian precizează: „Trebuie să cinstim pe unul Dumnezeu în Treime și Treimea în unire, nici amestecînd ipostasele (fețele), nici despărțind ființa“.

Dogma Sf. Treimi o aflăm cuprinsă lămurit în simbolul credinței (numit niceo — constantinopolitan) pe care-l rostim la Taina Sf. botez și la Sf. Liturghie.

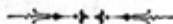
Sf. Ioan Damaschinul ține să mărturisească: „*Creдем în Tatăl, în Fiul și în Sf. Duh, în care ne-am și botezat*“. Iar „Mărturisirea ortodoxă“ în răsp. la întrebarea 8-a accentuează: „*Trebuie să crezi cum este un Dumnezeu în Treime Sfântă...*“

Creștinul adevărat își mărturisește credința în Sf. Treime la facerea semnului Sf. cruci, cu care își începe fiecare rugăciune.

La praznicul Botezului Domnului, sărbătorind arătarea Sf. Treimi, se cuvine ca noi credincioșii să ne apropiem cu inimă curată și smerită, de Atotmilostivul Dumnezeu, rugîndu-ne:

Treime, mai presus de fire, lumina cea neapropiată strălucește și întru noi nevrednicii robii Tăi, luminează ochii minții noastre, ca să îndrăznim a lăuda binefacearea și puterea Ta cea nemăsurată. Fie bine primită rugăciunea ce se aduce de noi robii Tăi. Revarsă peste noi duhul iubirii, al înțelegerii și al păcii, ca să petrecem o viață lină și pașnică. Că a Ta este împărăția, puterea și mărirea, a Tatălui și Fiului și Sfîntului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Prot. Victor Vlăduceanu

LUCEFERII ORTODOXIEI*)

Din cele mai vechi timpuri creștine, sfânta noastră Biserică a prăznuit, în cursul lunii ianuarie a fiecărui an, pomenirea separată a Sf. Trei Ierarhi: la 1 ianuarie pe Sf. Vasile cel Mare, la 25 ianuarie pe Sf. Grigore de Dumnezeu Cuvântătorul și la 27 ianuarie pomenirea aducerii moaștelor slăvitului Ioan cel cu limba și cu cuvintele de aur, pentru că pomenirea vieții lui se face la 13 noiembrie.

Incepînd din veacul al XI-lea Biserica noastră îi prăznuiește și împreună în ziua de 30 ianuarie. Prăznuirea comună a Sf. Trei Ierarhi se datorește faptului că la sfîrșitul acestui secol s-a iscat între creștini o ceartă despre demnitatea și meritele acestor sfinți. Fiecare sfînt atrăgîndu-și apreciere din partea contemporanilor lor, își avea admiratorii săi. Această dispută, nefolositoare Bisericii au rezolvat-o înșiși Sfinții Trei Ierarhi. Ei s-au arătat în vis episcopului Ioan al Evhaitei, mai întîi unul cite unul, după aceea împreună, descoperindu-i că ei au înaintea lui Dumnezeu aceeași demnitate și nici unul din ei nu este primul, al doilea sau al treilea. Și-au exprimat apoi episcopului dorința ca, creștinii să înceteze orice discuții pe seama demnității lor și episcopul să rinduiască pentru toți o singură sărbătoare. Episcopul Ioan a introdus atunci (1086) prăznuirea lor comună în ziua de 30 ianuarie. De atunci și pînă în ziua de astăzi, „treimea cea pămîntească a dumnezeieștilor ierarhi“ se prăznuiește în sfînta noastră Biserică cu vrednicie și cu aleasă bucurie duhovnicească.

Sfinții Trei Ierarhi au fost spirite ecumenice, multilaterale și fecunde care au purtat gîndirea teologică pînă în cele mai înalte culmi. Viața și activitatea lor prezintă o mulțime de aspecte. Gîndul și fapta ortodoxă, acțiunea ziditoare și gîndirea înaltă teologică au fost așa de armonios impletite în personalitatea acestor trei sfinți ierarhi, încît ele strălucesc din oricare perspectivă le-ai contempla. În predica de astăzi mă voi

*) Schiță de predică la pomenirea Sf. Trei Ierarhi.

rezuma la prezentarea lor generală ca mari personalități ale vieții și spiritualității creștine din a doua jumătate a veacului al IV-lea și de atunci până în zilele noastre.

Sfinții Trei Ierarhi au atras atenția lumii creștine prin educația lor aleasă, prin imbinarea acestei educații cu cultura vremii și prin darurile cu care Dumnezeu i-a înzestrat.

Ei strălucesc deopotrivă în constelația marilor teologi și ierarhi. Asemănarea între acești sfinți este mare și deosebirile neînsemnate.

Ei sînt egali de minunați în viețile lor; egali de adînci teologi, excelenți păstori de suflete și predicatori, apărători ai ortodoxiei și practicieni ai faptei de caritate creștină. Ei sînt cinstiți deopotrivă, deoarece „cu strălucirea învățăturilor lor, ca un soare mare, pămîntul au luminat“.

Toți trei s-au născut, au înflorit și au murit în jumătatea a doua a veacului IV-lea, cu excepția Sf. Ioan care a murit în anul 407. Ca trei piscuri egale ei domină veacul al IV-lea și călăuzesc pașii dreptei-credințe pînă în vremea de azi. Acest veac — din cauza strălucirii lor — se numește veacul de aur al literaturii patristice. Literatura creștină — cu modeste începuturi în perioada de persecuții — în perioada după ce creștinismul a devenit religie liberă și apoi dominantă în imperiul roman, a fost ridicată la rangul de literatură clasică. În această perioadă, datorită dezvoltării puternice a vieții și spiritualității creștine, literatura a luat o dezvoltare firească, impunîndu-se „prin creații multilaterale de adîncime și de o frumusețe strălucitoare, neatinsă pînă atunci și neîntrecută după aceea“. Acum trăiesc cele mai de seamă personalități, „care au trecut faclia literaturii universale din mîinile păgînismului epuizat în acelea ale creștinismului tînăr și viguros“.

Apariția și strălucirile Sf. Trei Ierarhi în secolul IV sînt providențiale —, viața și activitatea lor stînd la temelia tinerei Biserici, care se consolida trecînd prin valurile unora dintre cele mai cutremurătoare sfîșieri doctrinale din istoria sa: disputele ariene, care negau dumnezeirea Fiului și cele macedonien, care negau dumnezeirea Sf. Duh. În acest veac, în care aurul dreptei — credințe s-a lămurit în focul luptelor duse cu ereziile — tustrei au ridicat glasul lor inspirat în apărarea ortodoxiei și au luptat cu multă rivnă pentru lămurirea și biruința

adevărurilor creștine, situându-se între „surpătorii“ lui Arie, apărătorii ortodocșilor și păzitori bunei credințe“.

S-au născut din familii creștine.

Sfinții Trei Ierarhi au dominat pe contemporanii lor nu numai prin educația lor aleasă, ci și prin cultura lor multilaterală și aleasă. Cu zestrea bunei creșteri dobândite în familii, ei au făcut studii strălucite în marile metropole ale lumii antice, în Cesareea Capadochiei și a Palestinei, în Constantinopol, în „cetatea de aur, plină de farmec și lumină a Atenei“, în Alexandria Egiptului și în Antiohia „podoaba Orientului“, asimilând deplin vasta cultură greco-romană. Roadele învățaturii lor se vor arăta în curînd. Pe paginile de aur al acestui veac se vor inscrie cu litere adinci numele Sf. Trei Ierarhi.

Bine pregătiți pentru viață, se întorc în provinciile lor. Aflînd insuficiente și nesatisfăcătoare cunoștințele lor profane, ei încep a se adăpa din izvorul cristalin al adevărului creștin relevant. Se botează, mai timpuriu Vasile și Grigore și mai tirziu Ioan.

La început s-a împotrivit să primească darul preoției, dar după ce au primit-o au păstorit cu înțelepciune credincioasă pe cărările mintuirii. Atunci cînd vorbesc de ea — și toți trei au scris pagini minunate — ei îi înalță adevărate imnuri de laudă.

În viața lor nouă, ei devin maiestrii ai viețuirii creștine și dascăli ai ei. Studiarea Sf. Scripturi, a literaturii patristice de pînă la dinșii și adincirea adevărului creștin, l-au explicat în multe, mari și valoroase scrieri teologice — podoabe ale Bisericii ortodoxe —, din care se vor adăpa cu sete știința teologică și predica creștină.

Au contribuit tustrei la organizarea și infromusețarea cultului divin, a Sf. Liturghii și ne-au lăsat frumoase și mișcătoare rugăciuni și cîntări păstrate și astăzi în cărțile noastre de slujbă bisericească.

Aplicînd învățătura evanghelică despre dragostea față de aproapele, tustri au înființat și au susținut diferite instituții de caritate.

Viața lor sfîntă adeseori a fost tulburată din cauza vrăjmășiiilor și a intrigilor, provenite de la clerici invidioși,eretici

și împărați. Din cauza acestora, a vieții austere de asceză și a muncii lor istovitoare, toți au trăit o viață scurtă: Sf. Vasile 49 ani, Sf. Grigore 60 ani, și Sf. Ioan 53 ani.

Sf. Trei Ierarhi și-au tras seva din aceeași rădăcină — Hristos și au slujit aceleași comunități — Biserica și cu toate acestea sint deosebiți după daruri. Vorbind de deosebiriile dintre ei și de ceea ce distinge mai mult pe fiecare, va trebui să spunem că:

Sf. Vasile este în Biserică „simbolul energiei și acțiunii organizate”. Ca spirit pur practic s-a distins prin organizarea carității creștine și prin îndrumarea vieții călugărești. Prin regulile lui care stau la baza organizării monahismului pe baze chinoviale și prin lucrarea sa de caritate creștină, el reprezintă geniul organizatoric al Bisericii.

Sf. Grigore este una din cele mai mari podoabe ale literaturii și gândirii creștine patristice. El intrunește în aceeași persoană pe gânditorul teolog profund, pe oratorul avintat și măestrît al cuvîntului și un suflet sensibil de stihuitor. El este în primul rînd teologul consacrat al Sf. Treimi în Răsărit. El reprezintă așa dar geniul cugetării creștine.

Sf. Ioan, simbolul „rîvnei mistuitoare, în cuvînt și faptă”, a strălucit ca nimenul altul ca predicator și tîlcuitor al Sf. Scripturi. A fost cel mai strălucit predicator pe care l-a produs Biserica primelor veacuri. Predicile sale sint adevărate bijuterii de expresie literară și profunzime doctrinală teologică. Ca predicator prin excelență al Bisericii Ortodoxe, el este geniul cuvîntului răscolitor de suflete.

Prin înălțimea spirituală și desăvîrșirea vieții lor morale, prin cultura lor multilaterală, turnată în numeroase și variate scrieri teologice de valoare excepțională și prin darurile cu care au fost inzestrați, aceste mari genii ale lumii creștine cu drept cuvînt pot fi numiți *luceferi ai ortodoxiei ecumenice*, trei faruri puternice care-și proiectează razele luminoase peste veacurile de viață și viețuire creștină. Aceasta este poziția dominantă a acestor „stîlpi nemișcați ai Bisericii în galeria nepieritoare a marilor dascăli ai lumii creștine și ierarhi”.

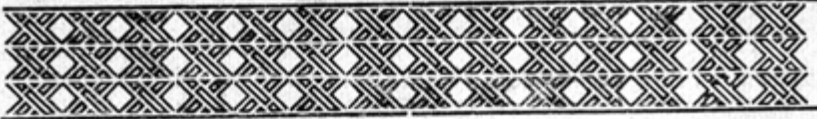
Sf. Trei Ierarhi au fost forțe active în slujba Bisericii și în slujba colectivității creștine. Pe lingă faptul că au fost refor-

matori morali ai vremurilor în care au trăit, ei au dezvoltat și o lucrare umană de largi proporții.

Aspectul degradant al societății de atunci, împărțită în exploatare și exploatați, a făcut ca Sf. Trei Ierarhi să ia o atitudine de energetică combativitate a celor dintii și de ajutorare caldă a celor din urmă. Critica lor e adesea însoțită de propuneri umane pentru mediul social al sec. IV, „Străduința lor de a elimina exploatarea omului de către om, critica înverșunată a nedreptății sociale, a lenei și a viciilor de tot felul, militarea continuă pentru viața de obște și dragostea caldă pentru om, îi așează printre sfinți și printre marii apărători ai celor mulți și umili“.

Pr. Ieremia B. Ghita

BUCURIA DREPTULUI^{*)}

Astăzi Biserica noastră prăznuește cu aleasă bucurie întîmpinarea Pruncului Iisus de către Dreptul Simion și evlavioasa proorociță Ana.

Se împliniseră patruzeci de zile de la nașterea cea mai presus de fire și Prea Sfînta Fecioară — însoțită de Dreptul Iosif, păzitorul curăției ei — s-a dus să îplinească dispozițiunile Legii, potrivit căreia fiecare mamă, la vremea rinduită după naștere, mergea la templu să dăruiască Domnului primul ei născut, dacă era fecior, și să aducă pentru sine jertfă de curăție, de nu-i va da mina mai mult, măcar două turturele sau doi porumbei.

Așa a făcut și prea Sfînta Maică, următoare întru totul legii, și s-a urcat la templul din Ierusalim, să inchine Domnului pe Cel întîi născut al ei, aducînd drept jertfă de răscumpărare o pereche de turturele — pe măsura puterii ei. Dar cită deosebire! Pe cînd toate celelalte mame își jertfeau feciorii doar simbolic, Prea Sfînta Fecioară a simțit în chip tainic realitatea acestei jertfe. Asemenea patriarhului Avraam, cel ce se urca odinioară pe muntele Moria să dăruiască Domnului pe fiul său, să jertfească toată dragostea sa față de copil și întreaga nădejde ce lega de el, pentru dragostea dumnezeiască ce-i cerea jertfă. Prea Sfînta Maică cu aceeași credință nelîmputată merge la templu ca să-L pună înaintea Domnului pe Cel ce patruzeci de zile i-a înseninat singurătatea și a încununat-o cu slăvita bucurie de maică nenunțată. Văpaia durerilor și a simțămintelor ce-și făceau loc în inima ei n-au clătinat-o. Cel ce i-a dăruit pruncul îl cere înapoi și dînsa nu-L refuză, simțînd că în numele Legii ea se află în slujba lui Dumnezeu și a planurilor Sale.

Dar cine era acest prunc născut în sărăcie? Era „omul durerilor” cel ce avea să poarte povara lumii asupra Lui și din

^{*)} Cuvînt la Întîmpinarea Domnului.

noianul păcatelor să ne izbăvească. Era Mesia cel promis oamenilor dintru început, ca o mîngîiere pentru durerea că au fost izgoniți din raiul fericirii.

Speranța în venirea Mîntuitorului făgăduit și dorul după întîlnirea cu El creștea în sufletele oamenilor, din neam în neam. Pînă și aceia din omenire pe ochii cărora a căzut mai greu păienjenishul păcatului, păgînii, și ei așteptau să vină Acela care avea să restaureze starea primară a omului, echilibrul vieții sale și fericirea pierdută. Și la „plinirea vremii” Cel mult așteptat a venit.

După veacuri de așteptare și căutare, dorul omenirii a fost astîmpărat. Fiul lui Dumnezeu, făcîndu-se asemenea nouă, s-a coborît în ieslea din Vitleem. Acolo L-au aflat și I s-au închinat păstorii și magii, săracii și bogații. Dar ei n-au rămas singurii beneficiari ai bucuriei de a-L vedea pe Cel mult așteptat. El — Pruncul de patruzeci de zile — este întîmpinat cu neasemuită bucurie de bătrînul Simion, căruia i se făgăduise de Duhul Sfînt să nu vadă moartea pînă nu va vedea pe Hristos, și de prorocița Ana. Căci amîndoi s-au invrednicit pentru neprihănita lor viață și pentru așteptarea cu dor purtată să facă parte dintre primii vestitori ai Mîntuitorului.

Cu inima împăcată, bătrînul Simion, luînd în brațele sale tremurătoare pe Prea Sfîntul Prunc, a binecuvîntat pe Dumnezeu Care i-a hărăzit împlinirea nădejdlor sale, dar de la Care și cere binecuvîntare pentru a fi deslegat de viața pămîntească, rostind ca un imn de biruință cuvintele: *„Acum slobozește pe robul Tău, Stăpine, după cuvîntul Tău, în pace, că văzură ochii mei mîntuirea Ta, pe care ai gătit-o înaintea feței tuturor noroadelor, luminează spre descoperire Neamurilor și slavă poporului Tău Israel”* (Luca II, 29—33).

Cine era acest bătrîn Simion? Era unul dintre acei iudei evlavioși care doreau și așteptau pe Mesia. Spre deosebire de alții însă, el credea că Mesia va fi un mîntuitor religios și nu liberatorul național, cuceritorul și întemeietorul unei împărății pămîntești de mii de ani..., încărunțit de omătul anilor, el poartă în suflet povara atîtor experiențe, a atîtor frămîntări și amare decepții. A văzut multe și a cunoscut răutatea lumii. Nu rareori a privit păcatul îmbrăcat în porfiră, iar virtutea purtată în zdrențe, dar el era „drept și temător de Dumnezeu”.

Ca unul care ispitise cu amănuntul cărțile prorocilor și în deosebi cartea prorocului Isaia și purta legături stinse cu oameni evlavioși din Ierusalim, avea o bună pregătire pentru ca să-L caute pe Mesia nu printre puternicii veacului, ci printre umiliți și obidiți. Increderea ce-l călăuzea era rodul curăției inimii sale, iar primăvara sufletului său era nădejdea cu care se trănea. Prin ele și cu ajutorul lor a trecut peste nenumărate piedeci și răutăți, așa cum pătrunde rădăcina prin păturile pământului pentru a răzbi la viața plină de soare. Așa este omul care nădăjduiește: o putere uriașă.

Și cunoscind cu duhul că Prea Sfintul Prunc este Mesia cel mult așteptat, Simeon L-a luat în brațe, lăsând să rodească buzele sale acea frumoasă rugăciune pe care noi o repetăm mereu la fiecare slujbă a Vecerniei. L-a recunoscut pe Hristos și L-a privit în față, dar numai atât nu i-a fost de ajuns: Il voia în brațe și să-L strângă în inimă. Cu Hristos în inimă șoapta rugăciunii e mai puternică decât glasul uraganului mai dulce și mai tainică decât freacățul pădurii...

Acum putea să moară liniștit, că trăise cea mai mare zi a vieții sale. Parc-ar fi spus: mi-am îndeplinit slujba. Te-am slujit, Doamne, în mijlocul amărăciunilor și al durerilor și deopotrivă și cind inima mi-era plină de nădejde și bucurie. Acum sint gata de plecare: am venit cu voia Ta și plec după porunca Ta, căci sint încredințat, că Izbăvitorul mă va învrednici de tot binele. Mă despart bucuros de pământ și viața de pe el, căci prin ele sufletul meu și-a dobândit viața cea veșnică.

Numai aflându-se sub puterea Duhului Sfint a putut Dreptul Simeon frământa aceste gânduri și a putut rosti minunatele cuvinte care constituie o adevărată cîntare de biruință, în care tradiția bisericească a văzut suspinul de bucurie al bătrînului care dă slavă lui Dumnezeu pentru că l-a învrednicit să vadă ziua cea mare a întîlnirii sale cu Domnul. Cu adevărat precum strălucește izvorul de munte în lumina soarelui, așa se reflectă în cîntarea de slavă a bătrînului Simeon bucuria biruinței, triumful așteptării. Pentru frumusețea ei strălucitoare, un eminent profesor de teologie o așează, împreună cu cîntarea îngerilor din noaptea Crăciunului, printre cele dintîi cîntări ale Bisericii creștine și în același timp o socotește drept cel din urmă psalm al Vechiului Testament. Iar pe Dreptul

Simeon crede nimerit a-l număra, împreună cu Sfântul Ioan Botezătorul, Înaintemergătorul Domnului, printre cei din urmă proroci și cei dintii apostoli ai Domnului, în înțelesul larg al cuvântului.

Trăind mereu cu Mesia în inimă, Dreptul Simeon dovedește credință statornică în făgăduințele lui Dumnezeu, credință ce l-a susținut în toate tristețile și deprimările veacului său și pentru care se învrednicește de pacea și fericirea launtrică, căci văzind pe Prea Sfântul Prunc, a văzut mintuirea, a văzut tot ce poate vedea ochiul omenesc pentru mintuirea sa.

În multe și felurite chipuri Il întîmpinăm și noi pe Domnul. În taina rugăciunii sau în săvîrșirea faptelor de omenie, în sfintele locașuri de închinare sau copleșiți de admirație în fața frumusețelor firii, mereu și pretutindeni ne întîlnim cu Domnul. Ne întîlnim cu dînsul la toate slujbele noastre bisericești și în lucrările Sfintelor Taine și cu deosebire cînd ne împărtășim cu Prea Sfînt Trupul Său și Scump Singele Său. Dar ne întîlnim cu Domnul, cu toții și fiecare în parte, tără putință de ocolire, în ceasul despărțirii noastre de viața pămîntească, precum și la obșteasca judecată.

Negrăit de scumpă și fericitoare este fiecare întîlnire cu Domnul. Doar a venit în lume să refacă armonia cosmică, alternată de păcat, a coborît pe pămînt să înfrățească pe toți și pe toate și pace să sălășluiască între oameni. Pentru pacea a toată lumea și pentru mintuirea tuturor S-a jertfit El. De aceea bucuria Dreptului Simeon este și bucuria noastră. Pe Dătătorul de pace îl dorim și cu El vrem să ne întîlnim.

Fie ca pacea în suflete, pacea între oameni și popoare să constituie o realitate vie, ziditoare de nesfîrșite bucurii ale vieții și pavază a vremurilor de aur după care însetează toată suflarea omenească.

Fie acest ceas fericit cit mai curînd, ca omenirea întreagă — prin graiul Dreptului Simeon — să poată rosti cu bucurie: „Acum slobozește pe robul Tău, Stăpine, după cuvîntul Tău, în pace, că văzură ochii mei mintuirea Ta, pe care ai gătit o înaintea leței tuturor noroadelor...”

Pr. Dr. Iuliu Al. Ișă

MINDRIA *)

Intr-o zi de sărbătoare, intră în biserică să se roage doi oameni. Ei făceau parte din două categorii sociale și aveau două concepții diferite despre lucruri.

Unul farizeu după aparență, ducea o viață curată, își îndeplinea cu scrupulozitate datorițele și era socotit un model viu de purtare corectă. Celălalt prin însăși funcțiunea ce o practica, era socotit un exploatator rău păcătos.

În rugăciunea sa fariseul cu multă încredere în sine zicea: „Îți mulțumesc Doamne, că nu sint ca ceilalți oameni: răpitor, nedrept, desfrinat“. Pe cînd celălalt, vameșul, plecat cu fruntea pe lespede a bisericii, își recunoaște păcatele săvîrșite zicînd: „Dumnezeule, milostiv fii mie păcătosului“ (Lc. 18, 10).

După toate aparențele exterioare, s-ar părea că Dumnezeu a ascultat rugăciunea fariseului, căci doar el este alesul Domnului și omul bisericii; pe cînd vameșul este fiul păcatului și de neam rău.

Adevărul însă ni-l arată Mintuitorul cînd spune, că vameșul s-a depărtat din biserică cu darul iertării în suflet, pentru că cu smerenie îl preamărea pe Dumnezeu, în timp ce fariseul a ieșit de acolo osîndit, pentru că el în rugăciunea sa, nu preamărea pe Dumnezeu, ci pe sine însuși.

Pe creștini îi pîndesc o mulțime de ispite, împotriva cărora trebuie să lupte. Dintre păcate, păcatul mîndriei, al îngîmfării le întrece pe fiecare, căci el este izvorul tuturor păcatelor.

Îngîmfatul, zice Sfîntul Augustin „că e un balon care e cu atît mai gol, cu cît e mai mare și se sparge cu atît mai ușor, cu cît e mai mare“.

Se bucură de considerațiile ce i le dau oamenii și se crede singur capabil să conducă toate afacerile, aruncînd în umbră — prin lingusiri, slugărnicie, și infamie — pe toți cei din jurul său. El uită cuvintele Domnului: „Ce ai omule ce n-ai

*) Schiță de predică la Duminica Vameșului și Fariseului.

primit. Iar dacă ai primit, ce te făleşti ca şi când n-ai primit?“ (I. Cor. 4, 7).

Păcatul mindriei este urit de Dumnezeu şi de adevăratul creştin!

Mintuitorul atrage atenţia celor mindri să se lapede de ea zicind: „*Tot cei ce se înalţă, se va smeri*“ (Lc. 14, 11).

Napoleon care visa la cucerirea lumii, în vremea expediţiei dezastruoase din Rusia a bătut o medalie cu inscripţia „Al Tău e cerul — al meu e pământul“. După înfringerea ruşinoasă, un general rus a bătut o nouă medalie pe care se vedea o mină, care cu un bici dădea în spatele lui Napoleon şi avea inscripţia „Ale tale sînt spatele — al meu e biciul“.

Dacă vrem să scăpăm de păcatul mindriei, să începem a practica virtutea smereniei, precum a făcut vameşul. Dacă mindria e poarta iadului, smerenia este poarta cerului. În viaţă ai dreptul şi trebuie să lupţi să te ridici, dar nu ai dreptul să te înalţi tu însuţi. Lasă pe alţii să te înalţe după faptele tale, „căci tot cel ce se înalţă, smeri-se-va, iar cel ce se smereste înalţă-se-va“ (Lc. 18, 14).

Prot. Valer Nicola

INSEMĂRI

MOARTEA ERUDITULUI PROFESOR Dr. VASILE GHEORGHIU

La încheierea numărului, o telegramă din Moldova voevodală ne aduce trista veste, că venerabilul arhi-presbiter mitrofor *Dr. Vasile Gheorghiu*, prof. univ. on., a trecut la cele eterne, într-un amurg de toamnă mohorâtă, în ziua de 28 noiembrie 1959, în liniștea patriarhală a comunei Dumbrava-Cut, raionul Piatra-Neamț.

Octogenarul profesor s-a stins din viață ca lumina lină, într-un asfințit de soare, lin și tăcut, întocmai precum a viețuit. Prin trecerea la cele eterne a profesorului Dr. Vasile Gheorghiu, Teologia ortodoxă română pierde pe unul din cei mai de seamă reprezentanți ai ei.

Ilustrul dispărut făcea parte din pleiada marilor teologi care au ilustrat și au ridicat știința teologică românească pe cele mai înalte culmi, transformând vechea facultate teologică bucovineană în cel mai strălucit focar de cultură teologică din Răsăritul ortodox, la care s-au format, vreme îndelungată, teologii cei mai de seamă — ierarhi și preoți — nu numai din Bucovina, Ardeal, Banat, Muntenia și Moldova, ci chiar și din Patriarhia din Constantinopol, Jugoslavia și Bulgaria.

În personalitatea lui de înalte dimensiuni etice, se îmbina în mod strălucit sacerdotul în accepția strictă a cuvîntului, cu cărturarul de seamă. Temperament evanghelic, o excepțională generozitate, delicatețe, nu mai puțin spiritul de echitate erau trăsăturile fundamentale care conturau figura maiestooasă a profeso-

rului Vasile Gheorghiu. Radia atîta bunătate și dragoste din sufletul său larg, încît captiva pe oricine.

Ilustrînd decenii dearîndul catedra studiului Noului Testament, a predat cursurile sale cu deplină competență, cu o nețărmurită dragoste și cu pilduitoare conștiinciozitate și a aprins ca nimenea altul în sufletul atîtor generații de studenți, flacăra dragostei de a cerceta adevărul, pasiunea unor serioase investigații științifice.

Devotat studiului biblic neotestamentar, savantul profesor a petrecut permanent sub cupola științifică a Noului Testament, explorînd prețiosul tezaur al Evangheliei. Activitatea științifică a profesorului Vasile Gheorghiu a fost tot atît de rodnică ca și activitatea didactică. Prin lucrările sale de înaltă factură științifică, care excelează prin erudiție și precizie și conturate de un stil limpede, plin de savoare biblică, ce înalță, cultivă, încălzește și dinamizează, ilustrul profesor trecea drept unul dintre cei mai erudiți exegeți orientali.

Din lucrările publicate de profesorul Dr. Vasile Gheorghiu relevăm îndeosebi următoarele:

- *Sf. Apostol Pavel* (biografie și activitate).
- *Epistola lui Iuda*, cu comentar.
- *Epistola către Romani*, cu comentar.
- *Sf. Evanghelie după Matei*, cu comentar, în 3 volume.
- *Anul și ziua morții Domnului Iisus Hristos*.
- *Sf. Paști și reforma calendaristică ort. rom.*
- *Critica noilor proiecte de reformă calendaristică, propuse de către Societatea Națiunilor*.
- *Critica proiectului de stabilizare a sărbătorii Sf. Paști*.
- *Noțiuni de cronologie, calendaristică și calcul pascal*
- *Problema calendarului, raport înaintat primului Congres de Teologie ortodoxă din Atena*.
- *Impărăția de o mie de ani*.

Opera sa monumentală rămîne însă: „*Introducerea în Sf. cărți ale Noului Testament*“. În această valoroasă lucrare dovedește cu deosebită competență autenticitatea cărților Noului Testament. Tratare magistrală constituie apoi, aci „problema sinoptică“, susținînd „ipoteza folosirii“ și combătînd „ipoteza izvoarelor“, preconizată de teologii protestanți Iacobsen, Ewald, Barth, Holtzmann, Reville, Resch, precum și cea a „tradițiuni“, propagată de teologii romano-occidentali: Bisping, Fillion, Kaulen, Cornely, Pözl.

Defunctul a condus ca director revista teologică „Candela“, unde a publicat numeroase studii, predici model și articole.

Eruditul profesor Dr. Vasile Gheorghiu prin contribuțiile prețioase aduse întru promovarea științei teologice ortodoxe romîne, va ocupa un loc de seamă în Panteonul Teologiei romînești, alături de Isidor Onciu, Alexie Comoroșan, Emilian Voiuțchi, Vasile Mitrofanovici, Eusebie Popovici, Iosif I. Olariu, Ștefan Saghin, Vasile Găină, Vasile Tarnavschi, Valerian Șesan, Irineu Mihălcescu, I. Popescu-Mălăești, D. Boroiu, Șerban Ionescu și Vasile Loichița.

Deși încărcat cu povara atîtor ani, venerabilul profesor, pentru a ridica nivelul științific al organului nostru oficial „Mitropolia Banatului“, a ținut să publice aci, în atîtea numere, ultimele sale creații științifice: *Si. Evanghelie după Ioan*, comentar.

Adînc impresionăți de vestea morții venerabilului nostru dascăl, arhipresbiter mitrofor Dr. Vasile Gheorghiu, mult prețuitul colaborator al organului nostru oficial, noi foștii lui studenți din Eparhia noastră, în frunte cu I.P.S.S. Mitropolit Vasile, redacția, colaboratorii și cetitorii revistei, îi aducem prinosul de recunoștință postumă și rugăm pe bunul Dumnezeu să așeze în locașurile fericirii veșnice sufletul blînd al ilustrului dispărut.

Prot. Dr. Victor Vlăduceanu

MIHAIL SADOVEANU LA 79 DE ANI

Încărcat de gloria operelor sale Mihail Sadoveanu a împlinit frumoasa vîrstă de 79 de ani. Numărul volumelor sale a depășit cu mult numărul anilor săi de viață.

Atît în prezent cît și în trecut, maestrul Sadoveanu, în operele sale a descoperit poporul român și virtuțile sale, aducîndu-le în văzul lumii. În anii deplinei sale maturități, Mihail Sadoveanu a întruchipat în cele mai puternice personaje ale sale, idealul forței pe care i-o dă omului unitatea înțelepciunii și a acțiunii, pusă în slujba luptei pentru eliberarea omului, pentru dreptate.

La această vîrstă a marelui nostru scriitor, opinia publică romînească îl răsplătește pe Mihail Sadoveanu cu prinosul recunoștinței, pentru tot ce a creiat pînă acum, pentru înălțarea și folosul acestui popor.

BICENTENARUL NAȘTERII LUI SCHILLER

În toamna anului 1959 s-au împlinit 200 de ani de la nașterea poetului tinereții și libertății, Friedrich Schiller. Autor a numeroase drame care se mai joacă și astăzi pe scenele lumii, autor al cîntecului „Imn al bucuriei”, Schiller a fost poetul care „presimțea vremurile noi ce aveau să înceapă după revoluția franceză”.

Opera literară a lui Schiller a trăit și va trăi, datorită faptului că ea s-a făcut ecoul luptei pentru libertate a omenirii și a contribuit la trezirea și intensificarea acestei lupte, cum s-a întîmplat cu piesa sa „Hoții” în timpul revoluției franceze. Creațiile literare ale lui Schiller au pus veacuri la rînd oamenilor și în primul rînd tineretului, problema datoriei lor față de lupta pentru libertatea omenirii. De aproape două veacuri, Schiller pășește în frontul luptei oamenilor pentru libertatea gîndirii, pentru libertatea lumii.

ANUL CHOPIN

La Varșovia și în toată Polonia s-au făcut pregătiri pentru sărbătorirea a 150 de ani de la nașterea marelui compozitor Fr. Chopin. Anul 1960 este proclamat în R. P. Polonă „Anul Chopin“ și în tot cursul anului se desfășoară manifestări încadrate în planul de sărbătorire a acestui eveniment. La această măreață manifestare își dau concursul toate asociațiile „Chopin“, precum și comitetele de sărbătorire alcătuite în diferite țări.

Viața bisericească în cuprinsul MITROPOLIEI BANATULUI ARHIEPISCOPIA TIMIȘORII ȘI CARANSEBEȘULUI

ANIVERSAREA Lunii PRIETENIEI ROMINO-SOVIETICE

În toate orașele și satele din Republica Populară Română s-a sărbătorit cu deosebită însuflețire, între 7 octombrie și 7 noiembrie Luna Prieteniei Romino-Sovietice. Cu acest prilej poporul nostru și-a exprimat dragostea și recunoștința față de marea noastră eliberatoare, prietenă și aliată, Uniunea Sovietică, care ne-a acordat un multilateral și desinteresat sprijin, pentru făurirea vieții celei noi.

Prietenia cu marea țară a socialismului înseamnă progres, pace, prosperitate.

Prietenia dintre poporul român și popoarele Uniunii Sovietice este o cheazășie strălucită a înfloririi patriei noastre, a întăririi Statului Democrat Popular, a făuririi unui trai luminos, îmbelșugat pentru toți, a fericirii, a bineastării și consolidării păcii în lume.

Biserica noastră ortodoxă romină — care s-a bucurat totdeauna de sprijinul poporului rus în trecut și cunoaște contribuția prețioasă, sub forma ajutorului primit astăzi din partea Uniunii Sovietice, fără de care nu s-ar fi putut înfăptui mărețele realizări obținute de poporul nostru în cei cincisprezece ani în construirea vieții celei noi —, a ținut să aniverseze și ea Luna Prieteniei Romino-Sovietice.

În toate bisericile din patria noastră, preoții au ținut cuvântări, în care au scos în evidență legăturile de prietenie din cele mai vechi timpuri dintre poporul român și popoarele Uniunii Sovietice, precum și dintre Bisericile Ortodoxe rusă și romină.

În cuprinsul Arhiepiscopiei noastre, preoții au rostit în biserică, în cadrul Sf. Liturghii, în duminica din 1 noiembrie, o cuvântare ocazională în legătură cu prietenia dintre Bisericile Ortodoxe Romină și Rusă și dintre poporul român și gloriosul popor sovietic.

La manifestațiile ce s-au organizat în cadrul Lunii Priete-

nie! Romino-Sovietice, slujitorii altarelor și-au coordonat activitatea cu programul stabilit de cercurile A.R.L.U.S., cu care au fost în permanent contact. Iar în cadrul conferinței de orientare a preoțimii, ce a avut loc la sediile tuturor raioanelor, la începutul lunii noiembrie, o parte a ședinței a fost consacrată aniversării Lunii Prieteniei Romino-Sovietice, evidențiindu-se politica de pace a marelui țări a socialismului, precum și îndatorirea preoțimii de a contribui la promovarea și adâncirea prieteniei romino-sovietice.

Participarea însuflețită a preoțimii noastre la aniversarea Lunii Prieteniei Romino-Sovietice este expresia strălucită a dragostei ce o purtăm Uniunii Sovietice — farul luminos pentru întreaga omenire în drumul spre o viață fericită și îmbelșugată.

Slujitorii Bisericii noastre ortodoxe romine, în frunte cu Intelițătorii ei acționează cu însuflețire pentru cimentarea legăturilor de prietenie dintre poporul român și gloriosul popor sovietic, precum și dintre Bisericile ortodoxe rusă și romină și sprijină cu devotament făurirea vieții celei noi. Aceasta este o acțiune sinceră și devotată, pentru binele și prosperitatea poporului nostru și a omenirii întregi.

CONFERINȚELE DE ORIENTARE

Conferințele de orientare din luna noiembrie 1959 au avut drept temă: *„Rolul mirenilor în administrația bisericească și în lucrarea socială a Bisericii”*. Cu acest prilej s-a scos în evidență participarea mirenilor — elemente constitutive ale Bisericii — la exercitarea puterii bisericești și în acțiunile sociale ale Bisericii. Drept concluzie s-a reliefat necesitatea antrenării cât mai active a forurilor bisericești alese, în special a mirenilor în acțiunile sociale, sprijinite de Biserică: campanii agricole, lucrări de hidroameliorații, înființarea de gospodării agricole colective, întovărășiri agro-zootehnice, alfabetizare, autoimpuneri și în diverse alte lucrări de interes obșteșc.

Aceste conferințe au fost prezidate de I.P.S. Mitropolit Vasile și de delegații chiriarhali.

Conferința de orientare a preoților din protopopiatul Timișorii s-a ținut în ziua de 3 noiembrie, sub prezidiul I.P.S. Mi-

tropolit Vasile?. După Tedeumul oficiat de un sobor de preoți în biserica din Timișoara V, preoțimea trece în sala de ședințe, unde cu intonarea imnului arhieresc întâmpină pe I.P.S. Mitropolit.

Părintele protopop Victor Faur binevențează pe Înalt Prea Sfinția Sa, rugându-l să implore binecuvîntarea Cerului asupra conferinței. Vădit impresionat, I.P.S. Sa mulțumește părintelui protopop pentru caldele cuvinte, cu care a fost binevențat și rostește apoi cuvîntul de deschidere a conferinței. În cuvinte alese, I.P.S. Sa face istoricul introducerii mirenilor în conducerea Bisericii. Pornind de la cuvintele Sf. Apostol Pavel, adresate Corintenilor: „Și Dumnezeu a pus în Biserică pe unii: întâi apostoli, al doilea prooroci, al treilea învățători...” (I. Cor. XII, 28), I.P.S. Sa documentează teologic rînduirea unei ierarhii, imediat după înființarea unei obști creștine. Puterea conducătoare în epoca apostolică pînă prin veacul al III-lea, era deținută și exercitată în mare parte de persoane care au primit Taina Preoției, cu toate că încă de la început la îndeplinirea misiunii sociale a Bisericii, și laicii și-au primit rolul lor.

Iar evenimentele ulterioare au obligat conducerea Bisericii ca să ceară sprijinul mirenilor pentru a putea exercita mai cu înlesnire puterea de a conduce Biserica. Printre evenimentele mai importante care au dus la aceasta se menționează anul 622 cu apariția mahomedanismului și anul 1054, anul schizmei celei mari, cu urmările ce le-au avut aceste evenimente asupra organizației bisericești din Biserica creștină a Răsăritului.

Pentru Biserica ort. romină, evenimentul de seamă în această privință l-a constituit elaborarea Statutului Șagunian prin care s-au acordat mirenilor drepturi în conducerea bisericească, drept care au atras pe atunci mari critici. Prin prezența mirenilor în conducerea Bisericii, ea este scutită de orice suspiciuni din partea mirenilor, iar clericii colaborează cu aceștia la promovarea vieții bisericești.

Implorînd harul lui Dumnezeu asupra conferinței, I.P.S. Mitropolit Vasile declară deschisă conferința de orientare.

Conferința elaborată de toți preoții, a fost citită de către

Prot. Iova Firca-Timișoara I. La discuții au luat parte numeroși preoți.

În cadrul discuțiilor, înainte de a se trage concluziile din cele discutate, preoțimea întrunită în conferință a ținut să asculte — dînd momentului importanța lui — cuvîntarea ocazională a pr. I. Farca-Parța despre prietenia și alianța frățască între popoarele Uniunii Sovietice și poporul nostru și despre colaborarea sinceră între cele două Bisericii ortodoxe surori, rusă și romină. Pr. D. Băloni-Chișoda prezintă o moțiune și propune a fi adoptată de preoțime și trimisă Onor. Departament al Cultelor, Consiliului Regional A.R.L.U.S. și Comitetului Regional de luptă pentru Pace.

Moțiunea, în care se spune, că preoțimea își ia angajamentul de a contribui la adîncirea legăturilor de prietenie dintre poporul român și popoarele Uniunii Sovietice și de a sprijini și în viitor, cu aceeași însuflețire, organele locale în toate acțiunile de folos obștească menite să contribuie la îmbunătățirea continuă a condițiilor de viață ale poporului muncitor, a fost adoptată în unanimitate de cei prezenți.

Concluziile asupra conferinței citite și asupra discuțiilor pîtate au fost trase de I.P.S. Sa, care îndeamnă preoțimea ca să-și îndeplinească cu rivnă toate îndatoririle impuse de apostolatul evanghelic și de cel social, antrenînd și pe mireni în lucrarea socială a Bisericii.

În protopopiatul Oravița, conferința de îndrumare a preoților a avut loc în ziua de 10 noiembrie 1959, participînd ca delegat chiriarhal Prot. Ic. Stavr. Dr. Victor Vlăduceanu, consilier administrativ.

După Te-Deumul oficiat în biserica din Oravița Montană de către un sobor de preoți, conferința de orientare s-a desfășurat în sala festivă a Sfatului Popular Raional. Delegatul chiriarhal, în cuvîntul rostit relevă funcția socială a Bisericii noastre, prezența ei de-a lungul veacurilor, în zbuciumul spre lumină și progres al poporului nostru. Regimul democrat popular instaurat acum cincisprezece ani la cîrma țării noastre a dat posibilitatea slujitorilor altarului să servească cu adevărat democrația populară, să muncească pentru popor, pentru ridicarea continuă a nivelului de trai material și cultural a celor ce muncesc.

Regimul democrat popular a dat posibilitatea Bisericii noastre ca să devie o Biserică vie, o Biserică a dinamismului social.

În lucrarea socială a Bisericii trebuie antrenați și mireni, elementul constitutiv al așezământului sfânt care a participat în trecut și astăzi la exercitarea puterii bisericești.

În continuare delegatul chiriarhal a menționat că în cursul Lunii Prieteniei Romîno-Sovietice, în toată țara au avut loc serbări aniversare, manifestări cultural-artistice, consacrate aniversării prieteniei romîno-sovietice.

Centrul nostru eparhial a dispus ca o parte a conferinței de orientare a preoțimii din luna noiembrie să fie închinată aniversării prieteniei romîno-sovietice. Vorbitorul a arătat apoi, într-o expunere succintă legăturile de prietenie dintre poporul român și gloriosul popor sovietic, precum și dintre Biserica ort. romînă și rusă, concludînd că prietenia romîno-sovietică este o cheazășie a înfloririi patriei noastre, a întăririi statului democrat popular, și a consolidării păcii în lume.

Aduce binecuvîntarea I. P. S. Sale asupra lucrărilor conferinței și mulțumește delegatului Sfatului Popular pentru participarea la conferință.

Preotul T. Șuta-Surducul-Mare, citește lucrarea elaborată de toți preoții: „Rolul mirenilor în administrația bisericească și în lucrarea socială a Bisericii”

În cadrul conferinței de orientare, Pr. V. Crețu-Bogodint, citește referatul: „Aniversarea prieteniei romîno-sovietice” — arătînd că între poporul nostru și popoarele U.R.S.S. au existat legături străvechi de prietenie. Arată apoi sprijinul multilateral și desinteresat al marelui țări a socialismului acordat poporului nostru, datorită căruia s-au înfăptuit atîtea mărețe realizări în patria noastră, Republica Populară Romînă, în cei cincisprezece ani de la eliberare.

Despre prietenia romîno-sovietică mai vorbesc prot. G. Bihoi și pr. Ilie Grivacucea-Moldova-Nouă, ultimul propunînd trimiterea unei moțiuni Departamentului Cultelor, Consiliului Regional A.R.L.U.S. și Comitetului Regional de Luptă pentru Pace, care între altele, spune: „Ne angajăm și pe viitor a ține trează vigilența enoriașilor noștri asupra ațîțătorilor la răz-

boaie, vom da sprijinul nostru neprecupețit la socializarea agriculturii noastre și vom face din enoriașii noștri susținători fără șovăială ai istoricei propuneri de dezarmare generală și totală făcută la O.N.U. de către președintele Consiliului de miniștri al U.R.S.S., N. S. Hrușciov, singura garanție a unei păci drepte în lumea întreagă“.

După citirea moțiunii adoptată cu unanimitate de preoțime, P. R. Novacovici-Macoviște citește raportul de activitate.

Epuizându-se ordinea de zi a conferinței, delegatul chiriarhal mulțumește conferențiarului, precum și reprezentantului Sfatului Raional.

Ăcelași delegat chiriarhal, a prezidat conferința de orientare a preoțimii din raionul *Jimbolia*, ținută la 12 noiembrie la sediul oficiului parohial.

După ce președintele conferinței a arătat considerentele pentru care se țin conferințele de orientare ale preoțimii, relevă acțiunea socială a Bisericii în trecut și prezent.

Lucrarea programată a fost citită de *Pr. Andrei Chirilă-Jimbolia*. La discuții au participat preoții: Ic. Stavr. Dr. Șt. Cicioianu-Comloșul Mare, pr. Oct. Corbu-Pustiniș și prot. Tiberiu Farca.

Delegatul chiriarhal analizează referatul prezentat, după care evidențiază relațiile de prietenie dintre poporul român și poporul sovietic, precum și inițiativa de pace a Uniunii Sovietice, principala cheazășie a păcii în lume.

Pr. G. Ionescu-Cărpiniș, a citit apoi un referat în legătură cu aniversarea Lunii Prieteniei Romîno-Sovietice, după care *pr. Traian Milota-Checea Romînă*, propune trimiterea unei moțiuni cu următorul text: „Preoțimea ort. rom. din raionul *Jimbolia*, intrunită în 12 noiembrie în conferință de orientare, după dezbaterile diverselor probleme de la ordinea de zi, a consacrat o parte a ședinței aniversării Lunii Prieteniei Romîno-Sovietice. Conștie de foloasele prieteniei romîno-sovietice, preoțimea și-a luat angajamentul solemn de a contribui cu însuflețire la adîncirea prieteniei dintre poporul român și gloriosul popor sovietic, de a populariza mărețele cuceriri ale științei și tehnicii sovietice, precum și lupta nobilă a mării țări a socia-

lismului, pentru destinderea încordării internaționale, pentru lichidarea războiului rece, pentru dezarmarea generală și totală.

Considerind că problema esențială a epocii noastre este menținerea și consolidarea păcii în lume, preoțimea asigură Conducerea de Stat și organele locale, că și în viitor va acționa cu însuflețire în lupta pentru pace, polarizind pe toți credincioșii în această acțiune nobilă, pentru ca aspirația legitimă a tuturor popoarelor întronarea unei păci trainice în lume să poată fi cit mai curind concretizată.

În cuvîntul de închidere a conferinței, delegatul chiriarhal face aprecieri asupra desfășurării conferinței, aduce mulțumiri reprezentantului organelor locale, pentru participarea la conferință și îndeamnă preoții la muncă neobosită pentru Biserică și patrie, aplicînd întocmai învățămintele desprinse din această conferință.

În protopopiatul raionului *Orșova* conferința de orientare a avut loc în ziua de 10 noiembrie, fiind prezidată de *Prot. Dr. Marcu Bănescu*, consilier administrativ.

După ce protopopul raionului, *Const. Stoichescu*, salută prezența delegatului chiriarhal, a împuternicitului raional al Departamentului Cultelor și al delegatului organelor locale, preș. conferinței *Prot. Dr. M. Bănescu* rostește cuvîntul introductiv. *Pr. I. Vlădu* în referatul prezentat evocă prietenia dintre poporul român și popoarele sovietice și legăturile Bisericii ort. Romîne și ort. Rusă. Președintele conferinței propune apoi ca referatul festiv să fie sintetizat într-o moțiune care să se expedieze Departamentului Cultelor și Consiliului Regional A.R.L.U.S.

Tema conferinței a fost citită de către preotul *T. Suru-Verendin*, iar critica a fost susținută de mai mulți preoți. La sfîrșit delegatul chiriarhal arată în concluzie partea pozitivă ca și deficiențele conferinței.

Raport de activitate prezintă *pr. R. Văleanu-Bogiltin*.

Același delegat chiriarhal a prezidat conferința de orientare în raionul *Bozovici*. După ce delegatul chiriarhal, în cuvîntul de deschidere, reliefează că actuala conferință se desfășoară într-un cadru festiv sub semnul Prieteniei Romîno-Sovietice, se dă cuvîntul *pr. I. Negrei-Moceriș*, care citește un

referat în legătură cu aniversarea Lunii Prieteniei Romino-Sovietice. Tema programată a fost tratată de preotul Dănilă Puia-Prigor.

La *Caransebeș* conferința a avut loc în ziua de 3 noiembrie, participând ca delegat chiriarhal *Prot. Dr. Victor Vlăduțanu*, cons. administrativ. S-a citit conferința elaborată de pr. I. Cimpianu-Caransebeș, iar pr. I. Teodorovici-Caransebeș evocă legăturile de prietenie dintre poporul român și popoarele Uniunii Sovietice.

Consilierul *Prot. Ic. Stavr. Dr. I. Rațiu* a prezidat conferințele de orientare din raioanele *Lugoj, Făget, Gătaia* și *Reșița*. La toate aceste conferințe delegatul chiriarhal a făcut reflexii luminoase pe marginea temei dezbătute și a îndemnat preoțimea să dea tot sprijinul organelor locale în toate acțiunile de folos obștesc.

Conferința de orientare a preoțimii din raionul *Lipova* a avut loc în 3 noiembrie sub prezidiul consilierului administrativ *Prot. Ic. Stavr. Dr. Iacob Crețiu*. Preoțimea în frunte cu protopopul *Vitalie Pereteatcu*, a participat activ, prin vii discuții, la dezbaterile temei.

În raioanele *Ciacova* și *Sinnicolaul Mare* a participat ca delegat chiriarhal diacon I. Decan. În ambele raioane preoțimea a dovedit interes deosebit pentru tema dezbătută angajându-se să acționeze și în viitor cu însuflețire pe teren social.

HIROTONIRI ȘI HIROTESIRI

I. P. S. Mitropolit Vasile, în duminică din 6 decembrie 1959, a hirotonit întru prezbiter pe diaconul Ioan Decan numit preot la Catedrala Mitropolitană, iar în duminică din 15 noiembrie 1959, a hirotesit întru iconom stavrofor pe protopopul *Cornel Vuia*, paroh în Timișoara III.

Crucea a fost acordată de Prea Fericitul Patriarh Justinian cu prilejul împlinirii a 40 de ani de preoție de către prot. C. Vuia.

FAPTE PILDUITOARE

În parohia *Rămetea Luncă*, protopopiatul Făget, credincioșii au donat pentru biserică doi prapori și mai multe icoane.

*

În parohia *Zgribești*, protopopiatul Lugojului, s-au donat pe seama bisericii doi prapori.

*

În parohiile *Lovrin* și *Pesac*, din protopopiatul Sinnicolaul Mare s-au primit următoarele donații: pentru capela din Lovrin două tasuri din material plastic; pentru biserică din Pesac un prapore mare, un covor, o acoperitoare de mătase pentru analog și un covor lung de 12 m.

*

Pentru biserică din filia *Bulza*, credincioșii au donat doi prapori.

*

În parohiile *Hodoș* și *Ohaba-Forgaci*, din protopopiatul Lugojului credincioșii au donat: pentru biserică din Hodoș o față de masă pentru analog și perdele la ușile sf. altar; iar pentru biserică din Ohaba un ceas la turnul bisericii.

*

În protopopiatul Timișorii, parohia *Freidorf* a primit drept

donății 25 scaune de perete și un sfeșnic masiv de alamă cu 12 brațe.

BISERICI REPARATE

În parohia *Dubești*, protopopiatul Făgetului, biserica fiind din lemn și foarte veche, a necesitat să i se facă reparații generale. Prin strădaniile parohului protos. Grigoraș Cleopa și cu sprijinul neprecupețit al credincioșilor, s-au putut efectua reparații capitale.

În parohia *Igriș*, prin rivna parohului Eftimie Șoșdean, ajutat de consiliul parohial, prin contribuția credincioșilor, s-au făcut reparații exterioare la biserică.

În parohia *Tomnatic*, păstorită de preotul Gh. Stanciu, prin contribuția credincioșilor s-au făcut reparații generale la capelă.

În filia *Bulza*, cu ajutorul credincioșilor s-a reparat acoperișul la biserică și s-a construit un gard de fier care împrejmuiește sf. lăcaș.

Prin jertfelnicia credincioșilor din *Foeni*, protopopiatul Ciacova, s-a construit în jurul bisericii un gard nou de fier, sîrmă și cărămidă.

INSPECȚII

Protopopul raionului *Bozovici*, pâr. *Gheorghe Țunea* a inspectat în luna septembrie 1959, parohiile *Dalboșef*, unde păstorește pâr. Nicolae Bădini și *Șopotul Vechi*, păstorită de pâr. Pavel Bogoievici.

În luna octombrie a. c., același protopop a inspectat parohiile *Șopotul Nou*, păstorită de preotul I. Țunea; *Moceriș*, păstorită de preotul I. Negrei; *Rudăria*, păstorită de pr. N. Caraba; *Bănia*, păstorită de pr. S. Novacovici și pr. P. Bogoievici; *Girbovăț*, *Șopotul Vechi* și *Borlovenii Noi*.

În protopopiatul *Făget*, părintele protopop *I. Opreșoni*, în luna septembrie 1959, a inspectat parohiile *Pădurani*, păstorită de părintele Aurel Barbu; *Remetea Luncă*, păstorită de preotul Marius Țiucra; *Dubești* păstorită de protos. Grigoraș Cleopa și filia *Gladna Romină*, administrată de pr. Popa Ioan.

În luna octombrie protopopul *I. Opreșoni* a inspectat parohiile *Cășteul de sus* și filia *Bulza*, ambele fiind păstorite de

păr. Ioan Bugaru. În parohia Bulza, în cadrul Sfintei Liturghii, a fost sfințită o cruce de lemn, sculptată și pictată, care a fost donată de mai mulți credincioși; *Botinești*, păstorită de păr. Alex. Sopiuc; *Surducul Mare*, administrată de păr. I. Grigoriță.

Părintele V. *Pereteatcu*, protopopul raionului *Lipova*, în luna septembrie 1959, a făcut inspecții în parohiile: *Căprioara*, *Tela* și *Valea Lungă*.

Protopopul raionului *Lugoj*, părintele *Toma Bujor*, în luna septembrie 1959, a inspectat parohiile *Căpăt* și *Jena*, interesându-se de lucrările ce se efectuează în aceste parohii. În parohia *Căpăt*, păstorită de păr. Adam Fiștea s-au făcut lucrări la biserica din lemn — monument istoric.

În luna octombrie 1959, în raionul *Lugoj* au fost inspectate parohiile: *Racovița*, *Sirbova*, *Jena*, *Secaș*, *Paniova*, *Hisiaș* și *Șanovița*.

În protopopiatul *Sinnocalul Mare*, păr. protopop *Tiberiu Gh. Farca*, a inspectat în luna octombrie 1959, parohiile *Jimbolia*, *Comloșul Mare*, *Pustiniș*, *Pesac* și *Igrăș*.

Protopopul raionului *Timișoara*, păr. *Victor Faur*, în luna noiembrie a. c., a inspectat parohiile: *Parța*, *Sinmihaiul Român*, *Dumbrăvița*, *Vinga*, *Mănăstur*, *Călacea*, *Orțișoara* și *Izvin*.

Pretutindeni, noul protopop al raionului s-a interesat de bunul mers al parohiilor, dind îndrumări parohilor să îngrijească și unde a fost cazul, să ia toate măsurile pentru repararea bisericilor.

DECESE

Pr. Ioan Naia. În luna septembrie 1959 a încetat din viață pr. Ioan Naia, parohul comunei Marghita din protopopiatul Virșețului (R. P. F. Jugoslavia) în etate de 85 ani. Prohodul a fost oficiat de un sobor de preoți, în frunte cu protopopul Virșețului, pr. Cuzman Lăpădat.

Pr. Victor C. Fizeșan-Pesac. În ziua de 16 octombrie 1959 s-a stins din viață preotul pensionar Victor Fizeșan-Pesac.

Figură de adevărat preot, descendent al unui șir neîntrerupt de slujitori ai altarelor, defunctul a fost și un convins democrat, luptînd împotriva chiaburimii exploatoare ajutînd pe cei umili și săraci.

A luptat în Consistoriul Mitropolitan din Sibiu pentru reînființarea vechei Mitropolii a Timișorii, înaintînd un prea frumos și documentat memoriu-apel Congresului Național Bisericesc, care s-a bucurat de o unanimă apreciere și aprobare.

Prin activitatea sa desfășurată în parohie, pentru care a fost distins de I.P.S. Mitropolit Vasile cu dreptul de a purta briu roșu, s-a bucurat de stima și aprecierea întregii preoții din protopopiat. A fost membru al Sinodului, comitetului și scaunului protopopesco. A servit la altarul bisericii 41 ani.

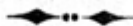
Prohodul a avut loc în ziua de 19 octombrie, cu participarea p. protopopi T. Farca-Sinnicolaul Mare și P. Bogdan, paroh Timișoara IV. A dat răspunsurile funebre corul parohial pe care el l-a înființat și l-a condus zeci de ani și care a cîștigat premii la concursurile de coruri din Timișoara, Lugoj și Reșița.

Personalitatea defunctului a fost evidențiată în cuvîntările ținute de preoții prot. T. Farca, prot. P. Bogdan și parohul locului S. Pavel.

Văd. Sofia Goanță. În 3 noiembrie 1959 a încetat din viață în etate de 92 de ani, v. d. Sofia Goanță, soția dec. pr. Dionisie Goanță din Lăpușnicul Mare și mama a dec. prot. Iosif Goanță, fost consilier eparhial.

Înmormîntarea a avut loc în 6 noiembrie 1959, în Lăpușnicul Mare și a fost oficiată de un sobor de preoți în frunte cu pr. G. Țunea, protopopul raionului Bozovici, care a și parentat pe defuncta, scoțînd în evidență calitățile ei.

* Dumnezeu să-i odihnească cu dreptii!

EPISCOPIA ARADULUI

SFINȚIRI DE BISERICI

În Duminică I-a a Postului Crăciunului, în 15 noiembrie a. c. s-a sfințit de către delegatul P. S. Părintelui Episcop Andrei Magieru, Păr. Prof. Dr. Petru Deheleanu, biserica din satul Valea Mare, filie a parohiei Tomești, raionul Brad, reg. Hunedoara, după ce în prealabil s-a făcut recepționarea lucrărilor de reparație generală și de pictură.

La ceremonia sfințirii și la Sf. Liturghie au servit în sobor, pe lângă delegatul Sf. Episcopii și protopopul raional și mai mulți preoți din parohiile învecinate.

În raportul său de la sfârșitul Sf. Liturghii, preotul local a făcut o dare de seamă despre mersul și costul lucrărilor mulțumind tuturor dăruitorilor, iar delegatul chiriarhal, în cuvântul său, pornind de la evanghelia zilei: „Ce să fac să moștenesc viața cea veșnică“, a apreciat din punct de vedere creștinesc răspunsul ce și l-au dat creștinii din cătunul Valea Mare la această întrebare, — să facă lui Dumnezeu locaș în mijlocul lor.

Jertfelnicia credincioșilor din filia Valea Mare pentru cele sfinte precum și osteneala preotului local fără de care nimic nu s-ar fi făcut, merită toată lauda.

*

P. O. Iconom Stavrofor Viorel Mihuțiu, protopopul Aradului, din încredințarea P.S.S. Părintelui Episcop Andrei, a sfințit în Duminică din 1 noiembrie a. c. iconostasul bisericii din parohia Simbăteni, raionul Arad, refăcută și ea recent după ce a fost bombardată de către trupele germano-fasciste în retragerea lor forțată.

Acelaș delegat chiriarhal a sfințit cu aghiasmă, săvârșind slujba sfințirii împreună cu un sobor de preoți din apropiere, în ziua de 8 noiembrie — ziua Praznicului Sf. Arhangheli Mihail și Gavril — a. c. și biserica nou zidită din parohia-filie Almașul Mic, raion-regiune Hunedoara. Biserica a fost ridicată

din contribuțiile materiale și prestațiile voluntare ale credincioșilor din comuna Almașul Mic, nu prea mulți la număr.

Tot același delegat al Sf. Episcopii a Aradului, a mai sfințit în Dumineca din 15 noiembrie a. c. și biserica nou pictată din comuna Slatina pe Mureș, raionul Lipova, pictată prin străduința și străduința credincioșilor locali, de către preotul-pictor Liviu Tulcan.

*

În Duminica din 29 noiembrie a. c., ca urmare a unor munci rodnice din vara acestui an, a căror roade se culeg mai ales toamna, s-a sfințit și biserica revenită din comuna Mocrea, raionul Ineu, regiunea Oradea, renovată total prin contribuțiile benevole ale credincioșilor și ostenelele preotului local Teodor Lucaci. Actul sfințirii a fost săvârșit de către delegatul și imputernicitul chiriarhal, P. O. Iconom Stavrofor Cornel Oros, consilier la Centrul Eparhial Arad, slujba sfințirii săvârșindu-se de un sobor de preoți împreună cu P. C. protopop raional Ineu.

DECESE

În dimineața zilei de 24 octombrie a. c. protopopul iconom stavrofor Petru Marcu din parohia Hunedoara II, a trecut întru cele veșnice.

Slujba înmormintării a avut loc în ziua de 26 octombrie a. c., oficiată fiind de un sobor de preoți în frunte cu P. C. protopop al raionului Hunedoara, care a și rostit panegiricul în care a scos în relief viața demnă și creștinească pe care a dus-o răposatul, la a cărei sfârșit, cel dus dintre vii, putea să rostească fără teamă de tăgadă cuvintele: „Eu te-am prea mărit pe Tine pe pământ; Lucrul pe care Tu mi l-ai dat să-l fac, l-am săvârșit... Arătat-am numele Tău oamenilor pe care Tu mi-ai dat mie“ (In. 17, 4—6). Au luat cuvântul și alți P. C. prototopi și preoți din parohiile apropiate cari l-au cunoscut mai îndeaproape pe vrednicul decedat.

INFORMAȚII DIN TARĂ

și de peste hotare

DIN ȚARĂ

EXPUNEREA DOMNULUI GH. GHEORGHIU-DEJ
LA PLENARA C. C. AL P. M. R.
DIN 3—5 DECEMBRIE 1959

În zilele de 3—5 decembrie 1959 a avut loc plenara lărgită a Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român.

La primul punct al ordinei de zi, plenara a examinat proiectul planului de Stat pe anul 1960. Domnul Gh. Georghiu-Dej, prim-secretar al C.C. al P.M.R., a făcut o expunere prezentînd concluziile analizei făcute proiectului de plan de către Biroul Politic al Comitetului Central, din care menționăm:

„Plenara Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român a fost convocată pentru a examina proiectul planului de Stat pe anul 1960. Sarcinile pe care le prevede, elaborate pe baza rezultatelor obținute pînă acum de oamenii muncii, vor fi incluse în planul economic de 6 ani, în curs de elaborare“.

PLANUL PE 1959 VA FI INDEPLINIT ȘI DEPĂȘIT

Realizările de pînă acum și în mod deosebit din acest an, creiază premisele necesare ca în 1960 activitatea economică să se desfășoare în condiții mai bune și să se atingă ritmuri mai înalte de cît pînă acum.

După toate datele, planul de Stat pe anul 1959 va fi îndeplinit și depășit la indicii de bază-producție, productivitatea muncii, reducerea prețului de cost. Numeroase întreprinderi și-au îndeplinit și depășit încă de pe acum sarcinile de plan pe anul 1959.

Oamenii muncii au dat în primele 10 luni peste plan 37.0000 tone fontă; 77.0000 tone oțel; 39.600 tone

lamine finite pline; 781 tone cupru; 700 tractoare; 69.100 m. c. cherestea; peste 4 milioane m. p. țesături de lână și bumbac; peste 1,4 milioane bucăți tricotate; 552.000 perechi încălțăminte, precum și alte produse.

În primele 10 luni, sarcinile prevăzute de plenara C.C. din noiembrie 1958 cu privire la realizarea de economii au fost îndeplinite și depășite. Potrivit datelor preliminare, economiile peste plan pot ajunge până la finele anului, la aproape 1,5 miliarde lei.

DEZVOLTAREA PRODUCȚIEI INDUSTRIALE ȘI AGRICOLE ÎN 1960

Proiectul planului de Stat pe anul 1960 întocmit de Comitetul de Stat al Planificării pe baza directivei conducerii partidului prevede creșterea într-o măsură însemnată a producției industriale și agricole, mărirea volumului desfacerilor de mărfuri prin comerțul socialist și creșterea numărului de muncitori, ingineri, tehnicieni ocupați în economia națională.

PENTRU FOLOSIREA MAI EFICIENTĂ A INVESTIȚIILOR

Înlăturarea lipsurilor în legătură cu planificarea și finanțarea investițiilor sub limită și a reparațiilor capitale va trebui să ducă la folosirea cu mult mai eficientă decât până în prezent a fondurilor de care dispune economia națională și să contribuie la accelerarea dezvoltării producției și la creșterea venitului național.

DEZVOLTAREA CULTURII PĂMINTULUI PENTRU SILOZ, BAZA CREȘTERII RAPIDE A PRODUCȚIEI DE CARNE ȘI LAPTE

O rezervă importantă pentru sporirea producției animale în țara noastră o constituie folosirea în mod intensiv, a porumbului siloz, în hrănirea animalelor.

Porumbul pentru siloz recoltat în faza de coacere lapte-țeară dă posibilitatea să se obțină cantități mai

mari de unități nutritive, să poate fi crescute și hrănite mai multe animale pe aceeași suprafață de teren, decît atunci cînd porumbul se folosește sub formă de boabe.

Trebuie pășit cu toată hotărîrea la dezvoltarea culturii porumbului pentru siloz, combătîndu-se cu tărie stările de spirit înapoiate ale unora care se cramponează de metode și concepții învechite și rezistă la introducerea în practică a ceea ce este nou și înaintat.

IMBUNĂTĂȚIREA CONDUCERII ECONOMIEI DE CATRE ORGANELE LOCALE DE PARTID ȘI DE STAT

Regiunile țării noastre au cunoscut o dezvoltare puternică, activitatea lor economică a crescut și, odată cu aceasta, rolul și răspunderea organelor de partid și a sfaturilor populare în conducerea economiei locale.

Comitetele Executive ale Sfaturilor Populare trebuie să gospodărească cu și mai multă chibzuială fondurile materiale și bănești, să evite orice risipă a investițiilor pe obiecte mărunte și neeconomice și să le îndrepte în primul rînd spre lucrări industriale importante, asigurînd punerea lor în funcțiune în cel mai scurt timp, pentru a da producție de bunuri de consum de bună calitate și ieftină“.

DESCOPERIRI ARHEOLOGICE

Cercetătorii de la Muzeul Brukental din Sibiu au descoperit de curînd la Ocna Sibiului, o nouă așezare paleolitică. S-au descoperit silexuri specifice acelei epoci. Tot aici s-a găsit un mormînt cu un schelet datînd din epoca neolitică.

DESCOPERIREA UNOR EDIFICII ALE STRAVECHIULUI TOMIS

Cu prilejul săpăturilor de canalizare a orașului Constanța pe strada Elena Pavel din zona apropiată

a portului, cercetătorii Muzeului arheologic din localitate au descoperit patru rînduri de ziduri groase de 2 metri, orientate pe direcția nord-vest spre sud-est. Zidurile reprezintă resturile unor edificii, temple sau basilici ale străvechiului oraș Tomis. Ele s-au păstrat în bune condiții pînă la suprafața actualului sol. În două puncte pardoseala de cărămidă a acestor edificii se află imediat sub asfaltul actualei străzi.

S-a stabilit că trei din aceste ziduri aparțin epocii bizantine și unul epocii romane. Deosebit de important este faptul că între primele două ziduri, aparținînd epocii bizantine, s-a găsit o stradă pavată cu lespezi de piatră, prevăzută cu borduri și trotuare. Aceasta este prima stradă a vechiului oraș Tomis descoperită pînă acum în Constanța. În prezent, colectivul de cercetători al Muzeului arheologic continuă lucrările de săpături pe acest nou șantier arheologic.

EXISTENȚA UNEI AȘEZĂRI ROMANE

Cu prilejul săpăturilor arheologice din satul Cioroiou Nou, raionul Băilești, s-au găsit elemente noi care confirmă existența unei așezări romane ce datează de la sfîrșitul secolului al II-lea al erei noastre. Tot aici s-au descoperit urmele unei cetăți care datează de la mijlocul secolului al treilea al erei noastre.

APARATUL GUT-400 A INTRAT ÎN FUNCȚIUNE

De curînd, la Institutul oncologic din Capitală a intrat în funcțiune aparatul telecobaltoterapic Gut-400. Noul aparat, construit în Uniunea Sovietică, are o putere de iradiere egală cu 400 gr. radium element.

În cupola aparatului, al cărui pereți au o grosime de 30 cm., se află pastila de cobalt radioactivă care este deplasată cu ajutorul unui sistem de telecomandă pînă la orificiul de iradiere.

Cu ajutorul acestui aparat se vor trata bolnavii de cancer bronhopulmonar, cu tumori de vezică sau alte localizări rezistente la roentgenterapie.

NOUL SPITAL CLINIC FUNDENI A INCEPUT SĂ FUNCȚIONEZE

S-a dat în folosință noul spital clinic Fundeni. Aici își vor desfășura activitatea clinicile chirurgicale de boli interne și de radiologie ale spitalului Colțea, clinica de pediatrie de la Institutul de pediatrie „Emilia Irza“, clinica de urologie de la spitalul „Dr. I. Cantacuzino“ și baza de cercetări clinice de fiziopatologie a catedrei de fiziopatologie de la spitalul unificat nr. 9. Prin comasarea acestor unități clinice se creează condiții deosebite de internare și de tratament a bolnavilor, precum și de perfecționare și de specializare a cadrelor medicale.

La spitalul Fundeni, ca unitate de interes republican, se pot interna și bolnavi din restul țării, ale căror cazuri nu au putut fi rezolvate în spitalele din localitate. De asemenea, aci se va asigura în cea mai mare măsură asistența chirurgicală a cardiacilor din întreaga țară.

INFIIINȚAREA UNUI LABORATOR ASTRONOMIC LA TIMIȘOARA

În orașul Timișoara s-a construit un laborator astronomic pe lângă Institutul Pedagogic, destinat lucrărilor practice, micilor cercetări științifice a studenților și cadrelor didactice. Laboratorul este prevăzut cu instalațiile și instrumentele necesare cercetărilor de astronomie. Noul laborator astronomic din Timișoara este deschis și pentru publicul dornic să cunoască tainele spațiului cosmic.

DESCOPERIREA UNUI PREȚIOS TEZAU MONETAR

În comuna Flămînda, din Reg. Craiova, a fost descoperit un tezaur monetar valoros. Tezaurul se compune din 1580 monede de argint dintre primele monede apărute la noi în țară sub stăpînirea lui Vlaicu Vodă (1365—1375), precum și monede bulgărești bă-

lute de Straşimir (1343—1358). Tezaurul mai cuprinde 2 piese originale din vremea domnitorului Vlad Dracul.

O VALOROASĂ LUCRARE DESPRE TRECUTUL ISTORIC AL ANTICHITĂȚII

„Antichitatea“ se numește interesanta lucrare tradusă din l. rusă, care înfățișează evoluția arhitecturii și artelor plastice din antichitate, începînd cu primele manifestări artistice din Valea Nilului și Mesopotamia, pînă la acelea ale apogeeului și decăderii Imperiului roman.

Avînd la bază traducerea de articole din marea Enciclopedie Sovietică, publicația a fost întregită cu un bogat material ilustrativ. Prin valoarea textelor originale, a conținutului științific, prin selecționarea celor mai reprezentative ilustrații, care formează un adevărat muzeu istoric în imagini, se oferă maselor de cititori posibilitatea de a cunoaște marile opere ale trecutului istoric din antichitate.

Lucrarea a apărut în „Editura Tehnică“ sub îngrijirea prof. R. Bordenache.

DE PESTE HOTARE

Oaspeți, pelerini și delegații în vizită la Patriarhia Moscovei

Patriarhia Ortodoxă Rusă din Moscova, în cursul lunilor iunie—august 1959, a primit și găzduit cu multă atenție și căldură, diverși oaspeți, pelerini și delegații, cari s-au interesat în general despre organizația și viața Bisericii ortodoxe ruse în chip special, precum și de alte probleme.

OASPETELE DIN NORVEGIA

Pastorul Ragnar Forbecc, capelanul catedralei Luterane din orașul Oslo, în deosebi s-a interesat de ritualul Cultului ortodox, asistînd la oficierea Sf. taine a Botezului, Cununiei, prohodirea morților, parastaselor, sfințirea apei mici, acatiste,

Te-Deumuri, etc. L-a impresionat cîntarea în comun a „Credeului” și a rugăciunii „Tatăl Nostru”.

DELEGAȚIA BISERICILOR DIN AUSTRALIA

Delegația în frunte cu Pastorul Frank Marsch, au fost impresionați de ritualul Botezului ortodox și de numărul impresionant de mare al celor ce primesc Sf. taină a Botezului.

— „Noi, — a spus șeful delegației —, am venit cu unicul scop, ca să facem cunoștință, cu viața Bisericii în Uniunea Sovietică și să stabilim cu ea relații bune și prietenești în duhul iubirii creștine și a înțelegerii reciproce”.

Creștinii din Australia în anii postbelici manifestă un interes deosebit față de viața Bisericilor și a asociațiilor religioase. Glasul lor se aude tot mai des la diverse congrese și conferințe. În activitatea lor, diversele culte din Australia, acordă toată atenția problemelor în legătură cu lupta pentru apărarea păcii, se ridică împotriva unui nou război.

DELEGAȚIA BISERICII CATOLICE VECHE DIN GERMANIA

Delegația în frunte cu Episcopul Iohan Iosif Demmeli, șeful Bisericii catolice vechi din R.F.G. a vizitat și Academia Teologică. Episcopul Demmeli, în discuțiile și schimburile de păreri avute cu teologi ruși, a subliniat importanța ce o prezintă întîlnirea membrilor delegației cu teologii ruși, — în scopul apropierii celor două Biserici —, necesitatea de a se continua eforturile teologilor în general, cari deschid calea către o unire nu numai în dragoste, ci și către o unire în credință și viață.

VIZITA CANONICULUI DJUAN KOLITZ, DE LA CATEDRALA DIN LONDRA

Președintele Mișcării pentru dezarmarea nucleară din Anglia, și vice-președintele Federației Europene împotriva înarmării atomice, a făcut o vizită și Comitetului Sovietic pentru apărarea păcii din Moscova, avînd un schimb de păreri în problemele luptei pentru apărarea păcii, interzicerea armelor atomice ș. a.

Oaspeții au constatat cu satisfacție, că ambele părți — Federația Europeană și Comitetul Sovietic, apar ca sinceri colaboratori în problema generală și nobilă, a izbăvirii omenirii de pericolul și groaza războiului.

VIZITA PREA FERICITULUI PATRIARH TEODOSIE AL VI-LEA AL ANTIOHIEI, FACUTĂ BISERICII ORTODOXE RUSE (14—iulie—4 august 1959)

În viața Bisericii ort. ruse, vizita celui de al 164-lea Patriarh al Marelui oraș al Antiohiei și al întregului Orient, — Teodosie al VI-lea (Aburjeli), însoțit de o suită formată din Mitropoliți și Episcopi, — și care, a urmat după vizita Prea Fericitului Patriarh Atenagora al Constantinopolului, — a constituit un eveniment de o importanță capitală.

Prea Fericitul Patriarh Teodosie al VI-lea a oficiat sf. Liturghie de mai multe ori, în limbele arabă, greacă și slavonă. Cu prilejul vizitei sale la Academia Teologică, într-un cadru festiv i s-a acordat titlul de „Doctor in Teologie Honoris Causa“.

HIROTONIA P. S. EPISCOP VASILE AL VOLOCALIMSCULUI

La 13—14 iunie 1959 la Londra, în biserica Adormirii Maicii Domnului a avut loc chemarea la treapta de episcop și hirotonia arhimandritului Vasile, (în mirenire Vsevolod Alexandrovici Crivoșein), fost mult timp viețuitor al Sf. munte Atos, un distins teolog, dedicat studiului teologic, iar în ultima vreme slujitor al bisericii ortodoxe cu hramul „Bunavestire“ din Oxford, unde a participat la întocmirea Dicționarului Patristic din Oxford, publicind o serie de articole în diverse reviste. Deasemenea a fost al 2-lea Vicar al Exarhului Patriarhiei din Moscova, pentru Bisericele din Europa Apuseană.

Ritualul Chemării la treapta de episcop, precum și hirotonia, a fost săvârșită de I.P.S. Nicolae, Exarhul Patriarhiei Moscovei în Europa Apuseană, în sobor cu alți doi episcopi.

De față a fost (în toate veșmintele) Episcopul Bisericii Anglicane de Oxford, reprezentind pe Arhiepiscopul de Canterbury.

† NICOLAE PETROVICI DOCTUSOV

La 27 iulie 1959, a încetat din viață Nicolae P. Doctusov, colaboratorul Patriarhiei Moscovei și profesorul Academiei Teologice din Moscova. Prohodul s-a făcut în Catedrala Patriarhală din Moscova.

Pe lângă calitatea de profesor, a ocupat diverse înalte funcțiuni ca: Secretar al Consiliului Academiei, Inspector al Academiei și al Seminariilor teologice și Secretar al Consiliului școlar de pe lângă Sf. Sinod al Bisericii Ruse unde a activat până la sfârșitul vieții sale.

SCRISOARE DE SALUT

*adresată participanților la Sesiunea Comitetului Central
al Consiliului Mondial al Bisericilor de pe insula Rodos
(19 august 1959)*

I.P.S. Mitropolit Nicolae al Crutiției și al Colomniei, în numele Bisericii ort. ruse, adresându-se activiștilor — conducători ai Mișcării Ecumenice, — salută în persoana lor, pe luptătorii „unificării creștine”, cari în mod sincer se silesc, să învingă păgubitoarele diviziuni ale credinței, spre a realiza dorința cea mai arzătoare a tuturor — „Unitatea Duhului în legătură păcii” (Efes. 4, 3).

Subliniind importanța problemelor sociale, care este o datorie a conștiinței creștine, pune un deosebit accent asupra problemei de interes comun, lupta împotriva experiențelor cu arma atomică și interzicerea lor.

(Spicuri din buletinul Patriarhiei din Moscova. Nr. 9/1959).

* * *

PRIMUL GLOB AL LUNII

După fotografiile executate de către specialiștii sovietice, de la laboratorul interplanetar, a părții invizibile a Lunii, astronomii și pictorii de la planetarul din Moscova, au construit primul glob al Lunii. Globul va înfățișa cu o riguroasă precizie relieful Lunii oferind o imagine clară a ceea ce reprezintă de fapt Luna, satelitul Pământului. Pentru prima oară

în lume se creiază un astfel de glob, care va da posibilitatea astronomilor să studieze Luna în mod amănunțit.

CEA MAI VECHE CARTE DIN LUME

În biblioteca din Paris se găsește o carte în manuscris, scrisă pe papirus de un scriitor egiptean numit Fta-Hotep. Aceasta este cea mai veche carte din lume, vechimea ei fiind de peste 6500 de ani. Ea constituie un tratat de morală, pilde și învățături filosofice. Aceste scrieri datează de pe timpul faraonilor din prima dinastie (5004—4751 î. e. n.).

INTERESANTE DESCOPERIRI ÎN MORMINTELE IERIHONULUI

Făcându-se săpături arheologice la mormintele din jurul străvechiului Ierihom, s-au găsit resturi de piine și carne. În urma cercetărilor întreprinse cu ajutorul unor microscopie ultrasensibile, în laboratorul orașului Leatherhead din Anglia, s-a constatat că aceste resturi de piine și carne au o vechime de aproape 4000 de ani.

UN MUZEU AL CONSTRUCȚIILOR DIN LEMN

În localitatea Kolomenskov, nu departe de Moscova, sat care păstrează multe mărturii ale trecutului istoric al Rusiei, se amenajează un muzeu al construcțiilor de lemn. În acest muzeu vor fi instalate vechi biserici, clopotnițe, case de locuit și lucrări de fortificații din nordul și centrul Rusiei și din Siberia. Cele mai interesante monumente datează din secolele XVI, XVII și XVIII.

CERCETĂRI ȘTIINȚIFICE ÎN OCEANUL INDIAN

1100 savanți (geologi, paleontologi, geofizicieni, botaniști, etc.) reprezentând 45 de țări ale lumii, au participat la lucrările primului congres internațional de oceanografie, care s-a ținut la New-York sub suspiciile U.N.E.S.C.O. În cadrul acestui congres, Comitetul de studii oceanografice a anunțat un mare proiect internațional pentru cercetarea Oceanului Indian. Perioada de studii va dura 5 ani (1960—1964).

O MARE BINEFACERE PENTRU CEI CE ȘI-AU PIERDUT VEDEREA

Un colectiv de specialiști polonezi, în frunte cu academicianul Stankewicz, de la Academia de Științe Medicale din Szczecin, a construit un aparat care dă posibilitatea orbilor să descopere forma, distanța și chiar culcarea unui obiect. Superioritatea aparatului polonez constă în aceea, că este alimentat de curent produs de un mic acumulator portativ. Undele iradiate de aparat sînt reflectate de obiectele întîlnite și exercită o anumită presiune asupra ochilor persoanei care îl poartă.

CONSTRUIREA PRIMULUI APARAT INIMĂ-PLĂMINI ARTIFICIAL

Institutul Național de Cardiologie din Budapesta a construit primul aparat inimă-plămini artificial. Construirea aparatului a fost încredințată colaboratorilor secției de chirurgie cardiacă de la Institutul Național de Cardiologie din R. P. Ungară și specialiștilor de la fabrica de instrumente medicale de la Budapesta.

Cu prilejul încercărilor, s-au relevat calitățile aparatului nou inimă-plămini artificial. Aparatul poate fi folosit la operații complicate pe cord, cînd este nevoie de întreruperea acțiunii inimii.

DESCOPERIREA UNOR MINERALE NOI

Un colectiv de cercetători din Uzbekistan, studiînd subsolul unor regiuni din Asia centrală, au descoperit și au descris peste 300 de minerale. Între acestea, șase sînt minerale cu totul noi, necunoscute pînă acum. Două dintre ele au fost botezate „Biran” și „Vicena”, după numele oamenilor de știință care le-au semnalat prima dată existența. Urmează să se studieze compoziția, calitățile și folosirea noilor minerale descoperite.

SONDE ADINCI DE 6—10 KILOMETRI

În Azerbaidajanul sovietic, unde cu ajutorul turboburelor au fost săpate cele mai adînci sonde de țîței maritime și terestre de pe continentul Eurasiatic, se fac pregătiri pentru for-

rea unor sonde adinci de 6—10 km. Se pune la punct tehnologia și se pregătesc datele în vederea proiectării utilajelor speciale.

UN NOU PORT LA MAREA NEAGRA

La 23 km. sud-vest de Odesa, la Suhoi Liman se construiește un mare port maritim modern.

În acest nou port la Marea Neagră, menit să contribuie la descongestionarea portului Odesa, au și ancorat primele nave. Suprafața acestui port este de aproape 15 ori mai mare decât suprafața portului Odesa. Potrivit proiectelor, întinderea danei de ancorare a portului de la Suhoi Liman va fi mai mare decât a multor importante porturi străine.

UN GIGANT FLUVIAL

La șantierul naval din Stalingrad a fost lansat pe apă un tanc petrolier cu un deplasament de 4000 tone și cu o lungime de 100 metri. Noul petrolier va putea încărca la bord 3300 tone de produse petrolifere, cantitate transportată în mod obișnuit de trei garnituri de cale ferată. Petrolierul este înzestrat cu instalații moderne, printre care un dispozitiv automat de prevenire a incendiilor și exploziilor. La punctul de comandă, sistemul radar, sonda acustică și puternicul post de radio vor ajuta la conducerea vasului în condiții dificile. Un aparat special instalat la bord recepționează automat semnalele de alarmă emise de vase aflate în primejdie.

APARAT DE RADIO DE BUZUNAR

La fabrica de telefoane din Budapesta s-a început fabricarea în serie a unui aparat de radio de buzunar, care are înălțimea de 75 mm., lățimea de 150 mm. și grosimea de 40 mm. Anul acesta vor fi fabricate 12.000 astfel de aparate.

OMUL CIVILIZAȚIEI PRECERAMICE

Arheologul peruvian Augusto Cardich a descoperit în munții Cordilieri resturi omenești având o vechime de circa 8000 de ani înainte de era noastră. Este vorba de cele mai vechi schelete omenești din America de Sud, care aparțin unei civilizații „preceramice“.

IPOTEZA UNUI SAVANT SOVIETIC IN LEGATURA CU ORIGINEA MĂRILOR DE PE LUNA

Fotografiile feței invizibile de pe Pământ a Lunii pledează în favoarea ipotezei existente despre originea reliefului Lunii, în special a mărilor, ca urmare a unui cataclism colosal — ciocnirea Lunii cu un mare corp cosmic care a avut loc în timpuri îndepărtate, a declarat prof. Boris Levin, cunoscut astronom sovietic.

Se presupune, a spus în continuare prof. Levin, că această ciocnire s-a produs în regiunea Mării Ploilor, după care torențele de lavă s-au răspândit pe un mare teritoriu al feței vizibile de pe pământ a Lunii.

După părerea prof. Levin, în favoarea acestei ipoteze pledează faptul că Marea Ploilor are pe fața opusă a Lunii anti-podul său — Marea Visului. Este posibil că această mare a apărut ca urmare a acțiunii puternicelor valuri seismice. Răspindindu-se dinspre Marea Ploilor în diferite direcții, aceste valuri trebuiau să se concentreze într-un focar pe fața opusă a Lunii, în locul unde se află Marea Visului.

CELE MAI MARI RADIOTELESCOAPE DIN LUME

La stația de lângă Moscova a Institutului de fizică „Lebedev“, aparținând Academiei de Științe a U.R.S.S., a fost construit și dat în exploatare de probă primul mare radiotelescop mobil din U.R.S.S. Diametrul oglinzii lui parabolice este de 22 metri, iar distanța focală — de 9,5 metri. Greutatea oglinzii este de 65 tone, iar a întregului telescop de 360 tone.

Telescopul are cea mai mare putere separatoare dintre toate telescoapele mobile existente în lume. El poate fi îndreptat spre orice punct al bolții cerești.

UN POD GIGANT DE METAL PESTE ANGARA

Constructorii Hidrocentralei de la Bratsk construiesc și un pod gigant de metal peste Angara, avind lungimea de 1350 m. Podul va avea două etaje. Cel inferior va fi destinat circulației automobilelor, iar cel superior circulației trenurilor. Linia ferată va fi scoasă din zona actuală, care va fi inundată de ma-

rea ce se formează la hidrocentrală. Proporțiile gigantice ale podului sint atestate și de faptul că pentru construirea lui este nevoie de 27 mii tone de metal.

GAZEIFICAREA SUBTERANA A CARBUNELUI

În bazinul carbonifer Angren din Uzbekistan a intrat în funcție una din cele mai mari stațiuni de gazeificare, subterană din U.R.S.S. La o adâncime de peste 120 metri a fost aprins stratul de lignit ale cărui rezerve depășesc 45 milioane de tone. Aprinderea stratului de cărbune s-a efectuat folosindu-se o nouă metodă de mare eficacitate: prin cărbune a fost trecut curent de înaltă tensiune.

Stațiunea de gazeificare subterană va prelucra anual peste 2 miliarde m. c. de gaz. Puternica termocentrală de la Angren va fi principalul consumator al acestui combustibil subteran ieftin.

TUNEL SUB MONT BLANC

Minerii italieni care lucrează la străpungerea unui tunel sub muntele Mont Blanc (dintre Italia și Franța) au oprit lucrul în mod simbolic, timp de câteva minute pentru a marca realizarea... primului kilometru de tunel. Tunelul va avea o lungime de 11,6 km.

UN NOU MEDICAMENT PENTRU TRATAREA SCLEROZEI

Cunoscutul om de știință polonez prof. Janus Supniewski a descoperit un nou medicament pentru tratarea sclerozei. Fabrica de produse farmaceutice din Cracovia a început producția în serie a noului medicament. Acesta este produs sub formă de fiole injectabile și poartă numele de M.B.C.A. (methyl-butan-carboxyl-acid).

Noul medicament este extrem de eficace printre altele în reducerea colesterolului din sânge. El are de asemenea o proprietate curioasă: cu cât modifică în mai mare măsură conținutul de colesterol al sângelui, cu atât este mai eficace.

PROIECTUL CONSTRUIRII UNUI GIGANT BARAJ CARE VA UNI PENINSULA CIUKOTKA CU ALASCA

Inginerul sovietic Piotr Borisov, a elaborat proiectul de construire in strimtoarea Bering a unui gigant baraj, cu ajutorul căruia se va putea, după părerea lui, schimba clima regiunilor polare și transforma în ogoare fertile mari regiuni de pe teritoriile U.R.S.S., S.U.A. și Canada, in care gerul este veșnic. Proiectul construcției peste strimtoarea Bering, care va avea o lățime de 74 km. va uni peninsula Ciukotka cu Alaska. Construirea acestui baraj va costa cel puțin 70 miliarde ruble.

CUPRINSUL

	Pag.
REDACTIA: Perspectivele păcii în 1960	3

STUDII:

TEOLOGIE EXEGETICA

† Prof. Univ. On. Dr. VASILE GHEORGHIU: Cuvîntarea din visteria Templului (Ioan VIII, 12—20)	7
Prof. Univ. Dr. NICOLAE NEAGA: Orientul Antic. Loca- lități celebre și locuri memorabile în Palestina	18
Pr. ATHANASE NEGOIȚA: Papirusurile din Elefantina și Vechiul Testament	39

TEOLOGIE PRACTICA

Prof. Univ. Dr. M. ȘESAN: Despre mărturisirea păcatelor	60
---	----

ANIVERSARI — COMEMORĂRI

Prof. Univ. On. T. G. BULAT: Constantin Diaconovici Loga, un profesor bănățean la principile Țării Romînești în 1842	69
--	----

PENTRU APĂRAREA PACII

* * * Adunarea Generală O.N.U. a adoptat rezo- luția în problema dezarmării generale și to- tale; Să depunem toate eforturile pentru reali- zarea unui acord cu privire la dezarmare; Declarația lui J. Bernal, președintele executiv al Consiliului Mondial al Păcii; Declarația gu- vernului R. P. Romine cu privire la propune- rile guvernului Uniunii Sovietice în problema dezarmării	76
---	----

INDRUMARI OMILETICE

Prot. Dr. VICTOR VLADUCEANU: La început de an	80
Diacon A. MEN: Nazaretul, leagănul creștinismului	84
Prot. Dr. VICTOR VLADUCEANU: Treime Sfintă	89

	Pag
Pr. IEREMIA B. GHITA: Luceferii Ortodoxiei	93
Pr. Dr. IULIU AL. IȘA: Bucuria dreptului	98
Prot. VALER NICOLA: Mindria	102

INSEMNARI

Prot. Dr. VICTOR VLADUCEANU: Moartea eruditului prof. Dr. Vasile Gheorghiu:	104
REDAȚIA: Mihail Sadoveanu la 79 de ani	107
Bicentenarul nașterii lui Schiller; Anul Chopin	108

VIAȚA BISERICESCA IN CUPRINSUL MITROPOLIEI BANATULUI ARHIEPISCOPIA TIMIȘORII ȘI CARANSEBEȘULUI

REDAȚIA: Aniversarea Lunii Prieteniei Romîno-Sovie- tice; Conferințele de orientare; Hiroteniri și hirotesiri; Fapte pilduitoare; Biserici repa- rate; Inspecții; Decese: Pr. Ioan Naia-Mar- ghita, pr. Victor C. Fizeșan-Pesac; vād. So- fia Goanță	109
---	-----

EPISCOPIA ARADULUI

REDAȚIA: Sfințiri de biserici; Decese: Prot. Ic. Stavr. Petru Marcu-Hunedoara	121
--	-----

INFORMAȚII DIN ȚARA ȘI DE PESTE HOTARE

Din țară

REDAȚIA: Expunerea Domnului Gh. Gheorghiu-Dej la plenara C.C. al P.M.R. din 3—5 decembrie 1959; Descoperiri arheologice; Descoperirea unor edificii ale străvechiului Tomis; Exis- tența unei așezări romane; Aparatul Gut-400 a intrat în funcțiune; Noul spital clinic Fun- deni-București; Inițierea unui laborator astronomic la Timișoara; Descoperirea unui prețios tezaur monetar; O valoroasă lucrare despre trecutul istoric al antichității	123
--	-----

REDACTIA: Oaspeți, pelerini și delegații în vizită la Patriarhia Moscovei; Vizita Prea Fericitului Patriarh Teodosie al VI-lea al Antiohiei făcută Bisericii Ortodoxe Ruse; Hirotonia P.S.S. Episcop Vasile al Volacalimscului; † Nicolae Petrovici Doctusov; Scrisoare de salut adresată participanților la sesiunea C.C. al Consiliului Mondial al Bisericilor de pe insula Rodos; Primul glob al Lunii; Cea mai veche carte din lume; Interesante descoperiri în mormintele Ierihonului; Un muzeu al construcțiilor din lemn; Cercetări științifice în Oceanul Indian; O Mare binefacere pentru cei ce și-au pierdut vederea; Construirea primului aparat inimă-plămâni artificiali; Descoperirea unor minerale noi; Sonde adânci de 6—12 km. Un nou port la Marea Neagră; Un gigant fluvial; Aparat de radio de buzunar; Omul civilizației preceramice; Ipoteza unui savant sovietic în legătură cu originea mărilor de pe lună; Cele mai mari radiotelescoape din lume; Un pod gigant de metal peste Angara; Gazeificarea subterană a cărbunelui; Tunel sub Mont Blanc; Un nou medicament pentru tratarea sclerozei; Proiectul construirii unui gigant baraj, care va uni peninsula Ciukotka cu Alasca 128

6
1

7 m m w

